

**Gegevensdeling tussen gerechtsdeurwaarders,
nutsvoorzieningen, kredietinstellingen,
telecomoperatoren en erkende instellingen voor
schuldbemiddeling in functie van het maximaal
beperken van invorderingskosten**

Sarah Van Laere¹
Tim Opgenhaffen^{1,2}
Johan Put¹

¹ KU Leuven
² VUB

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
 Minderbroedersstraat 8 – B-3000 Leuven
 Tel 0032 16 37 34 32
 E-mail: swvg@kuleuven.be
 Website: <http://www.steunpuntwvg.be>

**STEUNPUNT
 WELZIJN
 VOLKSGEZONDHEID &
 GEZIN**

Publicatie nr. 2023/13
 SWVG-Rapport 23
 Titel rapport: Onderzoek naar de mogelijkheden en randvoorwaarden voor gegevensdeling tussen gerechtsdeurwaarders, nutsvoorzieningen, kredietinstellingen, telecomoperatoren en erkende instellingen voor schuldbemiddeling in functie van het maximaal beperken van invorderingskosten
 Promotor: Prof. dr. Tim Opgenhaffen ^{1,2}
 Copromotor: Prof. dr. Johan Put ^{1,3}
 Onderzoeker: Sarah Van Laere ¹

¹ KU Leuven – Instituut voor Sociaal Recht

² Vrije Universiteit Brussel – Eenheid Privaat en Economisch Recht

³ KU Leuven – Leuvens Instituut voor Criminologie

Dit rapport kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Overheid. In deze tekst komen onderzoeksresultaten van de auteur(s) naar voor en niet die van de Vlaamse Overheid. De Vlaamse Overheid kan niet aansprakelijk gesteld worden voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de meegedeelde gegevens.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No material may be made public without an explicit reference to the source.

Het consortium SWVG

<i>Deelnemende instellingen - Dagelijks bestuur</i>	
KU Leuven	
· LUCAS, Centrum voor zorgonderzoek en consultancy	Prof. dr. Anja Declercq Prof. dr. Koen Hermans
· Instituut voor Sociaal Recht	Prof. dr. Johan Put
· HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving	Prof. dr. Tine Van Regenmortel
UGent	
· Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg	Prof. dr. Katrien Vanthomme
· Vakgroep Marketing, Innovatie en Organisatie	Prof. dr. Jeroen Trybou
· Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management	Prof. dr. Bram Verschuere
Vrije Universiteit Brussel	
· Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen	Prof. dr. Johan Vanderfaeillie
Universiteit Antwerpen	
· Faculteit Sociale Wetenschappen	Prof. dr. Koen Decancq
<i>Partnerinstellingen</i>	
Universiteit Hasselt	
· Faculteit Geneeskunde en Levenswetenschappen	Prof. dr. Wim Pinxten
Thomas More Hogeschool	
· Unit Mens & Welzijn	Dr. Peter De Graef
Arteveldehogeschool	
· Sociaal Werk	
Hogeschool Gent	
· Onderzoekscentrum 360° Zorg en Welzijn	
UC Leuven-Limburg	
· Research & Expertise - Expertisecentrum Health Innovation	
Karel De Grote hogeschool	
· Onderzoek en maatschappelijke dienstverlening	
Hogeschool PXL	
· Expertisecentrum PXL Social Work Research	
Odisee co-hogeschool	
· Studiegebied Sociaal-Agogisch Werk	
KeFor	
· Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg	
<i>Coördinatie en secretariaat</i>	
Coördinator SWVG Administratieve ondersteuning	Dr. Kathleen De Cuyper Manuela Schröder Lut Van Hoof

Onderzoek naar de mogelijkheden en randvoorwaarden voor gegevensdeling tussen gerechtsdeurwaarders, nutsvoorzieningen, kredietinstellingen, telecomoperatoren en erkende instellingen voor schuldbemiddeling in functie van het maximaal beperken van invorderingskosten

Onderzoeker: Sarah Van Laere¹
Promotor: Prof. dr. Tim Opgenhaffen^{1,2}
Copromotor: Prof. dr. Johan Put^{1,3}

¹ KU Leuven – Instituut voor Sociaal Recht

² Vrije Universiteit Brussel – Eenheid Privaat en Economisch Recht

³ KU Leuven – Leuvens Instituut voor Criminologie

Samenvatting

Dit rapport geeft een overzicht van de mogelijkheden en moeilijkheden die het juridisch kader over gegevensdeling biedt, wanneer gerechtsdeurwaarders, nutsvoorzieningen, kredietinstellingen, telecomoperatoren en erkende instellingen voor schuldbemiddeling gegevens delen om de invorderingskosten voor de schuldenaar zo laag mogelijk te houden.

In dit project wordt aan de hand van drie hoofdstukken nagegaan hoe informatie-uitwisseling mogelijk is rekening houdend met de AVG en het beroepsgeheim.

1. Gegevensdeling binnen het schuldhulplandschap: wetgeving en praktijk

Een eerste hoofdstuk schetst het algemeen kader waarin dit onderzoek zich afspeelt: het schuldhulplandschap. De twee toetsingskaders, de AVG en het beroepsgeheim, bevatten elk elementen waaraan gegevensstromen binnen dat landschap moeten voldoen. Deze vereisten worden samengevat in één checklist met vereisten die, afhankelijk van de concrete situatie, moeten worden vervuld.

De actoren binnen dat landschap worden uiteengezet, waarbij steeds dezelfde vragen worden gesteld:

- 1) Wie zijn de actoren, wat is hun relevantie binnen het landschap en hoe vervullen ze hun rol?
- 2) Is er voor deze actoren regelgeving over de AVG aanwezig?
- 3) Zijn de actoren gebonden door het beroepsgeheim?
- 4) Is er een andere regelgeving inzake schuldhulp van toepassing op de actoren?

Op basis van deze vragen komen we tot een overzicht van wie wat doet en hoe de toetsingskaders een rol spelen.

2. Gegevensdeling met het oog op het uitoefenen van een signaalfunctie

Het tweede hoofdstuk spitst zich toe op de gegevensdeling vanuit de nutsvoorzieningen, kredietgevers en telecomoperatoren naar het OCMW, zodanig dat zij signalen kunnen geven over het bestaan van structurele betalingsproblemen van de schuldenaar. Het OCMW kan dankzij deze gegevensstromen als spil fungeren naar andere schuldhulpverleners en de gegevens zelf verder verwerken.

In een eerste stap worden de gegevensstromen vanuit de potentiële signaalgevers getoetst aan de AVG; het gaat namelijk over een verwerking van gegevens door de schuldeisers. Het beroepsgeheim wordt deels buiten beschouwing gelaten, aangezien geen van de schuldeisers onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. valt. De bestaande wetgeving op basis waarvan signalen gegeven kunnen worden is voor geen van de schuldeisers omvattend genoeg om aan de vereisten van de AVG te voldoen: er ontbreekt bij de telecomoperatoren en kredietgevers een geldige rechtsgrond in de zin van artikel 6.1 AVG, en de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5 AVG worden niet gerespecteerd in de wetgeving zelf.

Een wettelijk geregeld signaal vanuit de nutsvoorzieningen, kredietgevers en telecomoperatoren bestaat vandaag nog niet, maar er kan wel een signaal worden afgeleid uit de huidige regelgeving van de nutsvoorzieningen en de telecomoperatoren, waarop verder kan worden gebouwd. Verder worden de mogelijkheden om zonder wettelijke basis gegevens te delen uiteengezet, waarbij aandacht moet worden besteed aan de onzekerheid van de toestemming als rechtsgrond, het beginsel van doelbinding en het legaliteitsbeginsel.

In een tweede stap zou het OCMW dat signaal verder kunnen verwerken, waardoor er daar ook verschillende gegevensstromen ontstaan. De verdere verwerking kan intern gebeuren, bijvoorbeeld met het oog op schuldhulpverlening of om een sociaal onderzoek te voeren om in een latere fase maatschappelijke diensten of bijstand toe te kennen, maar het OCMW kan het verkregen signaal ook doorgeven aan derden of terugsturen naar de oorspronkelijke signaalgevers. In deze hypotheses zijn zowel de AVG als het beroepsgeheim van belang: de gegevensstromen maken een verwerking van persoonsgegevens uit, en het OCMW valt onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw.

Er moet beroep worden gedaan op de rechtsgrond gekoppeld aan de taak van algemeen belang die het OCMW uitvoert, en er moet steeds rekening worden gehouden met de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5 AVG. Ongeacht of de verwerking intern of extern gebeurt, moet aan het beginsel van doelbinding bijzondere aandacht worden verleend: het doeleinde van de verdere verwerking door het OCMW moet verenigbaar zijn met het doeleinde van de oorspronkelijke verwerking.

Afhankelijk van wie de ontvangers zijn, kan een uitzondering op het beroepsgeheim gevonden worden in het gedeeld beroepsgeheim, en subsidiair kan de instemming worden ingeroepen.

Dit leidt tot volgende aanbevelingen:

- Als een wettelijke bepaling of kader wordt ingevoerd, dan moet steeds rekening worden gehouden met het beginsel van minimale gegevensdeling, de transparantie- en de informatieplicht. Bovendien moet het beginsel van doelbinding worden gerespecteerd bij een verdere verwerking.
- De rechtsgrond van artikel 6.1, c) AVG lijkt naar toekomstig recht de meest voor de hand liggende rechtsgrond waarop schuldeisers gegevens zouden kunnen verwerken: een wettelijke

verplichting die voldoet aan deze voorwaarde en waarbij de gegevensverwerking onontbeerlijk is, is daarom nodig. Eventueel kunnen er aan deze rechtsgrond bijkomende voorwaarden worden gekoppeld, bijvoorbeeld het ter beschikking stellen van een verzetsrecht aan de betrokkene of de bijkomende toestemming ervan vereisen. De wetgever moet in elk geval ook het doeleinde van de verwerking wettelijk verankeren.

- De toestemming kan ook een geldige rechtsgrond vormen, maar deze toestemming moet dan ondubbelzinnig, vrij, voorafgaand, geïnformeerd en specifiek zijn.
- De regelgeving moet worden aangevuld zodat alle vereisten van artikel 5 AVG worden gerespecteerd. In de praktijk kan echter ook voldaan worden aan deze vereisten door aan de betrokkene bekend te maken voor welk doeleinde de gegevens verwerkt worden, welke gegevens exact verwerkt worden en hoe de gegevens beschermd worden. De beginselen van transparantie en minimale gegevensdeling moeten daarenboven steeds mee in acht worden genomen.
- Is één van de verwerkers een overheid, dan moet rekening gehouden worden met het legaliteitsbeginsel. Concreet houdt dit in dat in een wet, decreet of ordonnantie steeds volgende gegevens moeten staan:
 - de categorie van verwerkte gegevens
 - de categorie van betrokken personen
 - de met de verwerking nagestreefde doelstelling
 - de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens
 - de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens
 - de verwerkingsverantwoordelijke, maar deze kan ook in een uitvoeringsbesluit worden aangeduid
- De lokale adviescommissies of LAC's worden voor dit onderzoek voornamelijk buiten beschouwing gelaten aangezien de actoren binnen het schuldlandschap geen rol spelen (of in een heel beperkte mate) binnen dit samenwerkingsverband. Enkel bij de mogelijke signalen naar het OCMW en bij de gegevensstroom vanuit het OCMW wordt de LAC kort aangehaald. Dit samenwerkingsverband is een constructie die – ondanks het gebrek aan een duidelijke en uitgebreide wettelijke grondslag – in de praktijk de schuldenaar ten goede komt. De leveranciers van nutsvoorzieningen geven namelijk een signaal aan de LAC, die de minimumlevering van gas, water, elektriciteit en thermische energie kan garanderen en de opstapeling van schulden afremt. Een wettelijk kader gebaseerd op de samenwerking van de LAC wordt om die reden aanbevolen. Dat wettelijk kader zal wellicht meer omvattend moeten zijn dan de bestaande regelgeving van de LAC: er moet worden voorzien in een duidelijke – bij voorkeur wettelijke – rechtsgrond, een uiteenzetting van de nodige gegevens om te voldoen aan de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5 AVG en er zal, wanneer artikel 458 Sw. van toepassing is, ook in een wettelijke uitzondering moeten worden voorzien om de onzekerheid inzake de toelaatbaarheid van de gegevensdeling weg te werken.

3. Gegevensdeling tussen invorderaars, schuldhulpverleners en schuldbemiddelaars

In het derde hoofdstuk worden drie actoren binnen het schuldlandschap geanalyseerd, met name de invorderaars, de schuldhulpverleners en de schuldbemiddelaars. Er kunnen tussen de drie actoren gegevensstromen ontstaan; ook onderling binnen elk van de drie actoren is gegevensdeling mogelijk. Als deze actoren gegevens kunnen uitwisselen zonder steeds de tussenkomst van de betrokkene nodig

te hebben, dan leidt dit tot een vlottere informatie-uitwisseling, wat bijdraagt tot het laag houden van de invorderingskosten.

Bij het bespreken van de bestaande wettelijk omkaderde gegevensstromen tussen de invorderaars, de schuldhulpverleners en de schuldbemiddelaars (en ook onderling), blijkt dat de wetgever voornamelijk in het gebruik van databanken heeft voorzien. Het gaat daarbij om het Centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest (CBB), het Centraal register van gedematerialiseerde authentieke akten van gerechtsdeurwaarders (CREA), de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP) en het Centraal register collectieve schuldenregeling (collectief register).

Uit de analyse blijkt dat deze databanken zowel op het vlak van de AVG als op het vlak van het beroepsgeheim extensief geregeld worden. Wat de AVG betreft, bevat de regelgeving voor elke databank een rechtsgrond en lijkt bovendien aan de rechtmatigheidseisen voldaan. Wat het beroepsgeheim betreft, bevatten het CBB, het CREA en het collectief register een bepaling die het beroepsgeheim oplegt aan wie gegevens uit de databank raadpleegt. Voor het CKP is een dergelijke bepaling er niet. Dat kan voor onzekerheid over de toelaatbaarheid van de informatie-uitwisseling zorgen. Er wordt dan ook aanbevolen aan de wetgever om duidelijkheid te verschaffen, bij voorkeur via het invoeren van een dergelijke bepaling.

De mogelijke gegevensstromen buiten de databanken zijn enorm divers. Een duidelijk zicht op de praktijk ontbreekt ons, waardoor gebruik werd gemaakt van principevragen waarmee mogelijke knelpunten naar boven kwamen. De vragen behandelen zes thema's:

- 1) Het toepassingsgebied van de AVG en de relatie met het toepassingsgebied van het beroepsgeheim.
- 2) Hoe een wettelijke verplichting of toelating de rechtmatigheid van een gegevensstroom beïnvloedt, zowel in het kader van de vereisten van de AVG en het beroepsgeheim.
- 3) De mogelijkheid van informatie-uitwisseling zonder enige wettelijke basis, en waaraan voldaan moet worden om de gegevensstromen alsnog conform de AVG en zonder het beroepsgeheim te schenden, mogelijk te maken.
- 4) De mogelijkheid om gegevens verder te verwerken, en hoe het beginsel van doelbinding gerespecteerd moet worden.
- 5) Hoe gegevens uit een databank aan anderen kunnen worden doorgegeven, zonder de regels van de AVG en het beroepsgeheim te schenden.
- 6) Welke waarborgen gerespecteerd moeten worden wanneer bijzondere persoonsgegevens (o.a. betreffende de gezondheidstoestand van de betrokkene) en gegevens van strafrechtelijke aard worden gedeeld.

Op basis van deze vragen kunnen volgende aanbevelingen worden gemaakt:

- Er is nood aan een rechtsgrond in de zin van artikel 6.1 AVG, in het bijzonder wanneer er geen wettelijke grondslag voor de gegevensstroom is. Een wettelijke verplichting die slechts vervuld kan worden door het verwerken van gegevens geeft de meeste zekerheid en leidt tot de minste rechtsvragen; zolang aan de voorwaarden gekoppeld aan deze rechtsgrond wordt voldaan en het invoeren van zo een bepaling ook wenselijk is in het kader van de vertrouwensrelatie met de verwerker en de schuldenaar-betrokkene. Het verder verduidelijken van hoe deze verplichting ook geldt voor beroepsgeheimhouders kan ook voor deze laatste meer zekerheid scheppen.

Beroepsgeheimmatig is een afzonderlijke wettelijke bepaling ook wenselijk: op die manier kan een duidelijke uitzondering op de strafbaarheidsstelling onder artikel 458 Sw. zonder enige ambiguïteit worden uitgeschakeld. Uit deze bepaling moet blijken dat het de bedoeling was om een uitzondering te maken op artikel 458 Sw., de uitzondering moet voldoende nauwkeurig en precies worden omschreven, en de bekendmaking moet noodzakelijk zijn om het doel van de bepaling te bereiken.

Ten slotte helpt een wettelijke bepaling om te voldoen aan het beginsel van doelbinding. Zo'n bepaling kan namelijk meteen uiteenzetten welke doelen verenigbaar zijn met elkaar, waardoor op dat vlak ook geen onzekerheden kunnen rijzen.

- Is er geen zo'n wettelijke verplichting, dan kan een alternatieve rechtsgrond worden gevonden in artikel 6.1, e) AVG, wanneer de verwerker een bij wet opgelegde taak van algemeen belang heeft en wanneer de gegevensverwerking onontbeerlijk is om deze taak uit te oefenen. Er is bij deze rechtsgrond geen wettelijke verplichting nodig – enkel het doeleinde van de verwerking moet worden verankerd -, maar op basis van de rechtsleer wordt wel een bepaling die de taak van algemeen belang vastlegt vereist. Worden gegevens uitgewisseld door een schuldeiser die tegelijk optreedt als minnelijke invorderaar, zoals een gerechtsdeurwaarder of incassobureau, dan is de rechtsgrond van artikel 6.1, f) AVG ook een mogelijke basis. Deze kan enkel worden ingeroepen als de invorderaar (die niet optreedt als overheid) de buitengerechtelijke invordering van schulden nastreeft, de gegevensdeling daarbij noodzakelijk is en wanneer dat belang prevaleert over de rechten en vrijheden van de betrokkene.
- Het beginsel van doelbinding vereist niet alleen dat een duidelijke finaliteit wordt aangeduid voor de verwerking, maar ook dat het doeleinde van een verdere verwerking verenigbaar is met het doeleinde van de oorspronkelijke verwerking. In het geval van de verwerkingen met oog op het garanderen van de minimumlevering en het opstellen van een betalingsplan door het OCMW, is niet altijd duidelijk of een verdere verwerking met oog op het verlenen van maatschappelijke diensten of bijstand daarmee verenigbaar is. Een wettelijke bepaling die deze doelen met elkaar verenigbaar maakt zoals mogelijk is op basis van artikel 6.3 AVG, kan hierbij een oplossing zijn.

Eén van de weinige wettelijk geregelde gegevensstromen tussen de invorderaars, schuldbemiddelaars en schuldhulpverleners, vindt plaats wanneer er bij de erkende instellingen voor schuldbemiddeling een schuldbemiddelingstraject wordt opgestart, en deze schulden (deels) bestaan uit schulden voortvloeiend uit consumentenkredieten. In die situatie verplicht de regelgever het gebruik van een modelovereenkomst die de gegevensstromen tussen de schuldenaar, schuldbemiddelaar en schuldeisers omkadert. Op basis van door SAM, steunpunt Mens en Samenleving aangeleverde data werd deze modelovereenkomst en het gebruik ervan in de praktijk geanalyseerd in het licht van de twee toetsingskaders.

De modelovereenkomst zelf voorziet in de algemene bevoegdheid van de schuldbemiddelaar om gegevens op te vragen van zowel de cliënt met openstaande schulden als van de schuldeisers. De partijen van deze modelovereenkomst (schuldenaar en schuldbemiddelaar) zijn daardoor gebonden, de schuldeisers als derden niet.

Op vlak van de AVG betekent dit dat aan de voorwaarden gekoppeld aan de rechtsgrond van artikel 6.1, b) AVG voldaan zou zijn. Echter, een overeenkomst is afhankelijk van de toestemming van de partijen, en toestemmen ten aanzien van een overheid (zoals de erkende instellingen van schuldbemiddeling die als overheid worden beschouwd in de zin van artikel 1.3 Bestuursdecreet) is volgens de AVG

problematisch, waardoor er geen overeenkomst in de zin van artikel 6.1, b) AVG kan worden gesloten. Bovendien is het gebruik van de modelovereenkomst verplicht en kan er niet van worden afgeweken, waardoor er ook geen sprake is van een overeenkomst zoals door bovenstaande rechtsgrond wordt bedoeld. Het gebruik van een andere rechtsgrond, bijvoorbeeld de rechtsgrond vervat in artikel 6.1, e) (noodzakelijk ter uitvoering van een taak van algemeen belang) of subsidiair a) (de betrokkene stemt toe) AVG, is voor deze gegevensstroom vereist. Dezelfde bemerking aangaande de toepassing van artikel 6.1, b) AVG kan worden gemaakt voor de gegevensstroom vertrekkende vanuit de schuldbemiddelaars; een alternatief kan worden gevonden in de rechtsgronden van artikel 6.1, e) en a) AVG. Voor de gegevensstroom vertrekkende vanuit de schuldeisers moet beroep gedaan worden op een alternatieve rechtsgrond, maar de toepassing van zowel artikel 6.1, e) AVG als van artikel 6.1, a) AVG is niet zeker. In sommige gevallen kan wel een beroep gedaan worden op artikel 6.1, f) AVG.

Ook is de modelovereenkomst niet steeds in overeenstemming met de beginselen van minimale gegevensverwerking en transparantie, de protocolvereiste en het legaliteitsbeginsel.

Op vlak van het beroepsgeheim vormt de modelovereenkomst, die een grondslag heeft in een decreet, een uitzondering op artikel 458 Sw. voor de gegevensdeling voorzien in de modelovereenkomst. Voor de bekendmakingen die niet onder de modelovereenkomst vallen, kan de instemming als uitzondering worden ingeroepen, alhoewel deze uitzondering niet algemeen wordt aanvaard.

De analyse van hoe de schuldbemiddelaars de modelovereenkomst in de praktijk implementeren, spitst toe op vier verschillende gegevensstromen: de eerste gegevensdeling door de schuldenaar-cliënt naar de schuldbemiddelaar, de reactie van de schuldeiser, het voorleggen van en onderhandelen over een afbetaalvoorstel en het melden van de stopzetting door de schuldbemiddelaar aan de schuldeiser. Op basis van deze analyse komen we tot volgende aanbevelingen:

- De rechtsgrond waarop de verwerking door de schuldenaar, de schuldbemiddelaars en de schuldeisers steunt, moet worden verduidelijkt, bij voorkeur in de regelgeving zelf.
- Het invoeren van een 'getrapt systeem' van gegevensdeling, waarbij een vaste lijst van essentiële gegevens steeds kan worden gedeeld en tegelijk in ruimte wordt voorzien om zelf bijkomend gegevens uit te wisselen, komt het beginsel van transparantie en minimale gegevensdeling ten goede.
- Gelet op de protocolvereiste en het legaliteitsbeginsel, moeten de gevraagde elementen in een voorafgaand protocol enerzijds en in een wettelijke bepaling anderzijds, worden aangevuld.
- In de gevallen waar de modelovereenkomst geen uitzondering uitmaakt op het beroepsgeheim, is een andere uitzonderingsgrond vereist, ofwel is een verduidelijking van de toepassing van de instemming als geldige uitzondering nodig.
- Worden er bijzondere categorieën van persoonsgegevens of gegevens van strafrechtelijke aard gedeeld, dan moet aan de vereisten neergelegd in artikelen 9 en 10 AVG worden voldaan.

Inhoud

Inleiding	11
Hoofdstuk 1 Gegevensdeling in het kader van schuldbemiddeling en - invordering. Algemene analyse	13
1 Inleiding	13
1.1 Omkadering van het onderzoek	13
1.2 Leeswijzer	14
2 Het 'schuldbesluit'	14
2.1 Schuld	15
2.2 Schuldbemiddelaars	15
2.3 Invorderaars	16
3 De twee toetsingskaders aangaande gegevensdeling in een notendop	16
3.1 Inleiding	16
3.2 De verwerking van gegevens volgens de AVG	17
3.3 Het beroepsgeheim	19
3.4 Checklist	21
4 De zes actoren	21
4.1 Inleiding	21
4.2 De gerechtsdeurwaarders	21
4.3 De incassobureaus	24
4.4 De kredietgevers	25
4.5 De nutsvoorzieningen	26
4.6 De telecomoperatoren	27
4.7 De erkende instellingen voor schuldbemiddeling	29
5 Conclusie	32
Hoofdstuk 2 Gegevensdeling in het kader van schuldbemiddeling en - invordering. De signaalfunctie	33
1 Inleiding	33
2 Vereisten AVG	34
2.1 Relevante rechtsgronden van artikel 6 AVG	34
2.2 Vereisten van toepassing op alle verwerkingen	39
3 Signalen in de wetgeving	41
3.1 Nutsvoorzieningen	41
3.2 Telecomoperatoren	46
3.3 Kredietgevers	47
3.4 Conclusie	47
4 Signalen zonder wettelijke basis	48
5 Een toekomstige wettelijke basis voor de signaalfunctie	49

6	Verwerking door het OCMW	51
6.1	Inleiding	51
6.2	Interne verwerking	51
6.3	Externe verwerking	55
7	Conclusie	58
Hoofdstuk 3 Gegevensdeling tussen de invorderaars, schuldhulpverleners en schuldbemiddelaars		59
1	Situering en aanpak	59
2	Wettelijk kader	61
2.1	Centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest (CBB)	62
2.2	Centraal register van gedematerialiseerde authentieke akten van gerechtsdeurwaarders (CREA)	64
2.3	Centrale voor kredieten aan particulieren (CKP)	66
2.4	Centraal register collectieve schuldenregeling	69
2.5	Schematische voorstelling van de vier databanken	71
2.6	Wettelijke regeling voor gegevensstromen ad hoc	71
3	Gegevensdeling tussen schuldbemiddelaars, invorderaars en hulpverleners: principevragen	72
4	Gegevensdeling in de praktijk. Analyse van de modelovereenkomst schuldbemiddeling	88
4.1	De modelovereenkomst als basis	89
4.2	Gegevensdeling in de praktijk	98
5	Conclusie	104
Bijlagen		105
Bijlage I. Checklist		105
1.	Checklist AVG (en samenhangende regelgeving)	105
2.	Checklist beroepsgeheim	108
Bijlage II. Bevraging door het SAM, steunpunt Mens en Samenleving		109
1.	Inleiding.	109
2.	Overzicht stappen in een dossier schuldbemiddeling	109
3.	Ondertekening modelovereenkomst schuldbemiddeling (en eventuele andere documenten m.b.t. gegevensdeling met derden)	110
4.	Eerste contact met de schuldeiser of invorderaar met opvraag informatie en documentatie over de (vermeende) schuld	114
5.	Het voorleggen van een afbetaalvoorstel aan de schuldeiser of invorderaar (en het verder onderhandelen hierover)	118
6.	Het melden dat na onderzoek er (tijdelijk) geen ruimte voor schuldaflossing is met de vraag de invordering te staken (en het verder onderhandelen hierover)	121
7.	Het melden dat de begeleiding door de instelling erkend voor schuldbemiddeling werd stopgezet	123

Inleiding

In het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding van 2020-2024 werd in actie 7.1.13 het doel vooropgesteld om de invorderingskosten voor de schuldenaar zo laag mogelijk te houden. Dit doel kan bereikt worden door te voorzien in een betere en vlottere gegevensuitwisseling tussen de schuldhulpverleners, de gerechtsdeurwaarders en de schuldeisers (de kredietgevers, de nutsvoorzieningen en de telecom-operatoren). Op deze manier wordt de opeenstapeling van invorderingskosten vermeden.

De juridische haalbaarheid van deze gegevensdeling wordt binnen dit onderzoek in verschillende delen bekeken. De gegevensstromen worden geregeld door de vereisten gesteld door de AVG en het beroepsgeheim. Wanneer van toepassing, wordt ook het legaliteitsbeginsel behandeld.

Het rapport bestaat uit een verzameling van nota's die werden geschreven naarmate de vraag tijdens de corresponderende stuurgroepvergaderingen. Elk hoofdstuk representeert een nota. Het eerste hoofdstuk geeft een overzicht van de bestaande wetgeving en de actoren binnen het zogenaamde schuldhulplandschap. Het tweede hoofdstuk spitst zich toe op de gegevensdeling vanuit de schuldeisers naar het OCMW, binnen het OCMW zelf en van het OCMW naar derden. Deze gegevensstromen worden daarbij steeds getoetst aan de regels van de AVG en het beroepsgeheim. Het derde hoofdstuk geeft een overzicht van de gegevensstromen tussen de invorderaars, de schuldhulpverleners en de schuldbemiddelaars, zowel degene die wettelijk omkaderd zijn, zoals de databanken, als degene die buiten de regelgeving mogelijk zijn. Er wordt binnen dat hoofdstuk ten slotte een analyse gemaakt van de schuldbemiddeling door de erkende instellingen van schuldbemiddeling, waarbij zowel het wettelijk kader als de praktijk wordt bekeken.

Hoofdstuk 1

Gegevensdeling in het kader van schuldbemiddeling en - invordering.

Algemene analyse

1 Inleiding

1.1 Omkadering van het onderzoek

1. Eén van de doelen van het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 en het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024 is het bevorderen van de gegevensdeling binnen de schuldbemiddeling met het oog op het voorkomen van verdere schuldoopbouw.¹ Dit onderzoek betreft de mogelijkheden en randvoorwaarden van een dergelijke gegevensdeling, vanuit een juridisch perspectief.

Er werden eerder al initiatieven opgestart inzake gegevensuitwisseling. Een voorbeeld daarvan is het in 2016 ontwikkelde Communicatie- en Bemiddelingsplatform, het CPC. Het CPC had als doel om in een platform te voorzien waar zowel de betrokken gerechtsdeurwaarders als de medewerkers van het OCMW gegevens over een schuldenaar kunnen opladen en zo op een vlotte manier kunnen delen met elkaar, zodat de invorderingskosten niet oplopen.² Dankzij de samenwerking tussen de gerechtsdeurwaarders en de OCMW's binnen het kader van dit platform, zouden oplopende gerechtskosten kunnen worden vermeden.³ Dit zou tegemoetkomen aan de doelstelling van actie 7.1.13 van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. In 2020 volgde een wetsvoorstel om dit wettelijk te verankeren. Het wetsvoorstel lokte echter negatieve reacties uit van onder andere de Raad van State⁴ en de Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna: GBA)⁵.

Om te voldoen aan actie 7.1.13 zou er volgens het Vlaams Actieplan binnen de context van de schuldhulpverlening informatie moeten worden uitgewisseld tussen schuldeisers van structurele schulden (nutsvoorzieningen, kredietgevers, telecomoperatoren), erkende instellingen van schuldbemiddeling (het OCMW en het CAW) en invorderaars (incassobureaus en gerechtsdeurwaarders). Een dergelijke gegevensuitwisseling kan een vroegtijdig signaal geven aan (schuld)hulpverleners, zicht geven op de schuldtoestand en de betrokken actoren, invorderingskosten beperken, verdere schuldooploop vermijden of beperken enzoverder.

2. Informatie-uitwisseling heeft echter een impact op het privéleven van de betrokkenen. Daarom moet dit gebeuren binnen een juridisch kader dat vertrekt vanuit het recht op privéleven en zich laat vertalen in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG) en het beroepsgeheim. Vertrekt de gegevensstroom vanuit een overheid, dan is ook het legaliteitsbeginsel relevant. Deze twee

¹ 7.1.13 Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024, 36; Vlaams Regeerakkoord 2019-2024, 91.

² Handleiding CPC, <https://www.gerechtsdeurwaarders.be/sites/default/files/inline-files/20210909%20Handleiding%20CPC.pdf>.

³ Wetsvoorstel van 17 juni 2020 betreffende tijdelijke en structurele schuldhulpverlening, *Parl.St.* Kamer 2020, nr. 1352/001-55, 7.

⁴ Adv. RvS 21 augustus 2020 over een wetsvoorstel betreffende tijdelijke en structurele schuldhulpverlening, nr. 67.729/2/V.

⁵ Adv. GBA 10 juli 2020, nr. 62/2020.

toetsstenen – en wanneer van toepassing, het legaliteitsbeginsel – vormen de rode draad van dit onderzoek, met name:

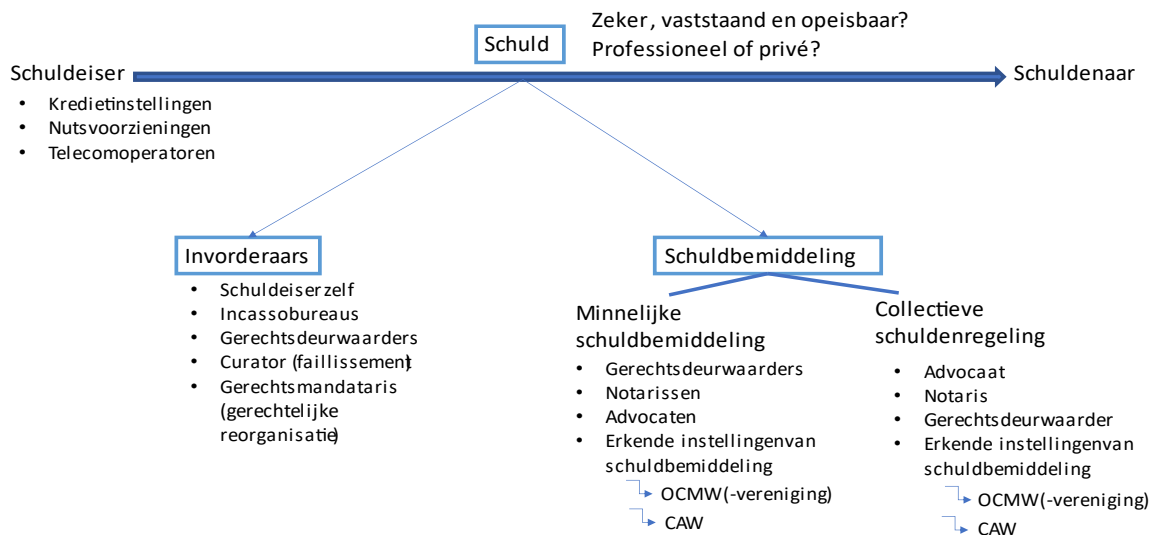
1. De AVG, met de bijhorende regelgeving.
2. Het beroepsgeheim, zoals gewaarborgd door artikel 458 van het Strafwetboek (hierna: Sw.) en door diverse andere wettelijke bepalingen.

1.2 Leeswijzer

3. Dit eerste hoofdstuk zet de krijtlijnen van het onderzoek uit. Eerst wordt het landschap van de schuldhulpverlening omkaderd en beknopt uiteengezet. Vervolgens worden de aangehaalde toetsstenen inzake gegevensdeling toegelicht. Daarna worden de zes actoren die worden aangehaald in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding en het Vlaamse regeerakkoord, bekeken in het licht van de schuldhulpverlening. Deze actoren zijn de gerechtsdeurwaarders, de incassobureaus, de nutsvoorzieningen van water, gas en elektriciteit, de telecomoperatoren, de kredietgevers en de erkende instellingen voor schuldbemiddeling.

2 Het ‘schuldlanschap’

4. De gegevensdeling waarover dit onderzoek handelt is te situeren in de context van de schuldvordering, de schuldbemiddeling en de bredere schuldhulpverlening. Dat ‘schuldlanschap’ wordt bij wijze van inleiding uiteengezet, of althans het deel daarvan dat relevant is voor dit onderzoek. Onderstaand schema geeft daarvan een overzicht:

Het startpunt van het schema is eenvoudig: een schuldenaar heeft een schuld ten aanzien van een schuldeiser. Deze schuld kan ofwel meteen geïnd worden door een invorderaar of door de schuldeiser zelf, ofwel kan er eerst een traject van schuldbemiddeling worden opgestart.

2.1 Schuld

5. Een schuld kan al dan niet zeker, opeisbaar en vaststaand zijn, en kan professioneel of privé zijn. Ook kan een schuld al dan niet betwist zijn. Dit onderscheid is van belang om toegang te krijgen tot bepaalde procedures: een buitengerechtelijke vordering door de gerechtsdeurwaarders kan bijvoorbeeld enkel wanneer de schuld onbetwist is.⁶

6. Een vaststaande schuld is een schuld waarvan het bedrag bepaald of bepaalbaar is. Een zekere schuld is een schuld waarvan de grondslag bestaat of lijkt te bestaan, en een schuld is opeisbaar wanneer de vervaldatum ervan is verstreken en de schuld niet meer afhankelijk is van de nakoming van een voorwaarde.⁷

7. Het faillissement en de gerechtelijke reorganisatie zijn enkel toegankelijk wanneer de schuldenaar schulden maakte in zijn hoedanigheid als professioneel.⁸ In het kader van dit onderzoek worden de professionele schulden buiten beschouwing gelaten.

2.2 Schuldbemiddelaars

8. Wanneer de schulden gemaakt worden in de hoedanigheid van privépersoon, kan een beroep gedaan worden op enerzijds minnelijke schuldbemiddeling en anderzijds bemiddeling in het kader van de collectieve schuldenregeling (hierna: CSR). De minnelijke schuldbemiddeling is vrijwillig en geldt enkel tussen de partijen, terwijl de collectieve schuldenregeling alle schuldeisers betreft en leidt tot een bindend resultaat.⁹

De minnelijke schuldbemiddeling wordt in artikel I.9, 55° WER gedefinieerd als een *“dienstverlening, met uitsluiting van het sluiten van een kredietovereenkomst, met het oog op het tot stand brengen van een regeling omtrent de wijze van betaling van de schuldenlast die geheel of ten dele uit een of meer kredietovereenkomsten voortvloeit”*. Met andere woorden, de minnelijke schuldbemiddeling heeft tot doel om tot een akkoord te komen tussen de schuldenaar en zijn schuldeiser(s). Hoewel deze definitie specifiek verwijst naar hypothecaire kredieten en consumentenkredieten, is de essentie ervan hetzelfde voor de schuldbemiddeling buiten deze context.

De schuldbemiddelaars die buiten de situatie van de CSR optreden zijn onder andere advocaten, notarissen, gerechtsdeurwaarders en erkende instellingen van schuldbemiddeling. Deze bevoegdheid wordt enkel voor de gerechtsdeurwaarders en de erkende instellingen van schuldbemiddeling ook uitdrukkelijk wettelijk bevestigd.¹⁰ Boek VII van het WER geeft voor de minnelijke schuldbemiddeling aangaande consumentenkredieten en hypothecaire kredieten wel een ruimere opsomming van de actoren die kunnen optreden; artikelen VII.115 en VII.147/31 WER stellen namelijk dat enkel advocaten, ministerieel ambtenaren of gerechtelijke mandatarissen in de uitoefening van hun beroep of ambt, en

⁶ Art. 1394/20 Ger.W.

⁷ R. LINDEMANS, M.E. STORME en J. VANANROYE, *Insolventie- en beslagrecht*, Themiscahier 107, Brugge, die Keure, 2018, 62.

⁸ Art. I.1, 1° Wetboek Economisch Recht (hierna: WER) *juncto* art. I.22, 7°/1 en 8° WER; Art. XX.99 WER.

⁹ Art. 1675/2 Ger.W.; art. 1723/1 Ger.W.

¹⁰ Art. 519, § 2, 10° Ger.W.; Art. 5 Decr.VI. 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van de instelling voor schuldbemiddeling, BS 30 mei 1997.

door overheidsinstellingen of door particuliere instellingen die daartoe door de bevoegde overheid zijn erkend, bevoegd zijn.

Deze definitie van bevoegde schuldbemiddelaar is dezelfde als die van de bevoegde schuldbemiddelaar in de CSR.¹¹

2.3 Invorderaars

9. De gerechtsdeurwaarders, incassobureaus of de schuldeisers kunnen de schuld innen. De eerste twee actoren hebben deze bevoegdheid op basis van specifieke wetgeving.¹² Ook een curator heeft deze bevoegdheid, maar hij treedt enkel op in het kader van het faillissement.¹³ Wanneer een professioneel zich in de gerechtelijke fase van een procedure van gerechtelijke reorganisatie bevindt, worden de schulden geïnd door de aangestelde gerechtsmandataris.¹⁴

De rol van de incassobureaus en gerechtsdeurwaarders als invorderaars wordt hieronder besproken.

3 De twee toetsingskaders aangaande gegevensdeling in een notendop

3.1 Inleiding

10. In dit deel worden de regels van de AVG, het beroepsgeheim en het legaliteitsbeginsel uiteengezet. We gaan hieronder kort in op de essentie van die twee toetsstenen, voor zover ze relevant zijn voor dit onderzoek.

11. De AVG is een EU-Verordening die sinds 2016 van toepassing is op elke verwerking van persoonsgegevens, met als doel het recht op privacy van de betrokkenen te waarborgen.¹⁵

12. Het beroepsgeheim is van toepassing wanneer een actor een vertrouwensfunctie uitoefent – (opgelegd door de wet of door de aard van de activiteit).¹⁶ Het beroepsgeheim wordt geschonden als een persoon die houder is van het beroepsgeheim, een geheim doorgeeft aan een derde.¹⁷

¹¹ Wetsontwerp van 9 juni 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen en tot wijziging van de artikelen 628 en 1395 van het Gerechtelijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 1997-98, nr. 929/5 - 1, 6; Art. 1675/6, § 2 Ger.W.

¹² Art. 519, § 1, 1° bis Ger.W.; Art. 2 en 4 wet 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, *BS* 29 januari 2003 (hierna: WMI). Deze wet is enkel van toepassing wanneer de incassobureaus schulden van consumenten invorderen.

¹³ Art. XX.144 WER.

¹⁴ Art. XX.85 WER.

¹⁵ Art. 1 AVG.

¹⁶ T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Beroepen in de grijze zone*, Wegwijzers Beroepsgeheim nr. 1, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2018, 1, www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim.

¹⁷ T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Beroepen in de grijze zone*, Wegwijzers Beroepsgeheim nr. 1, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2018, 2, www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim.

3.2 De verwerking van gegevens volgens de AVG

3.2.1 Inleiding

13. De eerste toetssteen is de AVG.¹⁸ Deze werd in 2016 ingevoerd binnen de Europese Unie. In België werd deze verordening aangevuld door de kaderwet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (hierna: de WBP).

3.2.2 Inhoud

14. Artikel 2.1 AVG bepaalt dat de AVG van toepassing is bij het verwerken van persoonsgegevens. De verordening definieert beide begrippen zelf: onder verwerking wordt onder andere het opslaan, verzamelen, wijzigen, opvragen en verspreiden van gegevens begrepen; persoonsgegevens betreffen alle informatie aangaande een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijk persoon.¹⁹

Het begrip persoonsgegevens kan nog verder worden onderverdeeld. Enerzijds kan je een onderscheid maken tussen de algemene en bijzondere categorieën van persoonsgegevens, anderzijds kunnen persoonsgegevens ook gegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten zijn. Op zowel de bijzondere categorieën van persoonsgegevens als de persoonsgegevens van strafrechtelijke aard zijn specifieke bepalingen van toepassing. Artikel 9.1 AVG geeft zelf een lijst van bijzondere persoonsgegevens, en artikel 9.2 bepaalt aan welke voorwaarden moet worden voldaan om deze categorie van persoonsgegevens te verwerken. In artikel 10 AVG worden de vereisten bij het verwerken van gegevens van strafrechtelijke aard uiteengezet. Deze vereisten moeten, door de bijzondere aard van deze twee soorten persoonsgegevens, bovenop de algemene voorwaarden worden toegepast. Deze worden later besproken (*infra*, 162).

15. Wanneer een verwerking onder het toepassingsgebied van de AVG valt, moet deze verwerking voldoen aan enkele toelaatbaarheidsvereisten. Artikel 5 AVG lijst deze vereisten op; dit zijn de beginselen van rechtmatige verwerking van persoonsgegevens.

- De verwerking ten aanzien van de betrokkene moet rechtmatig, transparant en behoorlijk zijn²⁰
- De persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijke en gerechtvaardigde doeleinden²¹
- De persoonsgegevens moeten beperkt en ter zake dienend zijn: dit is het beginsel van de minimale gegevensverwerking²²
- De persoonsgegevens die verwerkt worden, moeten geactualiseerd en correct zijn. Indien dit niet het geval is, moet steeds in een mogelijkheid tot rectificatie worden voorzien²³
- De bewaring van de persoonsgegevens mag niet langer dan nodig zijn om het vooropgestelde doel te bereiken²⁴

18 Verordening 2016/679 van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG, *Pb.L.*, 4 mei 2016, afl. 119, 1.

19 Art. 4.1 en 4.2 AVG.

20 Art. 5.1, a) AVG.

21 Art. 5.1, b) AVG.

22 Art. 5.1, c) AVG.

23 Art. 5.1, d) AVG.

24 Art. 5.1, e) AVG.

- Er moeten passende maatregelen genomen worden zodat de verwerkte persoonsgegevens beveiligd is en ze beschermd zijn tegen onrechtmatige verwerking, onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging²⁵

16. Naast deze beginselen, bepaalt artikel 6 AVG welke grondslag aan de basis van de gegevensverwerking moet liggen. De grondslagen die gebruikt kunnen worden om de gegevens te verwerken zijn de volgende²⁶:

- De betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking
- De verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst
- De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting in hoofde van de verwerkingsverantwoordelijk
- De verwerking is noodzakelijk voor de bescherming van de vitale belangen van een persoon, al dan niet te betrokkene
- De verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag
- De verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van een gerechtvaardigd belang, mits het niet de overheid is die de gegevens verwerkt.

De voor dit onderzoek relevante rechtsgronden worden nader toegelicht in hoofdstukken 2 en 3 van het onderzoek.

3.2.3 Nationale aanvullingen

17. Op federaal en deelstatelijk niveau is, aanvullend op de AVG, een 'protocolvereiste' ingevoerd.²⁷ Dat houdt in dat wanneer een overheidsinstantie gegevens deelt, een protocol moet worden gesloten tussen de betrokken partijen. Het protocol bevat een aantal inhoudelijke gegevens en wordt publiek gemaakt.

18. Overeenkomstig artikel 5 en 20 WBP geldt de protocolvereiste voor de federale overheidsinstanties en de (rechts)personen die een taak van algemeen belang uitoefenen, wanneer de financiering daarvan in hoofdzaak wordt opgenomen door de federale overheid, of het beheer is onderworpen aan een federale overheidsinstantie, of de (bestuurs)organen voor meer dan de helft zijn aangewezen door een federale overheidsinstantie.

Artikelen 2, 10° en 8 van het decreet betreffende het elektronisch bestuurlijk gegevensverkeer van 18 juli 2008 (hierna: het e-gov decreet)²⁸ omvatten een gelijkaardige protocolvereiste voor Vlaamse overheidsinstanties, lokale overheden, milieu-instanties en voor (rechts)personen met een publieke taak, wanneer ze voor meer dan de helft worden gefinancierd door een Vlaamse overheidsinstantie, een lokale overheid of een andere instelling met een publieke taak, of wanneer die instanties meer dan

²⁵ Art. 5.1, f) AVG.

²⁶ Art. 6 AVG; D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 403.

²⁷ M. DELANOTE, B. PEETERS en I. VAN DE WOESTEYNE, *Digitalisering. XLVIe Postuniversitaire Cyclus Willy Delva*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2021, 231.

²⁸ Decr.VI. van 18 juli 2008 betreffende het elektronisch bestuurlijk gegevensverkeer, BS 29 oktober 2008.

de helft van de stemmen in de raad van bestuur hebben of wanneer hun beheer onder toezicht staat van een van die instanties.

19. Wanneer een overheid gegevens verwerkt, moet bijkomend aan het legaliteitsbeginsel worden voldaan. Ten eerste moet om een inmenging op het privéleven te kunnen rechtvaardigen, een wet of decreet aan de basis van de gegevensuitwisseling liggen.²⁹ Deze wettelijke basis moet ten tweede een aantal gegevens bevatten, die op een voldoende duidelijke en precieze manier moeten worden uiteengezet. Wordt niet aan deze voorwaarden voldaan, dan is de gegevensuitwisseling een ongerechtvaardigde inmenging op, en dus een schending van, het recht op privéleven.

Het Grondwettelijk Hof en de Raad van State hebben gepreciseerd welke gegevens volgens het legaliteitsbeginsel, vervat in artikel 22 Gw., op het niveau van de (formeel) wet of het decreet moeten worden opgenomen³⁰:

- Het doeleinde van de verwerking
- De categorie van de verwerkte gegevens
- De categorie van de betrokken personen
- De categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens
- De bewaartermijn

1. Ook de verwerkingsverantwoordelijke moet worden aangeduid, maar dat is mogelijk op het niveau van een uitvoeringsbesluit.

3.3 Het beroepsgeheim

3.3.1 Toepassingsgebied

20. De tweede toetssteen is het beroepsgeheim dat voortvloeit uit artikel 458 Sw. Het beroepsgeheim heeft als doel om de noodzakelijke vertrouwensrelatie die sommige functies hebben, te waarborgen. Daarom wordt het beroepsgeheim ook strafrechtelijk beschermd.³¹ De strafsancities die uit de schending kunnen voortvloeien, sluiten echter niet uit dat degene die de gegevens bekend maakte, ook tuchtrechtelijk of burgerrechtelijk wordt gesanctioneerd.³²

21. Om te weten wie onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. valt, moet worden gekeken wie een functie uitoefent waarbij de vertrouwelijkheid volgens de maatschappij noodzakelijk is voor het uitoefenen van de functie, en dat deze vertrouwelijkheid primeert op andere belangen.³³ De wil van de wetgever staat daarbij centraal. Ofwel staat in een wet uitdrukkelijk dat een actor onder het beroepsgeheim valt, ofwel wordt impliciet door de wetgever erkend dat een actor die noodzakelijke vertrouwensfunctie heeft op basis van wettelijke elementen. Wanneer er geen wettelijke indicatie is

²⁹ GwH 22 september 2011, nr. 145/2011, overw. B.33.2.

³⁰ GwH 20 februari 2020, nr. 27/2020, overw. B.17; GwH 9 december 2021, nr. 177/2021, overw. B.53.1; Adv. RvS 7 april 2021, nr. 68.936/AV, nr. 101. Zie ook Adv. GBA 3 december 2021, nr. 223/2021, nr. 34; Adv. GBA 13 mei 2022, nr. 98/2022, nr. 8.; Adv. VTC 9 oktober 2013 nr. 04/2013, nr. 14-15.

³¹ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 42.

³² A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 118 en 127.

³³ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 68.

van het bestaan van zo een vertrouwensfunctie, kan de maatschappelijke erkenning van de noodzakelijke vertrouwelijkheid wel nog worden afgeleid uit de traditie of gewoonte.³⁴

22. De drager van het beroepsgeheim schendt artikel 458 Sw. wanneer hij uit hoofde van zijn vertrouwensfunctie een geheim wetens en willens bekend maakt aan derden.³⁵ Financiële gegevens, gegevens omtrent de sociale of gezondheidssituatie of gegevens van strafrechtelijke aard zijn voorbeelden van een geheim. Om de invorderingskosten voor een schuldenaar die in het traject van de schuldbemiddeling zit niet te laten oplopen, zou het evenwel nuttig kunnen zijn deze gegevens te delen met de andere actoren binnen het traject.

3.3.2 Uitzonderingen

23. Op het ‘verbod tot gegevensuitwisseling’ dat voortvloeit uit het beroepsgeheim, bestaat een reeks uitzonderingen. In de context van schuldbemiddeling zijn de uitzonderingen van het gedeeld beroepsgeheim, de instemming en het mandaat het meest relevant. Andere uitzonderingen op het beroepsgeheim, zoals casusoverleg en meldrechten bij strafbare feiten, zijn in de context van dit onderzoek veelal niet van belang.

- Specifieke wettelijk bepaalde uitzondering

Een wet, decreet of ordonnantie kan zelf voorzien in een specifieke uitzondering op het beroepsgeheim. Ook een materiële wet kan een grondslag zijn, zolang deze zelf haar grondslag vindt in een formele wet.³⁶ De wettelijke bepaling moet wel voldoende precies geformuleerd zijn, zodat de uitzondering afgelijnd is en beperkt wordt tot die bepaalde situatie. Verder moet uit de bepaling blijken dat het de bedoeling was om in een uitzondering op het beroepsgeheim te voorzien.³⁷ Ten slotte wordt ook vereist dat de bekendmaking zelf subsidiair en proportioneel is: enkel wanneer dit noodzakelijk is om het vooropgestelde doel te bereiken.³⁸

- Gedeeld beroepsgeheim

Het gedeeld beroepsgeheim is een uitzondering die ontstond in de rechtsleer. Er is sprake van gedeeld beroepsgeheim als gegevens gedeeld worden tussen dragers van het beroepsgeheim, deze de gegevens uitwisselen binnen eenzelfde context om éénzelfde doel na te streven en dat dit gebeurt in het belang van de cliënt. De cliënt moet instemmen, of minstens de mogelijkheid hebben zich te verzetten tegen de uitwisseling, en de gegevens die gedeeld worden moeten noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de hulpverlening aan de cliënt.³⁹

³⁴ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 72.

³⁵ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 106.

³⁶ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 140.

³⁷ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 139.

³⁸ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 140; H. NYS, “Het beroepsgeheim in de gezondheidszorg. Overzicht van rechtspraak 1970-1984”, RW 1985-86, (1249) 1260, nr. 23.

³⁹ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 222 – 227.

- Instemming

De instemming als uitzonderingsgrond kan ook gelden, mits de instemming vrij, voorafgaand, specifiek, uitdrukkelijk, volgehouden en geïnformeerd is.⁴⁰ Het is echter belangrijk om dit te nuanceren: deze uitzondering wordt niet unaniem in de rechtsleer aanvaard.⁴¹ In dit onderzoek wordt de mogelijkheid om deze uitzondering te gebruiken, steeds aangehaald, maar het betwistbaar karakter van deze uitzondering wordt steeds in dit onderzoek meegenomen.

3.4 Checklist

24. Aan de hand van de drie vermelde toetsstenen is een 'checklist' opgesteld, die als bijlage bij deze tekst is gevoegd. Die checklist kan worden gebruikt om bestaande en toekomstige gegevensstromen af te toetsen aan de vereisten die voortvloeien uit de AVG, het beroepsgeheim en het legaliteitsbeginsel. De checklist is toegevoegd in bijlage I bij dit onderzoek.

4 De zes actoren

4.1 Inleiding

25. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de zes actoren die in dit onderzoek een belangrijke rol spelen. Per actor wordt een korte uitleg gegeven over zijn functie en rol binnen de schuldhulpverlening, hoe de privacy van de schuldenaar wordt beschermd, of de actor gebonden is door het beroepsgeheim en of er bijkomstig specifieke regels inzake zijn rol binnen het schuldlandschap gelden.

4.2 De gerechtsdeurwaarders

4.2.1 Inleiding: wie, hoe en wat?

26. Binnen het schuldlandschap speelt de gerechtsdeurwaarder meerdere rollen. Ten eerste kunnen ze schulden invorderen op basis van hun inningsbevoegdheid als openbare ambtenaar.⁴² Wanneer deze invorderingsbevoegdheid zich beperkt tot schulden tussen ondernemingen, wordt deze taak in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Ten tweede zijn ze volgens artikel 519, § 2, 5° Ger.W. bevoegd voor de minnelijke invordering van schuldvorderingen buiten hun rol als openbare ambtenaar om. In dat geval is de Wet Minnelijke Invordering (WMI) van toepassing.⁴³ Ten derde worden de gerechtsdeurwaarders door artikel 519, § 2, 10° Ger.W. aangeduid als minnelijk schuldbemiddelaar en bemiddelaar binnen de CSR⁴⁴.

⁴⁰ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 239.

⁴¹ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 236.

⁴² Art. 519, § 1, 1°bis Ger.W.

⁴³ Art. 2, § 1 WMI.

⁴⁴ Art. 1675/17 Ger.W.

4.2.2 Wettelijke regeling voor gegevensverwerking conform de AVG aanwezig?

27. Wanneer de gerechtsdeurwaarder optreedt als minnelijke invorderaar in de zin van artikel 519, § 2, 5° Ger.W., valt hij onder het toepassingsgebied van de WMI.⁴⁵ Artikel 3 van de WMI bepaalt dat het recht op privéleven van de consument beschermd moet worden, maar in de WMI wordt geen enkele AVG-bepaling aangehaald.

28. Wanneer de gerechtsdeurwaarder optreedt als schuldbemiddelaar, is geen wettelijke bepaling aanwezig – noch voor de minnelijke schuldbemiddeling, noch voor de CSR – die verwijst naar de regels van de AVG.

4.2.3 Gebonden door het beroepsgeheim?

29. Naast de vraag naar AVG-regelingen, bestaat de vraag of de gerechtsdeurwaarder gebonden is aan het beroepsgeheim. Hoewel de meeste rechtsleer deze vraag (meestal zonder grondige analyse) positief beantwoordt, is dat antwoord o.i. niet zo vanzelfsprekend. Er bestaat immers geen duidelijke wettelijke basis die de gerechtsdeurwaarder voor *al zijn taken* beroepsgeheim toekent. Wel zijn gerechtsdeurwaarders gebonden aan een deontologische code, waarin meermaals wordt aangehaald dat het beroepsgeheim gerespecteerd moet worden.⁴⁶ Deze code is echter tuchtrechtelijk van aard en werd niet door de wetgever bekrachtigd, waardoor ze niet als een expliciete wettelijke basis voor beroepsgeheim kan gelden.

30. Bijgevolg is het o.i. noodzakelijk om per functie na te gaan of de gerechtsdeurwaarder beroepsgeheim heeft. Daartoe hanteren we het stappenplan uit wegwijzer 1 uit het SWVG-project over beroepsgeheim en hulpverlening.⁴⁷

1. **Gerechtelijke invorderaar.** Als openbare ambtenaar wordt aanvaard dat de gerechtsdeurwaarder onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. valt, aangezien de openbare ambtenaar een noodzakelijke vertrouwensfunctie binnen de maatschappij uitoefent.⁴⁸ Voert de gerechtsdeurwaarder een taak van gerechtelijke invordering uit, dan is hij voor deze taak gebonden door het beroepsgeheim.⁴⁹
2. **Beslag.** Ook wanneer een gerechtsdeurwaarder bewarend of uitvoerend beslag legt, treedt hij net als bij de gerechtelijke invordering op als openbare ambtenaar.⁵⁰ Leidt deze invordering van schulden tot het leggen van beslag, dan is artikel 458 Sw. op de gerechtsdeurwaarder van toepassing.
3. **Minnelijke invorderaar.** Wanneer de gerechtsdeurwaarder schulden invordert op basis van artikel 519, § 2, 5° Ger.W. en dus buiten zijn hoedanigheid van openbare ambtenaar handelt, is

⁴⁵ Art. 2, § 1, 2° WMI.

⁴⁶ Zie bijvoorbeeld nr. 81: *“De naleving van het beroepsgeheim wordt zowel van de gerechtsdeurwaarder als van alle personeelsleden en medewerkers van zijn kantoor geëist.”*, nr. 117, § 2: *“Niettegenstaande het feit dat hij het beroepsgeheim moet naleven, moet de gerechtsdeurwaarder met behulp van zijn personeel bij een belastingcontrole in zijn kantoor zo goed mogelijk meewerken met de ter plaatse gestuurde controleurs.”* en nr. 124: *“In zijn betrekkingen met de media blijft de gerechtsdeurwaarder aandacht hebben voor de naleving van het beroepsgeheim en voor zijn plichten tot terughoudendheid en discretie.”* van de Deontologische Code voor gerechtsdeurwaarders.

⁴⁷ T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Beroepen in de grijze zone*, Wegwijzers Beroepsgeheim nr. 1, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2018, www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim.

⁴⁸ Art. 458 Sw.; Rb. Brussel 12 januari 1999, RW 1998-99, 1181.

⁴⁹ Art. 519, § 1, 1° Ger.W.

⁵⁰ Art. 519, § 1, 1° Ger.W.

er geen wettelijke indicatie die de gerechtsdeurwaarder aanduidt als beroepsgeheimhouder. Als invorderaar is het gebruikelijk om in aanraking te komen met gevoelige gegevens, en oefent de invorderaar een noodzakelijke vertrouwensfunctie uit. Dit alleen is echter onvoldoende om als beroepsgeheimhouder beschouwd te worden; de wetgever moet immers ook gewild hebben om aan de noodzakelijke vertrouwensfunctie beroepsgeheim toe te kennen. Daartoe zijn er o.i. geen voldoende indicaties: noch de wet, noch de parlementaire voorbereiding bevatten hiertoe aanwijzingen. Bovendien wordt van andere minnelijke invorderaars – in het bijzonder de *incasso's* (*infra*, 34) – aangenomen dat zij geen beroepsgeheim hebben.

4. **Schuldbemiddelaar in CSR.** Wanneer de gerechtsdeurwaarder optreedt als schuldbemiddelaar in het kader van de CSR, is er een expliciete wettelijke basis die hem beroepsgeheim toekent.⁵¹
5. **Schuldbemiddelaar in minnelijke schuldhulpverlening.** Anders dan voor zijn taak in het kader van de CSR, is er geen expliciete wettelijke basis die aan de gerechtsdeurwaarder beroepsgeheim toekent wanneer hij optreedt als schuldbemiddelaar in het kader van de minnelijke schuldhulpverlening. Dat leidt tot de vraag of aan deze functie alsnog beroepsgeheim vastkleeft omdat het beroepsgeheim impliciet blijkt uit de wil van de wetgever. Wat dat betreft moeten we vaststellen dat wie optreedt als een schuldbemiddelaar een vertrouwensfunctie heeft, en in die functie noodzakelijkerwijze omgaat met gevoelige gegevens. Hoewel de wetgever niet expliciet aangeeft dat de minnelijke schuldhulpverlener beroepsgeheim heeft, zijn er o.i. voldoende indicaties dat de wetgever wel degelijk een beroepsgeheim beoogd heeft. Ten eerste erkent de wetgever dat vertrouwelijkheid één van de grondslagen is van een bemiddeling en dus noodzakelijk is voor het te bereiken resultaat; ten tweede wordt voor een aantal andere actoren die aan minnelijke schuldbemiddeling doen *wel* uitdrukkelijk geregeld dat ze beroepsgeheim hebben. Dat is met name zo voor het OCMW en het CAW.⁵² Dat de ene actor bij de uitoefening van deze taak wel beroepsgeheim heeft en de andere actor dezelfde wettelijk erkende taak zou moeten uitoefenen zonder beroepsgeheim, lijkt ons niet logisch. Ten derde kent de wetgever over het algemeen expliciet beroepsgeheim toe aan bemiddelaars; dat blijkt onder meer uit de regels over de gemeenrechtelijke bemiddeling⁵³ en over de bemiddeling binnen de CSR.⁵⁴ Op basis van deze indicaties kan wellicht worden afgeleid dat ook de gerechtsdeurwaarders als minnelijke schuldbemiddelaars onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. vallen.

Samengevat heeft de gerechtsdeurwaarder o.i. met zekerheid beroepsgeheim wanneer hij optreedt [1] als gerechtelijke invorderaar, [2] in het kader van de beslagprocedure, [3] als schuldbemiddelaar in het kader van de minnelijke schuldhulpverlening en [4] als schuldbemiddelaar in de CSR. Minder zeker is de toepassing van het beroepsgeheim wanneer hij optreedt als minnelijk invorderaar. Op dat ogenblik vervult hij immers een taak die ook anderen zonder beroepsgeheim mogen vervullen.

⁵¹ Art. 1675/18 Ger.W.

⁵² Hun beroepsgeheim wordt toegekend aan alle medewerkers, waaronder de schuldbemiddelaars (*infra*, 60 en 62). Bovendien wordt dit bevestigd in de nieuwe modelovereenkomst inzake schuldbemiddeling (deels) door schulden uit consumentenkredieten, zie daarvoor B.VI.Reg. van 9 september 2022 tot wijziging van artikel 14 en bijlage I van het besluit van de Vlaamse Regering van 25 maart 1997 tot uitvoering van het decreet van 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen voor schuldbemiddeling.

⁵³ Art. 1723/1 Ger.W.

⁵⁴ Art. 1675/18 Ger.W.

Aanbeveling. Het beroepsgeheim van de gerechtsdeurwaarder moet door de regelgever worden uitgeklaard. Hoewel vaak wordt aangenomen dat de gerechtsdeurwaarder voor alles wat hij doet beroepsgeheim heeft, is het o.i. niet duidelijk of en waarom de gerechtsdeurwaarder beroepsgeheim heeft wanneer hij optreedt in het kader van de minnelijke invordering.

4.2.4 Andere regeling inzake schuldhulpverlening van toepassing?

31. Naast bovenstaande regelgeving zijn er geen specifieke regels op de gerechtsdeurwaarders als invorderaars of schuldbemiddelaars van toepassing.

4.3 De incassobureaus

4.3.1 Inleiding: wie, hoe en wat?

32. Een incassobureau heeft als taak het minnelijk invorderen van schulden in opdracht van hun cliënt-schuldeiser.⁵⁵ Incassobureaus *an sich* worden niet wettelijk geregeld, tenzij ze schulden van consumenten invorderen. Er werd namelijk in 2002 een wet ingevoerd die de invorderingspraktijk van consumentenschulden aan banden legt: de Wet Minnelijke Invordering of WMI.⁵⁶ Incassobureaus vallen, net zoals gerechtsdeurwaarders en advocaten, als invorderaars van consumentenschulden onder artikel 2, §1, 2° van de WMI.

4.3.2 Wettelijke regeling voor gegevensverwerking conform de AVG aanwezig?

33. Artikel 3 WMI haalt kort aan dat *“iedere gedraging of praktijk die het privéleven van de consument schendt of hem kan misleiden”*, verboden is. Dit is echter geen verwijzing naar de regels van de AVG.

Ook wanneer incassobureaus optreden buiten het toepassingsgebied van de WMI, bestaat er geen vergelijkbare wettelijke regeling die de gegevensverwerking in het licht van de AVG regelt.

4.3.3 Gebonden door het beroepsgeheim?

34. Er bestaan voor de incassobureaus zelf geen wettelijke indicaties dat de wetgever een vertrouwensfunctie noodzakelijk achtte. De aard van de gegevens die gedeeld worden kunnen geheim zijn, maar dit volstaat op zich niet om ook onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. te vallen. Het bestaan van de beroepsgeheimplicht in de deontologische code, uitgevaardigd door de ABRI/BVI, ofwel Belgische Vereniging voor Incasso-ondernemingen, kan een vermoeden scheppen dat de functie van invorderaar niet kan worden uitgeoefend zonder de vertrouwelijkheid van de functie, maar door gebrek aan wettelijke bekrachtiging van deze code is dit niet voldoende om de noodzakelijkheid van het beroepsgeheim te staven.

4.3.4 Andere regeling inzake schuldhulpverlening van toepassing?

35. Voor de incassobureaus lijkt geen andere wetgeving aanwezig te zijn die relevant is binnen het kader van de schuldhulpverlening.

⁵⁵ S. RUTTEN, “Incassobureaus als oplossing voor niet-betaalde schoolrekeningen?”, *T.O.R.B.* 2008-09, afl. 6, 483.

⁵⁶ B. VERBELEN, K. HENDRICKX en N. APPERMONT, “De inning van schuldvorderingen” in W. VANDENBUSSCHE en C. DE BACKERE, *Verbintenissenrecht in de onderneming. VPG-studiecyclus 2020*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2021, 194; S. RUTTEN, “Incassobureaus als oplossing voor niet-betaalde schoolrekeningen?”, *T.O.R.B.* 2008-09, afl. 6, 483.

4.4 De kredietgevers

4.4.1 Inleiding: wie, hoe en wat?

36. Een kredietgever wordt gedefinieerd als *“elke natuurlijke persoon of elke rechtspersoon die, in het raam van zijn handels- of beroepsactiviteiten, een krediet toestaat, met uitzondering van de persoon die een kredietovereenkomst aanbiedt of sluit wanneer deze overeenkomst het voorwerp uitmaakt van een onmiddellijke overdracht of indeplaatsstelling ten gunste van een vergunninghoudende of geregistreeerde kredietgever aangewezen in de overeenkomst”*. Met andere woorden, een kredietgever kan kredieten of leningen toestaan. Voorbeelden daarvan zijn hypothecaire kredieten en consumentenkredieten. Deze actor kan relevant zijn voor dit onderzoek als schuldeiser van structurele schulden: wanneer een schuldenaar meermaals een krediet niet kan afbetalen, kan dit een indicatie geven dat de schuldenaar structurele betalingsproblemen heeft.

37. Naast de Wet op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen en de Wet van 22 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (hierna: wet van 22 augustus 2002) die van toepassing is wanneer de kredietgever een kredietinstelling is, is boek VII van toepassing op de kredietovereenkomsten.⁵⁷ De consumentenkredieten en hypothecaire kredieten worden binnen boek VII afzonderlijk geregeld.

4.4.2 Wettelijke regeling voor gegevensverwerking conform de AVG aanwezig?

38. Artikelen VII.116 tot en met VII.122 WER bepalen hoe gegevens binnen het kader van het consumentenkrediet kunnen worden overgemaakt door de kredietgever. Artikel VII.119 bepaalt aan wie de kredietgever gegevens mag overdragen. Ook voor het hypothecair krediet gelden zulke regels; deze zijn te vinden in artikelen VII.147/32 tot en met VII.147/38 WER. Voor beide soorten kredieten wordt geregeld onder welke voorwaarden gegevens verwerkt mogen worden, wie de gegevens mag ontvangen, voor welk doel ze verwerkt worden, wanneer gegevens moeten worden uitgewist en welke rechten de betrokkenen hebben.

39. In artikel VII.63 WER wordt aangehaald dat de AVG gerespecteerd moet worden wanneer betalingsdienstaanbieders aan de gebruikers toegang kunnen geven. De verwerking in het kader van artikel VII.63 WER kan enkel conform de AVG gebeuren wanneer de consument-gebruiker – na voorafgaand geïnformeerd te zijn over de toegang, verwerking en bewaring van persoonsgegevens – uitdrukkelijk toestemt. In het bijhorende wetsontwerp wordt deze toestemming als verwerkingsgrond aangehaald, maar wordt ook het legitiem belang en de noodzakelijkheid voor het uitvoeren van een overeenkomst als alternatief besproken.⁵⁸

40. Verder worden geen vereisten gesteld met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

4.4.3 Gebonden door het beroepsgeheim?

41. De wetgeving die van toepassing is op de kredietgever bepaalt niet dat de kredietinstellingen gehouden zijn tot het beroepsgeheim zoals beschreven in artikel 458 Sw.

⁵⁷ Art. VII.1 WER.

⁵⁸ Wetsontwerp van 4 juni 2018 houdende wijziging en invoering van bepalingen inzake betalingsdiensten in verschillende boeken van het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 3131/001-55, 66.

42. Voor de kredietgevers bestaan er enkele verplichtingen inzake vertrouwelijkheid van informatie⁵⁹, maar er is geen bepaling die hen het beroepsgeheim toekent. Ook zijn er geen wettelijke indicaties dat de kredietgevers een noodzakelijke vertrouwensfunctie uitoefenen waardoor de bescherming door artikel 458 Sw. essentieel is.⁶⁰ De kredietgevers vallen daarom niet onder het toepassingsgebied van het beroepsgeheim.

4.4.4 Andere regeling inzake schuldhulpverlening van toepassing?

43. Voor zowel de consumentenkredieten als de hypothecaire kredieten wordt in een apart hoofdstuk voorzien dat zich toespitst op de schuldbemiddeling. Artikelen VII.115 en VII.147/31 WER bepalen wie bevoegd is om aan schuldbemiddeling te doen binnen het kader van deze wet. Bovendien wordt in artikel VII.57/2 WER aangehaald dat de weigering van het openen van een betaalrekening door een consument, kan worden meegedeeld met de schuldbemiddelaar.

4.5 De nutsvoorzieningen

4.5.1 Inleiding: wie, hoe en wat?

44. De nutsvoorzieningen die in het kader van dit onderzoek relevant zijn, zijn de energie-, gas-, elektriciteit-, en waterleveranciers. Een nutsvoorziening kan net zoals een kredietgever snel een indicatie krijgen dat een klant structurele betalingsproblemen heeft, bijvoorbeeld wanneer een klant meerdere facturen onbetaald laat.

Voor de nutsvoorzieningen van gas, elektriciteit, thermische warmte en water is het decreet van 20 december 1996 tot regeling van de rol van de lokale adviescommissie in het kader van het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en de levering van thermische energie (hierna: het decreet van 20 december 1996) van belang. Het decreet van 20 december 1996 spitst zich toe op de samenwerking van de lokale adviescommissies met de leveranciers van deze nutsvoorzieningen.

Het decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid (hierna: het Energiedecreet) heeft een beperkter toepassingsgebied: enkel de leveranciers van thermische energie, gas en elektriciteit worden gevisieerd.⁶¹ De levering van watervoorzieningen valt niet onder het Energiedecreet; het decreet betreffende het integraal waterbeleid is van toepassing op de gegevensstromen vanuit de waterleveranciers.⁶²

4.5.2 Wettelijke regeling voor gegevensverwerking conform de AVG aanwezig?

45. Het Energiedecreet voorziet in meerdere bepalingen over de verwerking van persoonsgegevens. Artikelen 4.1.22/5 tot en met 4.1.22/13 van het Energiedecreet stellen dat persoonsgegevens gedeeld mogen worden, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. De netbeheerder kan de persoonsgegevens enkel delen met de ontvangers opgelijst in artikel 4.1.22/5. Welke rechtsgrond aan de basis

⁵⁹ Art. VII.38 en VII.39 WER; Art. VII.62/2, § 5, 5°, tweede lid WER.

⁶⁰ HvJ 10 december 2002, nr. C-153/00; E. BUYSE, „Fiscaal bankgeheim“, *N.J.W.* 2006, afl. 146, 588; V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, „De bewindvoerder“ in X., *Voorlopig bewind. Praktische handleiding*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2008, 76.

⁶¹ Art. 1.1.3 Energiedecreet.

⁶² Art. 2 .1.2 gecodificeerd decreet van 15 juni 2018 betreffende het integraal waterbeleid, *BS* 18 december 2018 (hierna: decreet Integraal waterbeleid).

van deze verwerking ligt, verschilt per ontvanger. Overheden kunnen de gegevens ontvangen op basis van hun wettelijke bevoegdheden⁶³, gegevens kunnen ook worden ontvangen wanneer deze nodig zijn om een taak van algemeen belang uit te oefenen⁶⁴, en de toestemming van de betrokkene is vereist om de persoonsgegevens te delen met een andere partij⁶⁵.

De persoonsgegevens moeten ook strikt noodzakelijk zijn voor het uitoefenen van de taken van de ontvangers, en moeten toereikend, relevant en evenredig zijn ten aanzien van het vooropgestelde doel van de verwerking.⁶⁶

Bovendien bepaalt artikel 4.1.62/2, derde lid dat persoonsgegevens bewaard kunnen worden gedurende vijf jaar na het sluiten van het dossier, en in het totaal maximaal tien jaar. Artikel 4.1.11/6 Energiedecreet bepaalt ten slotte dat er schadevergoedingen betaald worden wanneer de netbeheerder schade berokkent aan de betrokkene ten gevolge van een inbreuk inzake persoonsgegevens.

Naast deze bepalingen wordt er nergens uitdrukkelijk bepaald dat ook financiële gegevens kunnen worden opgevraagd en verwerkt.

46. Omdat het Energiedecreet niet van toepassing is op leveranciers van water, is het decreet Integraal Waterbeleid relevant. Deze regelgeving bevat echter geen specifieke bepalingen die de bescherming van persoonsgegevens in het kader van de schuldhulpverlening regelt.

4.5.3 Gebonden door het beroepsgeheim?

47. Door gebrek aan wettelijke bepaling binnen de toepasselijke wetgeving inzake nutsvoorzieningen, moet worden gekeken of nutsvoorzieningen noodzakelijk met vertrouwelijke informatie omgaan en of het beroepsgeheim deze informatie moet beschermen.

Uit de parlementaire voorbereidingen bij de decreten kan de noodzakelijke vertrouwensfunctie van de nutsvoorzieningen niet worden afgeleid: nergens blijkt dat de decreetgever de bedoeling had om de gegevens via het beroepsgeheim te beschermen. Er bestaan dus geen voldoende indicaties dat nutsvoorzieningen onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. vallen.

4.5.4 Andere regeling inzake schuldhulpverlening van toepassing?

48. Binnen de toepasselijke decreten wordt niet in een regeling voorzien met betrekking tot schuldhulpverlening. In artikel 1.1.3, 49° van het Energiedecreet wordt wel het begrip 'erkende instelling van schuldbemiddeling' gedefinieerd, maar naast deze definitie worden deze instellingen niet verder vernoemd; die definitie is dus eigenlijk zinloos.

4.6 De telecomoperatoren

4.6.1 Inleiding: wie, hoe en wat?

49. De telecomoperatoren worden geregeld door de Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie (hierna: wet van 13 juni 2005).⁶⁷ Deze wet regelt de diensten van telefonie,

⁶³ Art. 4.1.22/5, 1° Energiedecreet.

⁶⁴ Art. 4.1.22/5, 2° Energiedecreet.

⁶⁵ Art. 4.1.22/5, 5° Energiedecreet

⁶⁶ Art. 4.22/5, tweede lid Energiedecreet.

⁶⁷ Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie, *BS* 20 juli 2005.

internet, radio en mobiele netwerken.⁶⁸ Ook telecomoperatoren kunnen een signaal geven wanneer hun klant meermaals rekeningen niet betaalt; net zoals nutsvoorzieningen en kredietgevers kunnen ze zo structurele betalingsproblemen signaleren.

4.6.2 Wettelijke regeling voor gegevensverwerking conform de AVG aanwezig?

50. De wet van 13 juni 2005 verwijst in artikelen 122 tot en met 125 naar de bescherming van persoonsgegevens wanneer deze verwerkt worden.

Artikel 122 stelt dat de verkeersgegevens ofwel geanonimiseerd worden, ofwel verwijderd worden door de operatoren wanneer ze niet meer nodig zijn voor de uitoefening van hun taken.⁶⁹ Er wordt in de tweede alinea meteen een uitzondering gemaakt op dit principe: wanneer de operatoren als doel de facturering van abonnees of het doel van interconnectiebetalingen hebben, dan kunnen ze de volgende gegevens opslaan en verwerken:

- De identificatie van de oproeplijn;
- Het adres van de abonnee en van de plaats van de aansluiting, alsook het soort eindapparatuur;
- Het totale aantal voor de berekeningsperiode aan te rekenen eenheden;
- De identificatie van de opgeroepen lijn;
- Het type, het tijdstip van aanvang en de duur van de oproep of de verzonden hoeveelheid gegevens;
- De datum van de verbinding of van de dienst;
- Andere gegevens betreffende betalingen, zoals vooruitbetaling, betaling in termijnen, afsluitingen en aanmaningen.

Er wordt wel vereist dat de operator voorafgaand aan de verwerking aangeeft welke soorten verkeersgegevens verwerkt worden, wat de doeleinden zijn van die verwerking (doelbinding) en hoelang de verwerking zal duren.⁷⁰ Bovendien wordt de verwerking van de bovenstaande gegevens toegelaten tot het einde van de periode van de betwisting van de factuur of tot het einde van de periode waarin de betaling gerechtelijk kan worden afgedwongen.⁷¹

Wanneer operatoren tot doel hebben om de marketing te doen van de eigen diensten, moet aan de verwerking van de gegevens hierboven extra voorwaarden worden gekoppeld. De vrije, specifieke geïnformeerde toestemming van de abonnee of eindgebruiker moet voorafgaan aan de verwerking⁷², en die toestemming kan steeds eenvoudig worden ingetrokken.⁷³ Enkel de handelingen die vereist zijn om het doel te bereiken, worden gesteld. De termijn wordt ook beperkt tot het bereiken van het vooropgestelde doel.⁷⁴

Wanneer een strafbaar feit wordt meegedeeld aan de bevoegde autoriteiten, gelden ook specifieke regels. De verwerkers van deze gegevens worden ook door de wet opgesomd; artikel 122, § 2, vijfde lid

⁶⁸ Art. 2, 2° wet van 13 juni 2005.

⁶⁹ Art. 122, § 1 wet van 13 juni 2005.

⁷⁰ Art. 122, § 2, tweede lid wet van 13 juni 2005.

⁷¹ Art. 122, § 2, derde lid wet van 13 juni 2005.

⁷² Art. 122, § 2, vierde lid, 1° wet van 13 juni 2005.

⁷³ Art. 122, § 2, vierde lid, 3° wet van 13 juni 2005.

⁷⁴ Art. 122, § 2, vierde lid, 4° wet van 13 juni 2005.

van de wet van 13 juni 2005 lijst op wie daarvoor bevoegd is, en opnieuw wordt bepaald dat de verwerking moet worden beperkt tot wat strikt noodzakelijk is om hun doel te bereiken.⁷⁵

Artikel 124 bepaalt dat de toestemming van alle betrokken personen vereist is om kennis te krijgen van persoonsgegevens van abonnees en deze te kunnen verwerken. Op dit artikel wordt in artikel 125, § 1 een uitzondering geformuleerd. De kennisname en verwerking van persoonsgegevens van de abonnees is mogelijk wanneer, onder andere, de wet dat toelaat/oplegt of dat wordt gedaan om de goede werking van het netwerk en de dienst te garanderen.⁷⁶ Met andere woorden, artikel 125, § 1 bepaalt welke verwerkingsgronden, naast de toestemming, kunnen worden gebruikt.

4.6.3 Gebonden door het beroepsgeheim?

51. De wet van 13 juni 2005 bevat geen regeling dat de telecomoperatoren het beroepsgeheim moeten respecteren.

Telecomoperatoren kunnen, door hun functie, noodzakelijkerwijze in aanraking komen met vertrouwelijke gegevens. Uit de parlementaire voorbereiding en de adviezen van de Raad van State blijkt echter niet dat de wetgever de bedoeling had om deze vertrouwelijkheid te beschermen. Door gebrek aan dergelijke wettelijke indicaties, vallen de telecomoperatoren niet onder het toepassingsgebied van het beroepsgeheim.

4.6.4 Andere regeling inzake schuldhulpverlening van toepassing?

52. Voor de telecomoperatoren bestaat er geen bijkomstige wettelijke regeling die betrekking heeft op de schuldhulpverlening.

4.7 De erkende instellingen voor schuldbemiddeling

4.7.1 Inleiding: wie, hoe en wat?

53. Volgens artikel 6 van het decreet van 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen voor schuldbemiddeling (hierna: decreet van 24 juli 1996) kunnen de CAW's en OCMW's beschouwd worden als erkende instellingen van schuldbemiddeling. In tegenstelling tot de gerechtsdeurwaarders en andere schuldbemiddelaars, wordt hun bevoegdheid als schuldbemiddelaar dus niet federaal en van rechtswege erkend. De OCMW's en CAW's kunnen pas erkend worden volgens het decreet van 24 juli 1996 alvorens ze kunnen optreden als schuldbemiddelaar.

Wanneer ze erkend worden als instelling voor schuldbemiddeling, kunnen ze ook binnen specifieke wettelijke kaders optreden als schuldbemiddelaar. Voorbeelden daarvan zijn te vinden in het WER: deze instellingen worden uitdrukkelijk door de wet geacht bevoegd te zijn om op te treden als schuldbemiddelaar voor consumentenkredieten en hypothecaire kredieten.⁷⁷ Ook binnen de CSR kunnen zij optreden als schuldbemiddelaar.⁷⁸

⁷⁵ Art. 122, § 2, vijfde lid wet van 13 juni 2005.

⁷⁶ Art. 125, § 1, 1° en 2° wet van 13 juni 2005.

⁷⁷ Art. VII.115 WER; Art. 147/31, 2° WER.

⁷⁸ Art. 1675/17, § 1, eerste lid Ger.W.

4.7.1.1 De OCMW's

54. De Organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (hierna: OCMW-wet) en het Decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (hierna: OCMW-decreet) werden recent aangepast. Sinds de invoering van het Decreet van 22 december 2017 over het Lokaal Bestuur (hierna: decreet Lokaal Bestuur), werden veel bepalingen in de OCMW-wet en het OCMW-decreet geschrapt, met als doel de vereenvoudiging van de bestaande regels en het in kaart brengen van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.⁷⁹ Het decreet Lokaal Bestuur vormt dan ook de basis voor de bespreking van de OCMW's.

55. Binnen de OCMW's moet een onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende onderdelen. Het Bijzonder Comité Sociale Dienst (hierna: BCSD) is bevoegd voor de maatschappelijke dienstverlening en integratie en beslist over de toekenning van deze steunmaatregelen.⁸⁰ De Raad voor Maatschappelijk Welzijn beslist over de aangelegenheden waarvoor de OCMW's bevoegd zijn, en bepaalt het beleid van de OCMW's.⁸¹ De maatschappelijk werkers zijn bevoegd voor de schuldhulpverlening, waaronder de schuldbemiddeling valt.⁸²

4.7.1.2 De CAW's

56. Voor het CAW zijn het Decreet van 8 mei 2009 betreffende het algemeen welzijnswerk (hierna: het CAW-decreet) en het Besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2013 (hierna: besluit Vlaamse Regering van 21 juni 2013) van belang.

Net zoals het OCMW, staat het CAW in voor maatschappelijke dienstverlening en integratie, maar draait hun taak vooral om het bijstaan van *“alle personen van wie de welzijnskansen bedreigd of verminderd worden ten gevolge van gebeurtenissen in de persoonlijke levenssfeer, problemen ten gevolge van gebeurtenissen in een context van criminaliteit of problemen van meervoudige kwetsbaarheid ten gevolge van een proces van sociale uitsluiting”*.⁸³

Hun doelen worden gerealiseerd door de centra voor algemeen welzijnswerk en de centra voor teleonthaal. Het zijn de centra voor algemeen welzijnswerk die onder andere schuldhulpverlening aanbieden⁸⁴; zij zijn in het kader van dit onderzoek het meest relevant.

4.7.2 Wettelijke regeling voor gegevensverwerking conform de AVG aanwezig?

57. Het decreet van 24 juli 1996 bevat geen regeling over de gegevensverwerking en -bescherming die betrekking heeft op de erkende instellingen van schuldbemiddeling. De regelgeving met betrekking tot het CAW en het OCMW zal dus apart worden bekeken.

4.7.2.1 De OCMW's

58. Noch het OCMW-decreet, noch de OCMW-wet regelen de bescherming van de privacy in de zin van de AVG. Het decreet Lokaal Bestuur daarentegen stelt in artikel 75 dat de leden van de Raad voor

⁷⁹ MvT van 30 oktober 2017 bij het ontwerp van decreet over het lokaal bestuur, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1353/1, 3.

⁸⁰ Art. 113 Decreet Lokaal Bestuur.

⁸¹ Art. 77 Decreet Lokaal Bestuur.

⁸² http://www.ocmw-info-cpas.be/fiche_FV_nl/le_cpas#m8.

⁸³ Art. 1, 1° CAW-decreet.

⁸⁴ Art. 6 CAW-decreet.

Maatschappelijk Welzijn een inzagerecht hebben ten aanzien van de persoonsgegevens en verwijst daarbij naar de AVG. Artikel 189, § 1, derde lid van datzelfde decreet bepaalt ten slotte dat er geen inbreuk gemaakt mag worden op de rechten van de burger, en verwijst daarbij uitdrukkelijk naar het recht op privéleven.

4.7.2.2 *De CAW's*

59. Artikel 10 van het CAW-decreet beschrijft de voorwaarden die moeten worden gerespecteerd alvorens gegevens verwerkt kunnen worden. Het doel van deze verwerking is het verstrekken van de hulp- en dienstverlening en het garanderen van de continuïteit van deze hulp- en dienstverlening.⁸⁵

Het tweede lid van artikel 10 verduidelijkt dat enkel de noodzakelijke gegevens uitgewisseld mogen worden (minimale gegevensverwerking) en dat deze uitwisseling slechts in het belang van de gebruikers kan plaatsvinden.⁸⁶ Bovendien moeten de ontvangers van deze gegevens betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening.⁸⁷ Artikel 10, tweede lid, 4° en derde lid CAW-decreet stellen tenslotte dat de gegevensuitwisseling gebeurt op basis van de instemming van de betrokkene, en dat deze instemming een vrij, specifieke, uitdrukkelijke en geïnformeerde wilsuïting moet uitmaken.

4.7.3 Gebonden door het beroepsgeheim?

4.7.3.1 *De erkende instellingen van schuldbemiddeling in het algemeen*

60. In het decreet van 24 juli 1996 wordt geen beroepsgeheim toegekend aan de erkende instellingen van schuldbemiddeling.

4.7.3.2 *De OCMW's*

61. Het decreet Lokaal Bestuur kent het beroepsgeheim toe aan alle personeelsleden van het OCMW.⁸⁸ De maatschappelijk werkers die de schuldbemiddeling op zich nemen, vallen dus onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw.

4.7.3.3 *De CAW's*

62. Voor de CAW's kan men terugvallen op artikel 9 van het CAW-decreet. Dit artikel bepaalt dat de leden die onder het toepassingsgebied van het CAW-decreet vallen, tot geheimhouding verplicht zijn in de zin van artikel 458 Sw.⁸⁹

4.7.4 Andere regeling inzake schuldhulpverlening van toepassing?

63. Artikel 1675/17 Ger.W. bepaalt dat ook de erkende instellingen voor schuldbemiddeling kunnen optreden als schuldbemiddelaar binnen de collectieve schuldenregeling. Artikel 1675/18 Ger.W. stelt dat zij tot geheimhouding verplicht zijn, aangezien deze schuldbemiddelaars beroepsgeheimhouders zijn.

⁸⁵ Art. 10, eerste lid CAW-decreet.

⁸⁶ Art. 10, tweede lid, 1° en 2° CAW-decreet.

⁸⁷ Art. 10, tweede lid, 3° CAW-decreet.

⁸⁸ Art. 29, § 4 *juncto* art. 74 en 191, § 3 decreet Lokaal Bestuur.

⁸⁹ Art. 9 CAW-decreet.

Binnen het kader van hypothecaire kredieten en consumentenkredieten krijgen de erkende instellingen voor schuldbemiddeling ook de bevoegdheid om op te treden als schuldbemiddelaar.⁹⁰

5 Conclusie

64. Dit hoofdstuk vormt de basis om in een latere fase te analyseren of aan de doelstelling van het Vlaamse Regeerakkoord en het Actieplan Armoedebestrijding – het vermijden van invorderingskosten aan de hand van een efficiënte gegevensdeling tussen de invorderaars, schuldeisers en schuldbemiddelaars – kan worden voldaan binnen de juridische kaders inzake gegevensdeling.

De gegevensuitwisseling speelt zich af binnen twee wettelijke kaders: de AVG en het beroepsgeheim. Deze twee kaders vormen (samen met het legaliteitsbeginsel wanneer van toepassing) de toetsingssteen van de praktijken en wetgeving binnen het schuldlandschap. Daartoe werd een ‘checklist’ opgesteld. Op die manier kan voor iedere gegevensstroom worden nagegaan of ze voldoet aan de vereisten van de AVG en het beroepsgeheim. Deze checklist werd opgenomen als bijlagen I van dit onderzoeksrapport.

Welke wetgeving en praktijken relevant zijn, werd vervolgens per actor uiteengezet. De zes actoren werden onderling ook opgesplitst op basis van hun functie: de gerechtsdeurwaarders als invorderaars (met de focus op hun taak van minnelijke invorderaars) binnen en buiten hun ambt van ministerieel ambtenaar en de gerechtsdeurwaarders als schuldbemiddelaars werden apart behandeld. Ook de erkende instellingen van schuldbemiddeling, het CAW en het OCMW, werden afzonderlijk bekeken.

⁹⁰ Art. VII.115 en VII. 147/31 WER.

Hoofdstuk 2

Gegevensdeling in het kader van schuldbemiddeling en -invordering.

De signaalfunctie

1 Inleiding

65. Wanneer mensen schulden hebben bij nutsvoorzieningen, kredietgevers en telecomoperatoren, kan dat een indicatie zijn van structurele betalingsproblemen. Deze schuldeisers kunnen bijgevolg een **signaalfunctie** vervullen om structurele betalingsproblemen op te sporen en naar schuldhulpverlening toe te leiden. Uit afstemming met de stuurgroep blijkt dat het OCMW daarbij als spil naar mogelijke verdere hulpverlening kan fungeren.

Om deze spil te kunnen zijn, is informatie-uitwisseling nodig van de nutsvoorzieningen, kredietgevers en telecomoperatoren enerzijds, naar het OCMW anderzijds. Het OCMW kan deze spilfunctie namelijk maar vervullen indien het op de hoogte is van deze schulden. Bepaalde regelgeving voorziet vandaag al deels in informatiestromen waarlangs het OCMW een dergelijk signaal ontvangt. Echter, eenmaal het OCMW een signaal krijgt, rijst de vraag hoe het deze informatie op een juridisch conforme manier in de eigen werking kan gebruiken of kan doorgeven.

In dit hoofdstuk gaan we na hoe nutsvoorzieningen, kredietgevers en telecomoperatoren op een juridisch conforme wijze een signaalfunctie kunnen vervullen ten aanzien van het OCMW en hoe het OCMW binnen het juridisch kader inzake gegevensverwerking met deze informatie aan de slag kan.

66. Schulden bij nutsvoorzieningen, kredietgevers en telecomoperatoren kunnen een signaal zijn van structurele betalingsproblemen en kunnen bijgevolg een aanknopingspunt zijn voor het opstarten van schuldhulpverlening. Dat kan slechts voor zover dit signaal bij de schuldhulpverlening terecht kan komen. Uit afstemming met de stuurgroep blijkt dat het OCMW, gezien zijn huidige positie in het schuldenlandschap, daarbij als spil kan fungeren.

Deze spil kan er maar zijn als informatie over betalingsproblemen ook het OCMW bereikt. Dat kan o.i. op vier mogelijke manieren.

Scenario 1. De cliënt brengt het OCMW zelf op de hoogte, eventueel aangespoord door de schuldeiser.

Scenario 2. De schuldeiser geeft zelf een signaal aan het OCMW, nadat het daarvoor toestemming vraagt aan de schuldenaar.

Scenario 3. De schuldeiser geeft zelf een signaal aan het OCMW, tenzij de schuldenaar zich daar tegen verzet.

Scenario 4. De schuldeiser geeft zelf een signaal aan het OCMW, ongeacht de toestemming of het verzet van de schuldenaar.

67. Bij scenario 2, 3 en 4 worden onvermijdelijk persoonsgegevens uitgewisseld tussen de schuldeiser en het OCMW. De vraag is dan ook hoe deze uitwisseling op een juridisch conforme wijze kan gebeuren. De mogelijkheden daarvan en de beperkingen daarop maken het voorwerp uit van dit hoofdstuk. Het vertrekpunt daarbij is de AVG. Waar relevant wordt ook rekening gehouden met het legaliteitsbeginsel.

Het beroepsgeheim speelt in dit deel geen rol. De nutsvoorzieningen, de telecomoperatoren en de kredietgevers zijn immers geen dragers van het beroepsgeheim (*supra*, 56, 63 en 67), waardoor de

informatie-uitwisseling van deze schuldenaars naar het OCMW buiten het toepassingsgebied van het beroepsgeheim valt. Eenmaal het OCMW vervolgens zelf met de informatie aan de slag gaat, is het beroepsgeheim wel relevant.

68. Dit hoofdstuk volgt een vijfledige structuur.

1. In een eerste onderdeel worden de voor deze informatie-uitwisseling relevante vereisten uit de AVG *in abstracto* besproken. Het gaat hierbij om de toepasbare rechtsgronden van artikel 6 AVG, de rechtmatigheidsvoorwaarden van artikel 5 AVG en de rechten uit artikelen 12 tot en met 22 AVG.
2. In het tweede onderdeel toetsen we reeds bestaande regelgeving aan de AVG. Het is immers zo dat er reeds vandaag al verschillende wettelijke bepalingen bestaan in de specifieke regelgeving die een informatie-uitwisseling tussen een (of meer) schuldeiser(s) en het OCMW mogelijk maken.
3. In het derde onderdeel gaan we kort na of een signaalfunctie kan worden uitgebouwd zonder wettelijke regeling.
4. In het vierde onderdeel bespreken we de mogelijkheden inzake een toekomstige wettelijke basis voor de signaalfunctie.
5. In het vijfde onderdeel gaan we na in welke mate het OCMW het ontvangen signaal verder kan verwerken, zowel intern als extern.

2 Vereisten AVG

69. Wanneer de schuldeiser informatie over de schuld bezorgt aan het OCMW, is dat onvermijdelijk een verwerking van persoonsgegevens die conform de AVG moet gebeuren. Dit onderdeel gaat *in abstracto* na welke vereisten de AVG stelt aan de uitwisseling van persoonsgegevens door een schuldeiser aan het OCMW, wanneer dat gebeurt met het oog op toekomstige schuldhulpverlening.

2.1 Relevante rechtsgronden van artikel 6 AVG

2.1.1 Inleiding

70. Op grond van artikel 6 AVG zijn er zes verschillende rechtsgronden waarop een gegevensstroom kan steunen. Gegevensverwerking kan plaatsvinden op basis van:

- de toestemming van de betrokkene (artikel 6.1, a) AVG);
- de noodzakelijkheid van de verwerking voor de uitvoering van een overeenkomst (artikel 6.1, b) AVG);
- de noodzakelijkheid van de verwerking voor de uitvoering van een wettelijke verplichting die rust op de verwerkingsverantwoordelijke (artikel 6.1, c) AVG);
- de noodzakelijkheid van de verwerking ter bescherming van de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon (artikel 6.1, d) AVG);
- de noodzakelijkheid van de verwerking voor de uitvoering van een taak van algemeen belang of een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen (artikel 6.1, e) AVG);
- de noodzakelijkheid van de verwerking voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde (artikel 6.1, f) AVG).

71. Niet alle rechtsgronden zijn voor dit onderdeel relevant. Drie van de zes rechtsgronden worden in dit deel niet verder betrokken omdat een beroep erop *a priori* niet mogelijk of zinvol is:

1. **Noodzakelijk voor de uitvoering van de overeenkomst (artikel 6.1, b) AVG).** Om een beroep te doen op deze rechtsgrond moet de verwerking van persoonsgegevens, hier de verzending naar het OCMW, onontbeerlijk zijn voor de uitvoering van de overeenkomst met de betrokkene. Deze rechtsgrond wordt beperkend geïnterpreteerd. Zo wordt de doorgifte van informatie over een schuld bijvoorbeeld niet als onontbeerlijk beschouwd, waardoor deze rechtsgrond niet gebruikt mag worden om informatie uit te wisselen tussen een schuldeiser en een incassobureau. Vanuit dezelfde optiek kunnen we aannemen dat informatie-uitwisseling met het OCMW niet onontbeerlijk is ter uitvoering van de overeenkomst met de schuldeiser en dus niet aan de voorwaarden van artikel 6.1, b) AVG voldoet.
2. **Noodzakelijk voor de vitale belangen van de betrokkene of andere natuurlijke personen (artikel 6.1, d) AVG).** Gegevensuitwisseling op grond van deze rechtsgrond is slechts mogelijk ter bescherming van 'vitale belangen'. Vitale belangen worden daarbij beperkend gedefinieerd als belangen die een zwaar doorwegende impact hebben op het leven van de persoon, bijvoorbeeld wanneer het gaat ter bescherming tegen een levensbedreigende ziekte.⁹¹ Het gaat dus om een erg hoge drempel, waaraan de schuldhulpverlening wellicht nooit zal voldoen.
3. **Noodzakelijk voor de gerechtvaardigde belangen (artikel 6.1, f) AVG).** Deze rechtsgrond is enkel van toepassing wanneer de verwerkingsverantwoordelijke of derde en de betrokkene tegenstrijdige belangen hebben, en het belang van de verwerkingsverantwoordelijke of derde zwaarder doorweegt dan dat van de betrokkene. Een gerechtvaardigd belang moet rechtmatig, voldoende specifiek en werkelijk zijn, en de verwerking moet daarbij afhankelijk zijn van de uitoefening van het belang. De verwerking moet bovendien noodzakelijk zijn en moet in een waardenafweging primeren op de belangen van de betrokkene.
Hoewel deze rechtsgrond een breed toepassingsgebied kent – hij kan bijvoorbeeld door de schuldeiser gebruikt worden om informatie met een derde te delen met het oog op de invordering van een schuld – is het gebruik ervan in het kader van de signaalfunctie aan het OCMW o.i. niet zinvol. De signaalfunctie zou immers *vooral* de belangen van de schuldenaar moeten dienen: ze is niet gericht op de invordering van de schuld (het belang van de schuldeiser) maar op de vroege opstart van schuldhulpverlening om zo de schuldenlast en de invorderingskosten te verlagen (het belang van de schuldenaar). Centraal staan met andere woorden twee mogelijk strijdige belangen van de betrokkene zelf: een zo laag mogelijke schuldenlast tegenover het door artikel 22 Grondwet en 8 EVRM verankerde recht op privéleven. Voor zover *ook* de schuldeiser bij deze gegevensuitwisseling een belang zou hebben, is de gegevensuitwisseling niet noodzakelijk voor de uitoefening van dat belang. Deze situatie wordt bijgevolg niet door artikel 6.1, f) AVG gevat.

De drie overblijvende rechtsgronden – toestemming, algemeen belang / openbaar gezag en wettelijke verplichting – kunnen bij signaalgeving wel relevant zijn. In hoofdstuk 3 komt ook de rechtsgrond van artikel 6.1, b) AVG aan bod.

Tussen deze drie rechtsgronden bestaat volgens de rechtsleer een hiërarchie, waarbij bij voorkeur een beroep gedaan wordt op artikel 6.1, c) AVG (wettelijke verplichting). De toestemming als rechtsgrond wordt bij voorkeur niet gebruikt om twee redenen: er worden aan de toestemming strenge

⁹¹ Overw. 46 AVG.

voorwaarden verbonden, en de toestemming kan steeds worden ingetrokken.⁹² De rechtsgronden van artikel 6.1, c) en 6.1, e) AVG zullen daarom eerst worden getoetst alvorens de grondslag van artikel 6.1, a) AVG kan worden gebruikt.

2.1.2 Noodzakelijk voor de uitvoering van een wettelijk opgelegde verplichting

72. Artikel 6.1, c) AVG laat de verwerking van persoonsgegevens toe als dat noodzakelijk is voor het uitoefenen van een taak die in een wettelijke bepaling aan de verwerker wordt toegekend. Opdat de rechtsgrond gebruikt kan worden, moet aan vijf voorwaarden voldaan zijn.

1. Er wordt aan de verwerkingsverantwoordelijke een verplichting opgelegd om persoonsgegevens te verwerken. Dat is bijvoorbeeld het geval indien hij gesanctioneerd wordt indien hij dat niet doet.⁹³
2. Deze verplichting volgt uit een wet of uitvoeringsbesluit. Een wet in de formele zin is dus niet vereist.
3. De wettelijke verplichting moet voldoende duidelijk en nauwkeurig zijn, en moet tot voorspelbaarheid voor de betrokkene leiden.
4. De wettelijke basis omschrijft het doel van de verwerking.⁹⁴
5. De verwerking van persoonsgegevens is noodzakelijk – en dus onontbeerlijk – voor de vervulling van de wettelijk opgelegde verplichting.

2.1.3 Noodzakelijk voor de uitvoering van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag

73. Volgens artikel 6.1, e) AVG kunnen gegevens verwerkt worden wanneer deze verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van taken van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag. Aan deze grondslag kunnen vier voorwaarden worden gekoppeld.

1. De verwerker vervult een taak van algemeen belang of beschikt over openbaar gezag. Een definitie van 'algemeen belang' en 'openbaar gezag' ontbreekt in de AVG, en ook in het Belgisch recht kan geen eenduidige invulling van deze begrippen worden gegeven. De rechtsleer definieert algemeen belang echter op basis van wat het niet is. Het algemeen belang is geen privaat belang. Het algemeen belang komt dus de maatschappij in het algemeen ten goede, en vervult een publieke behoefte.⁹⁵ Het vervullen van een publieke behoefte (en dus een algemeen belang) stemt niet overeen met een maatschappelijk belang: de tussenkomst van een overheid is vereist alvorens men kan spreken van het nastreven van een algemeen belang. Openbaar gezag wordt vaak gekoppeld aan de bevoegdheid van een instantie om eenzijdige beslissingen te nemen.

⁹² Art. 7.3 AVG; D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 418.

⁹³ D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 422.

⁹⁴ Art. 6.3 AVG; D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 438.

⁹⁵ Afgeleid uit de definitie van DE BOT, die het begrip 'algemeen belang' heeft ingevuld op basis van het Belgisch administratief recht.

2. De taak van algemeen belang of de uitoefening van het openbaar gezag berust op een wettelijke basis.⁹⁶ Opnieuw kan het zowel om een wet of een uitvoeringsbesluit gaan. Het is niet vereist dat deze wettelijke basis de uitwisseling van persoonsgegevens oplegt of regelt. Aan deze voorwaarde is dus al voldaan vanaf wanneer de wet een taak van algemeen belang oplegt of openbaar gezag toekent.
3. De rechtsgrond waaruit die taak van algemeen belang of het openbaar gezag blijkt, is voldoende duidelijk, nauwkeurig, en leidt tot de voorspelbaarheid van de rechtsgevolgen voor de betrokkene.⁹⁷
4. De verwerking van persoonsgegevens moet onontbeerlijk zijn voor het vervullen van de taak van algemeen belang of het openbaar gezag die de verwerker heeft.

74. Hoewel deze uitzondering veelal geassocieerd wordt met publiekrechtelijke verwerkingsverantwoordelijken, kunnen ook privaatrechtelijke verwerkingsverantwoordelijken een taak van algemeen belang of een aspect van openbaar gezag toegekend krijgen. Wanneer dat laatste gebeurt, zal de privaatrechtelijke verwerkingsverantwoordelijke optreden 'als overheid'. In dat opzicht kan gesteld worden dat enkel 'overheden' of 'overheidsinstanties' zich op deze rechtsgrond kunnen beroepen. De term overheid of overheidsinstantie wordt niet gedefinieerd in de AVG, waardoor moet worden teruggegrepen naar de WBP. Volgens artikel 5 van die wet kunnen verschillende instanties onder de definitie van overheid vallen:

- de Federale Staat, de deelstaten en lokale overheden (artikel 5, 1° WBP), of
- de rechtspersonen van publiek recht die van de Federale Staat, de deelstaten of lokale overheden afhangen (artikel 5, 2° WBP), of
- de personen, ongeacht hun vorm en aard, die opgericht zijn met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang die niet van industriële of commerciële aard zijn; en rechtspersoonlijkheid hebben; en waarvan hetzij de activiteiten in hoofdzaak door de overheden of instellingen vermeld in de bepalingen onder 1° of 2°, worden gefinancierd, hetzij het beheer onderworpen is aan toezicht door deze overheden of instellingen, hetzij de leden van het bestuursorgaan, leidinggevend orgaan of toezichthoudend orgaan voor meer dan de helft door deze overheden of instellingen zijn aangewezen (artikel 5, 3° WBP), of
- de verenigingen bestaande uit één of meer overheden als bedoeld in de bepalingen onder 1°, 2° of 3° (artikel 5, 4° WBP).

De vraag rijst in welke mate de schuldeisers in dit onderzoek optreden als overheid en zich dus op artikel 6.1, e) AVG kunnen beroepen voor het verwerken van persoonsgegevens. Commerciële gas- en elektriciteitsleveranciers, telecomoperatoren en kredietgevers zijn in de eerste plaats commerciële actoren beheerd door rechtspersonen van privaatrechtelijk aard, die tenzij de wet hen een specifieke taak van algemeen belang of openbaar gezag zou toebedelen, geen overheid zijn. Uitzondering daarop zijn Proximus als naamloze vennootschap van publiek recht (artikel 5, 2° WBP) en de waterleveranciers die onder toezicht staan van de intercommunales (artikel 5, 4° WBP). Wat betreft het gas- en

⁹⁶ Art. 6.3 AVG; D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 432.

⁹⁷ D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 437.

elektriciteitsnet, kunnen ook de netbeheerders optreden als energieleverancier en zijn dus ook ten aanzien van de netbeheerders energieschulden mogelijk. Deze netbeheerders zijn, net als de waterbedrijven, overheden in de zin van artikel 5, 4° WBP.

75. Wordt deze rechtsgrond gebruikt, dan is de toestemming van de betrokkene voor een verwerking niet vereist. De betrokkene heeft wel het recht om tegen een verwerking bezwaar te maken op grond van artikel 21 AVG. In geval van bezwaar, kan de verwerking enkel plaatsvinden indien er dwingende gerechtvaardigde gronden zijn die sterker doorwegen dan het belang van de betrokkene.

2.1.4 Toestemming van de betrokkene

76. Tot slot kan gegevensuitwisseling ook berusten op de toestemming van de betrokkene (artikel 6.1. a) AVG). Toestemming is een subsidiaire rechtsgrond die bij voorkeur enkel gebruikt wordt indien een andere rechtsgrond de gegevensverwerking niet kan rechtvaardigen: toestemming als rechtsgrond is namelijk precair⁹⁸ en verbonden aan strenge voorwaarden. Deze voorwaarden worden hieronder besproken.

1. De toestemming moet voorafgaand aan de verwerking plaatsvinden.⁹⁹ De betrokkene moet daarenboven voldoende informatie ontvangen over het gevolg van zijn toestemming en de identiteit van de verwerkingsverantwoordelijke, zodat zijn toestemming op een geïnformeerde manier gebeurt.¹⁰⁰
2. De toestemming moet specifiek zijn, met name betrekking hebben op één specifiek doeleinde. Toestemmen met de verwerking voor meerdere doelen kan ook, maar dan moeten deze doelen ook duidelijk afgelijnd worden. Een 'algemene' toestemming, bijvoorbeeld het toestemmen voor elke soort verwerking die in de toekomst kan gebeuren¹⁰¹, stemt niet overeen met de vereisten van artikel 7.1 AVG.
3. De toestemming moet ondubbelzinnig zijn, wat betekent dat de toestemming niet voor een andere interpretatie vatbaar is. Een uitdrukkelijke toestemming is daarbij niet noodzakelijk, maar kan wel bijdragen tot het ondubbelzinnig karakter ervan.¹⁰²
4. De toestemming moet ten slotte vrij zijn. Het vrije karakter wordt door de AVG zelf geduid: de toestemming is niet vrij wanneer ze niet geweigerd kan worden zonder nadelige gevolgen. Ook is er geen sprake van een vrije toestemming wanneer er geen echte of vrije keuze is voor de betrokkene. De AVG geeft hiervan zelf het voorbeeld van de overheid die optreedt als verwerker: door de machtsverhouding die zij ten aanzien van de betrokkene heeft, zou er geen sprake zijn van een vrije toestemming.¹⁰³ Als er echter kan worden aangetoond dat het gebrek aan toestemming door de betrokkene hem niet in een nadeligere positie brengt, kan het geven

⁹⁸ Art. 7.3 AVG.

⁹⁹ Art. 7.1 AVG; D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 418.

¹⁰⁰ Overw. 42 AVG.

¹⁰¹ D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 413.

¹⁰² D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 413.

¹⁰³ Overw. 43 AVG.

van toestemming o.i. alsnog een geldige grondslag uitmaken wanneer de verwerker een overheidsinstantie is.

2.2 Vereisten van toepassing op alle verwerkingen

77. Als aan artikel 6.1 AVG wordt voldaan, moeten ook de overige vereisten van de AVG worden vervuld. In het bijzonder zijn daarbij van belang: het doeleinde van de verwerking, de werkingsprincipes (minimale gegevensverwerking en doelbinding), de rechten van de betrokkene en in bepaalde gevallen de aanwezigheid van een protocol.

1. **Doeleinde.** Voor elke verwerking moet vooraf een verwerkingsdoeleinde bepaald zijn. Dat doel moet “*welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd*” zijn.¹⁰⁴

Deze eerste rechtmatigheidsvoorwaarde is vooral van belang wanneer gegevens verder worden verwerkt. Het beginsel van doelbinding vereist dat deze verdere verwerking niet onverenigbaar is met het doel van de oorspronkelijke verwerking. Steeds moet dus *in concreto* worden bekeken of het doel van de verwerking verenigbaar is met het oorspronkelijk nagestreefde doel.

Is dat niet het geval, kunnen op vier manieren gegevens verder verwerkt worden voor een ander doel dan het doel van de oorspronkelijke verwerking.¹⁰⁵

- 1) De betrokkene stemt toe met de verdere verwerking.¹⁰⁶ Deze toestemming voldoet aan de vereisten van artikelen 4, 11) en 7 AVG. Dezelfde bedenkingen van 2.1.4 komen hier naar boven: het vrije karakter van de toestemming kan in het gedrang komen door het bestaan van een eventuele machtsverhouding met de verwerker, bijvoorbeeld wanneer de verwerker een overheid is. Dit zal steeds *in concreto* moeten worden afgetoetst, maar blijft – zoals eerder aangehaald – een precaire optie.
- 2) Er bestaat een Unierechtelijke bepaling of een lidstaatrechtelijke bepaling die in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel vormt ter waarborging van de in artikel 23, lid 1, bedoelde doelstellingen die de verdere verwerking ter vervulling van een onverenigbaar doel toelaat.¹⁰⁷
- 3) Er wordt nagegaan of het oorspronkelijk doeleinde verenigbaar is met het doeleinde van de verdere verwerking, waarbij artikel 6.4, tweede lid AVG zelf elementen opsomt waarop de afweging kan worden gebaseerd.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Overw. 50 AVG; Art. 5.1, b) AVG.

¹⁰⁵ Gebaseerd op de redenering gemaakt in het GBO-rapport: N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 41-42.

¹⁰⁶ Afgeleid uit art. 6.4, eerste lid AVG.

¹⁰⁷ Afgeleid uit art. 6.4, eerste lid AVG.

¹⁰⁸ Het gaat daarbij om a) ieder verband tussen de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld, en de doeleinden van de voorgenomen verdere verwerking; b) het kader waarin de persoonsgegevens zijn verzameld, met name wat de verhouding tussen de betrokkenen en de verwerkingsverantwoordelijke betreft; c) de aard van de persoonsgegevens, met name of bijzondere categorieën van persoonsgegevens worden verwerkt, overeenkomstig artikel 9, en of persoonsgegevens over strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten worden verwerkt, overeenkomstig artikel 10; d) de mogelijke gevolgen van de voorgenomen verdere verwerking voor de betrokkenen; e) het bestaan van passende waarborgen, waaronder eventueel versleuteling of pseudonimisering.

- 4) Op basis van de samenlezing van overweging 50 AVG en artikel 6.3 AVG en de redenering gemaakt in het GBO-onderzoeksrapport,¹⁰⁹ kan eventueel een verdere verwerking plaatsvinden ter nastreving van een afwijkend doel wanneer dit noodzakelijk lijkt voor de vervulling van een taak van algemeen belang. Deze vierde uitzondering vereist dat het unierecht of lidstatelijk recht verankert welke taken en doeleinden als rechtmatig en verenigbaar met het oorspronkelijke doeleinde worden beschouwd, en dat deze wettelijke verankering evenredig is met het nagestreefde doel.¹¹⁰
2. **Minimale gegevensverwerking.** Minimale gegevensverwerking houdt in dat persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt moeten zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.¹¹¹ Dat betekent dat als schuldeisers gegevens doorgeven en dit onder het toepassingsgebied van artikel 2 AVG valt, zij slechts de noodzakelijke – en niet de mogelijk relevante – gegevens kunnen doorgeven.
3. **Rechten van de betrokkene.** De persoon wiens gegevens verwerkt worden, beschikt over een aantal rechten in het kader van de AVG, waaronder het recht op informatie, het recht op inzage, het recht op rectificatie van onjuiste gegevens en het recht op gegevensverwijdering.¹¹² Wanneer er een verdere verwerking voor een ander doeleinde plaatsvindt, speelt de informatieverplichting van artikel 13 AVG een bijzondere rol: vooraleer de gegevens verder verwerkt worden, moet door de verwerker alle informatie zoals beschreven in artikel 13.2 AVG aan de betrokkene ter kennis worden gebracht. Wanneer een verwerking zijn rechtsgrond vindt in artikel 6.1, e) AVG, beschikt de betrokkene bijkomstig over een recht tot bezwaar, zoals beschreven in artikel 21 AVG.

78. Slechts wanneer bovenstaande gegevens op een duidelijke manier kenbaar worden gemaakt aan de betrokkene, is aan de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5 AVG voldaan.¹¹³

Er wordt in de AVG echter nergens bepaald dat deze kennisgeving aan de betrokkene moet gebeuren via een wettekst. Daaruit lijkt af te leiden dat aan de rechtmatigheidsvereisten is voldaan zolang de betrokkene op de hoogte is van deze gegevens, en zolang dat de beginselen van artikel 5 AVG worden gerespecteerd wanneer gegevens verwerkt worden, bijvoorbeeld door deze beginselen en de waarborgen via een geschreven document duidelijk kenbaar te maken aan de betrokkene voordat de verwerking plaatsvindt.

79. Naast de door de AVG opgelegde vereisten, voorziet het Belgisch recht in bijkomstige voorwaarden wanneer gegevens verwerkt en ontvangen worden door een overheid. Ingeval van een verwerking op basis van artikel 6, lid 1, c) of e) AVG door de federale overheid aan een andere overheid of privéorgaan¹¹⁴ of ingeval van een verwerking door een instantie aan een andere instantie of externe overheid¹¹⁵, moet voor deze verwerking een protocol tussen de initiële verwerkingsverantwoordelijke

¹⁰⁹ N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 42.

¹¹⁰ Overw. 50 AVG; art. 6.3 AVG.

¹¹¹ Art. 5.1, c) AVG.

¹¹² Art. 12 tot en met 22 AVG.

¹¹³ Overw. 39 AVG.

¹¹⁴ Art. 20 WBP.

¹¹⁵ Art. 8 e-gov decreet.

en de verwerkingsverantwoordelijke-ontvanger van de gegevens worden opgesteld. Dit wordt de protocolvereiste genoemd.

De begrippen 'overheid' en 'instantie' worden zowel in de federale wet als in het Vlaams decreet ruim gedefinieerd, waarbij de Vlaamse overheid een overzicht biedt van welke partijen onder deze definities vallen.¹¹⁶ Het OCMW valt alvast onder deze begrippen.

3 Signalen in de wetgeving

80. In dit onderdeel wordt de bestaande regelgeving die al voorziet in een informatie-uitwisseling tussen de signaalgever en het OCMW, in kaart gebracht en getoetst aan de vereisten uit de AVG.

3.1 Nutsvoorzieningen

3.1.1 Inleiding

81. De regelgeving over nutsvoorzieningen voorziet op een aantal vlakken in mogelijke informatiestromen tussen de netbeheerders en leveranciers van gas, elektriciteit en water enerzijds en het OCMW anderzijds. Deze zijn van velerlei aard en zijn wellicht niet algeheel dekkend voor de informatiestromen die in de praktijk bestaan. Een tekenende indicatie daarvan is het feit dat elke leverancier van gas en elektriciteit moet voorzien in een rechtstreeks telefoonnummer en e-mailadres dat voorbehouden is voor OCMW-medewerkers, woonmaatschappijen en CAW's; zij kunnen er terecht voor informatievragen over de begeleiding van klanten van de leverancier.¹¹⁷

De regelgeving aangaande de nutsvoorzieningen bevat zes verschillende signaalmomenten.

3.1.2 Doorverwijsplicht bij energieschulden (gas, elektriciteit, thermische energie)

82. Het Energiebesluit bevat een bepaling die de energieleverancier verplicht om bij betalingsherinneringen en ingebrekestellingen de klant erop te wijzen dat hij met schulden voor een afbetalingsplan terecht kan bij het OCMW (of bij een erkende instelling voor schuldbemiddeling). Indien de klant gebruik wenst te maken van een door het OCMW opgesteld afbetalingsplan – iets wat hij in geval van een ingebrekestelling binnen vijftien kalenderdagen moet laten weten – bepaalt het Energiebesluit dat de energieleverancier het dossier onmiddellijk voor verder onderzoek doorstuurt naar het OCMW van de woonplaats van de klant.¹¹⁸ Een gelijkaardige regeling bestaat voor de aardgas-distributienetbeheerder wanneer die optreedt als leverancier¹¹⁹ en ten aanzien van de elektriciteits-distributienetbeheerder wanneer die na wanbetaling de levering van elektriciteit overgenomen heeft en de klant nog niet over een digitale meter beschikt.¹²⁰

Deze regelgeving is een toepassing van **scenario 1**, waarbij de klant het signaal zelf aan het OCMW geeft. Doordat er bij deze eerste stap geen uitwisseling van persoonsgegevens plaatsvindt, is de AVG niet van toepassing.

¹¹⁶ <https://overheid.vlaanderen.be/digitale-overheid/is-uw-organisatie-een-vlaamse-bestuursinstantie>.

¹¹⁷ Art. 5/1.5.1 en 5.6.1, eerste lid, 9° Energiebesluit.

¹¹⁸ Art. 5.1.3, § 1, b j° § 2 en 5/1.2.3, § 1, 2° en § 2 Energiebesluit.

¹¹⁹ Art. 5.4.1, § 2 Energiebesluit.

¹²⁰ Art. 5.3.1/1 Energiebesluit.

83. In een tweede stap – wanneer de klant de keuze gemaakt heeft voor een afbetalingsplan via het OCMW – vindt er wel een overdracht van persoonsgegevens plaats; de energieleverancier is immers verplicht om het dossier onmiddellijk door te sturen naar het OCMW. Bijgevolg kan deze gegevensstroom wel aan de AVG worden getoetst.

Over deze overdracht van persoonsgegevens wordt in het Energiebesluit verder niets bepaald. Ook van de mogelijkheid om dit via ministerieel besluit verder te regelen¹²¹, werd vooralsnog geen gebruik gemaakt.

84. Terzijde wordt opgemerkt dat er voor waterleveringen momenteel geen dergelijke mogelijkheid tot dossieroverdracht geregeld is. Wel legt het decreet Integraal waterbeleid in artikel 2.2.2, § 5, tweede lid daarvoor de voedingsbodem. Dat artikel delegeert aan de Vlaamse Regering de bevoegdheid om de procedure inzake wanbetaling te bepalen en stelt dat er in deze procedure minstens een regeling moet worden opgenomen over sociale begeleiding door het OCMW of door een door de huishoudelijke abonnee aangestelde erkende schuldbemiddelaar. Aan die bepaling is evenwel nog geen uitvoering gegeven; een toets aan de AVG is bijgevolg niet mogelijk.

85. De doorgifte van het dossier door de energieleverancier vormt een wettelijke verplichting zoals bedoeld in artikel 6.1, c) AVG. De huishoudelijke energieleveranciers en de distributienetbeheerders van aardgas en elektriciteit worden door de wet immers verplicht om op vraag van het OCMW tot doorgifte van het dossier over te gaan.

De vereisten van artikel 6.1, c) AVG lijken *in casu* vervuld te zijn. Er is namelijk sprake van een wettelijke verplichting die op een duidelijke en nauwkeurige manier op de huishoudelijke energieleveranciers en de distributienetbeheerders van aardgas en elektriciteit wordt gelegd. Bovendien geven de artikelen die deze signalering aan het OCMW mogelijk maken het doel aan van de gegevensverwerking: op basis van de gegevens die het OCMW verkrijgt, zal een afbetalingsplan kunnen worden opgemaakt.

In een latere fase, wanneer het OCMW deze persoonsgegevens verkrijgt en verwerkt om het afbetalingsplan op te stellen, zal op dezelfde rechtsgrond een beroep gedaan kunnen worden: het doel van de verwerking blijft immers hetzelfde.

86. De wettelijke regeling waarop de doorgifte berust is erg beperkt, waardoor niet alle door de AVG vereiste rechtmatigheidsvereisten (artikel 5 AVG) erin opgenomen zijn. Het is duidelijk wat gedeeld moet worden (het dossier over de schuld) en met wie het gedeeld moet worden (het OCMW), maar de voorwaarden en waarborgen gekoppeld aan deze gegevensstromen worden niet verder uiteengezet. Een wettelijke verankering daarvan wordt niet vereist, maar deze gegevens zullen in de praktijk wel voorafgaand en op een duidelijke manier aan de betrokkene ter kennis moeten worden gebracht om te voldoen aan de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5 AVG.

3.1.3 Minimale levering bij energieschulden (gas, elektriciteit)

87. Een tweede wettelijk geregeld signaalmoment vindt plaats wanneer een klant die over een budgetmeter voor aardgas beschikt en deze gedurende de periode tussen 1 november en 31 maart niet kan opladen omdat hij niet over voldoende middelen beschikt. In zo'n geval voorziet het Energiebesluit in de mogelijkheid dat de klant het OCMW hiervan op de hoogte brengt, waarna het OCMW kan opteren voor een systeem van minimale levering van aardgas via de aardgasbudgetmeter.¹²² Een gelijklopende

¹²¹ Art. 5.1.3, § 3, en 5/1.2.3, § 1, 2° en § 2 Energiebesluit.

¹²² Art. 5.4.6 en 5.4.10 Energiebesluit.

regeling bestaat voor wie aangesloten is op het elektriciteitsdistributienet met toepassing van het uitsluitend nachttarief.¹²³

Opnieuw betreft het een toepassing van **scenario 1**, waarbij het de cliënt is die het OCMW zelf op de hoogte brengt. Anders dan in de vorige situatie, bestaat er hier geen door de wet geregelde overdracht van persoonsgegevens tussen de distributienetbeheerder en het OCMW.

88. De wet voorziet niet in een verwerking van persoonsgegevens door de aardgas- en elektriciteitsdistributienetbeheerder (die in dit geval als energieleverancier optreedt); hij wordt immers niet door de wet gevraagd of verplicht om het dossier over te dragen aan het OCMW. We gaan er dan ook van uit dat er geen informatie-uitwisseling plaatsvindt.

Is die uitwisseling er toch, dan kan ze o.i. bij gebrek aan wettelijke regeling niet gebaseerd zijn op artikel 6.1, c) AVG. Ook een beroep op artikel 6.1, e) AVG is o.i. betwifelbaar. Distributienetbeheerders zijn dan wel overheden in de zin van de AVG die hier een wettelijk geregelde taak van algemeen belang uitoefenen, maar de informatie-uitwisseling lijkt ons niet onontbeerlijk ter vervulling van die taak. Eventueel kan de toestemming uit artikel 6.1, a) AVG in dit geval een geldige grondslag bieden, voor zover in de praktijk aan alle voorwaarden van toestemming is voldaan en bovendien ook de vereisten die voor alle verwerkingen gelden, worden nageleefd (*supra*, 2.2). Aangezien het om een uitwisseling gaat tussen overheden, is de protocolvereiste daar in dit geval één van. Het lijkt binnen de huidige regeling wenselijk dat informatie-uitwisseling en de overdracht van persoonsgegevens via de cliënt zelf verloopt.

3.1.4 Doorgifte van lijst met actieve aardgasbudgetmeters (gas)

89. Het Energiedecreet voorziet in een derde wettelijk geregeld signaalmoment: op vraag van een OCMW is de aardgasdistributienetbeheerder verplicht om een lijst met geplaatste actieve budgetmeters voor aardgas te bezorgen.¹²⁴ Deze procedure – die een toepassing is van **scenario 4** – wordt verder in het Energiebesluit niet geduid.

Hoewel er een wettelijke verplichting bestaat, kan dergelijke gegevensuitwisseling niet gestoeld worden op artikel 6.1, c) AVG. Dat artikel vereist immers dat het doel van de gegevensverwerking in de rechtsbasis is opgenomen, wat *in casu* niet het geval is. De wetgever regelt immers niet met welk doeleinde deze gegevens verwerkt mogen worden.

Ook de toepassing van artikel 6.1, e) AVG is o.i. betwifelbaar. Hoewel distributienetbeheerders overheden zijn en een taak van algemeen belang hebben, is het o.i. onvoldoende aangetoond dat deze informatie-uitwisseling onontbeerlijk is om deze taak uit te oefenen.

Tot slot is ook een beroep op de toestemming van de betrokkene *in casu* geen geschikte en werkzame rechtsgrond. De huidige formulering gaat immers uit van een verplichting voor de netbeheerder, wat in strijd lijkt met een door de netbeheerder gevraagde vrije toestemming. Bovendien is het vragen van toestemming wellicht niet verzoenbaar met het gehanteerde lijststelsel.

Voor de gegevensuitwisseling lijkt met andere woorden geen geschikte AVG-rechtsgrond te bestaan. Aangezien artikel 6.1, c) AVG de meest voor de hand liggende verwerkingsgrond is, kan een aanpassing

¹²³ Art. 5.3.6/1 Energiebesluit.

¹²⁴ Art. 5.4.1, § 8 Energiebesluit.

van de regelgeving door het doel van de verwerking erin op te nemen een geschikte oplossing zijn, zodat dit artikel toepassing kan vinden.

90. Het Energiebesluit laat ook na de door de AVG-gestelde algemene vereisten te regelen (*supra*, 1.1.4). Aangezien het om een uitwisseling gaat tussen overheden, is de protocolvereiste daar in dit geval één van. Hoewel dit geen probleem hoeft te zijn in de mate dat dit in de praktijk wordt opgevangen, vormt dit o.i. een aandachtspunt.

3.1.5 Automatische doorgifte van lijst met aardgasgebruikers die zonder aardgas dreigen te vallen (gas)

91. Wanneer een aardgasgebruiker over een aardgasbudgetmeter beschikt en deze in de periode tussen november en maart gedurende dertig kalenderdagen niet oplaadt, bestaat er een risico op onderbreking van de aardgaslevering. Indien de aardgasdistributienetbeheerder vaststelt dat de huishoudelijke afnemer binnen tien dagen zonder aardgas dreigt te vallen, stuurt die aan de klant een brief met de vraag om de aardgasmeter binnen tien kalenderdagen op te laden of om binnen tien dagen contact op te nemen indien de klant de aardgasbudgetmeter niet kan opladen of indien het niet nodig is om de meter op te laden.¹²⁵

De netbeheerder is verplicht om aan het OCMW wekelijks een lijst te bezorgen van klanten die hun meter niet kunnen opladen en klanten die binnen de termijn van tien werkdagen geen contact hebben opgenomen met hun aardgasdistributienetbeheerder.¹²⁶ Doordat klanten de mogelijkheid hebben om aan te geven dat er geen nood is aan levering, gaat hier om een toepassing van **scenario 3**.

92. Net als bij het vorige signaal (*supra*, 3.1.4), gaat het om een wettelijk geregelde verplichting tot verwerking van persoonsgegevens die logischerwijze het best op artikel 6.1, c) AVG gestoeld wordt. Anders dan bij het vorige signaal is de doelstelling van de gegevensverwerking wel geregeld; de gegevensuitwisseling is immers nodig opdat het OCMW kan beslissen over een minimale levering van aardgas.¹²⁷ De gegevensuitwisseling wordt hier dus gerechtvaardigd door een wettelijke verplichting.

93. Aan artikel 6 AVG lijkt te worden voldaan, maar het Energiebesluit regelt verder niet welke voorwaarden aan de verwerking verbonden zijn (*supra*, 2.2). Ook de protocolvereiste, die mee in acht moet worden genomen aangezien de uitwisseling van gegevens tussen overheden gebeurt, wordt niet vervuld. Zoals hierboven werd uiteengezet, moet dit in de praktijk worden opgevangen.

3.1.6 Algemene automatische doorgifte (gas, elektriciteit, thermische energie)

94. Tot slot bestaat er voor distributienetbeheerders een reeks algemene automatische doorgifteverplichtingen t.a.v. het OCMW.¹²⁸ Ten eerste bezorgen ze wekelijks een lijst met de gegevens van huishoudelijke afnemers die recent zijn afgesloten of opnieuw aangesloten, opgesplitst naar elektriciteit en aardgas. Ten tweede bezorgen ze jaarlijks tegen 1 oktober een volledige lijst met alle afgesloten toegangspunten, opgesplitst naar aardgas en elektriciteit. Ten derde bezorgen ze wekelijks een lijst met klanten waarvan de netbeheerder vaststelt dat ze de voorwaarden van de beslissing van de LAC niet respecteren, opgesplitst naar elektriciteit en aardgas.¹²⁹ Gelijkaardige verplichtingen gelden in geval van

¹²⁵ Art. 5.4.2, eerste en tweede lid Energiebesluit.

¹²⁶ Art. 5.4.2, derde lid Energiebesluit.

¹²⁷ Art. 5.4.7 Energiebesluit.

¹²⁸ Art. 5.5.8 Energiebesluit.

¹²⁹ Artikel 5.5.8 Energiebesluit.

thermische energie.¹³⁰ Opnieuw gaat het om een toepassing van **scenario 4**, die wettelijk niet verder omkaderd wordt.

95. Aangezien het om wettelijke verplichting gaat, zou ook hier artikel 6.1, c) AVG de meest gepaste rechtsgrond zijn. O.i. is het doel van de verwerking daarvoor onvoldoende geregeld: de wet legt immers niet uit waarom de gegevens aan het OCMW moeten worden doorgegeven, terwijl artikel 6.1, c) dat vereist.

Ook de toepassing van artikel 6.1, e) AVG is o.i. betwifelbaar. Hoewel distributienetbeheerders overheden zijn en een taak van algemeen belang hebben, wordt onvoldoende aangetoond dat de deze informatie-uitwisseling onontbeerlijk is om deze taak van algemeen belang uit te oefenen.

De toestemming van de betrokkene lijkt ook hier geen toepassing te vinden: er bestaat namelijk een doorgifteverplichting ten aanzien van de distributienetbeheerders. De rechtsgrond van de vrijwillige toestemming wordt dus *in se* uitgesloten.

Door het doeleinde van de verwerking aan te vullen in artikel 5.5.8 Energiebesluit, zou de rechtsgrond van artikel 6.1, c) AVG wel kunnen worden gebruikt.

96. Het artikel waarop de gegevensverwerking steunt, verklaart niet voor welk doeleinde de gegevens verwerkt worden, hoelang ze bewaard blijven en hoe de gegevens beschermd worden. Artikel 5 AVG vereist dat deze gegevens op een kenbare manier worden doorgegeven aan de betrokkene; doordat dit niet wettelijk geregeld wordt, zal dit in de praktijk moeten worden geredigeerd. Aangezien het om een informatie-uitwisseling gaat tussen overheden, is ook een protocol vereist.

3.1.7 Signaal via LAC (gas, elektriciteit, water, thermische energie)

97. De lokale adviescommissie (LAC) heeft als taak om de minimumlevering van energie, gas en water te waarborgen wanneer een afnemer niet de mogelijkheid heeft om de openstaande energierekeningen te betalen, zonder dat de niet-betaling voortvloeit uit de onwil van of fraude door de afnemer.¹³¹ De netbeheerders van aardgas, elektriciteit en thermische energie en de waterleveranciers zijn verplicht om bij de volledige afsluiting van het gas-, elektriciteits-, thermische energie- of waternet na wanbetaling voorafgaand een verzoek in te dienen bij de LAC, die over de afsluiting beslist.¹³²

Deze actoren geven op die manier een signaal aan de voorzitter van de LAC. De voorzitter beslist vervolgens aan de hand van informatie verkregen van de maatschappelijk werker binnen het OCMW en input van de overige leden van de LAC – een lid van het Bijzonder Comité van de Sociale Dienst, een maatschappelijk werker van de Sociale Dienst en vertegenwoordigers van de nutsvoorzieningen en van een erkende schuldbemiddelaar – over de situatie van de afnemer en het toekennen van de minimumlevering ondanks de wanbetaling.

¹³⁰ Artikel 5/1.4.6 Energiebesluit

¹³¹ Artikel 5, laatste alinea MVT van 17 oktober 1996 bij het ontwerp van decreet tot regeling van het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water; Omzendbrief BA 97/19 van 25 november 1997 betreffende het recht op minimumlevering elektriciteit, gas en water – Rol van de lokale adviescommissie, BS 31 januari 1997.

¹³² Art. 2.2.2, § 6 decreet Integraal Waterbeleid; art. 5.4.13 Energiebesluit; art. 6.1.2, § 1, derde lid en 6.2.2, § 1, derde lid Energiedecreet.

98. Hoewel het OCMW vaak al op eerdere punten een signaal ontvangen heeft, biedt dus ook de LAC een mogelijke signaalfunctie; het is een maatschappelijk werker van het OCMW die de voorzittersrol vervult en dus in praktijk de persoonsgegevens van de netbeheerder en waterleverancier ontvangt.¹³³

De gegevensuitwisseling naar de LAC betreft een toepassing van **scenario 4**, waarin de betrokkene geen inspraak heeft in de gegevensuitwisseling.

99. Artikel 6.1, c) AVG is van toepassing: in het Energiedecreet, het Energiebesluit en het Decreet Integraal Waterbeleid wordt aangehaald dat de netbeheerder en waterleveranciers verplicht zijn om de LAC in te schakelen. Desbetreffende bepalingen bevatten bovendien een duidelijke en nauwkeurige uiteenzetting van deze plicht, en ook het doeleinde van de verwerking wordt vermeld. Ten slotte is de verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk voor de verwerkers – de netbeheerders en de waterleveranciers – om aan hun plicht te voldoen: de gegevensdeling met de LAC is onontbeerlijk.

100. Naast de vereiste van een geldige rechtsgrond, vereist de AVG ook dat de gegevens conform de rechtmatigheidsvoorwaarden van artikel 5 AVG worden verwerkt. Volgens deze vereisten moet de betrokkene worden geïnformeerd over wie welke gegevens kan ontvangen, voor welk doel ze worden gedeeld, hoelang ze bewaard worden en hoe ze beveiligd en geactualiseerd worden.

De bepalingen uit het Energiedecreet, het Energiebesluit en het decreet Integraal Waterbeleid beschrijven zelf voor welk doeleinde de verwerking gebeurt en wie de gegevens ontvangt. Welke gegevens er precies gedeeld worden, is niet uitdrukkelijk gedefinieerd door de regelgeving, maar valt wel eruit af te leiden. De bewaartermijn en de waarborgen om de gegevens actueel en beschermd te houden, worden echter nergens in de bepalingen uiteengezet.

Als deze informatie in de praktijk op een duidelijke en nauwkeurige manier ter kennis van de betrokkene wordt gebracht, lijken de algemene voorwaarden voor elke verwerking te zijn vervuld (*supra*, 2.2).

Aangezien het gaat om een uitwisseling tussen overheden, is bijkomend wel een protocol vereist.

3.2 Telecomoperatoren

101. De basiswetgeving over de telecomoperatoren is de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie (hierna: wet van 13 juni 2005). De gegevensuitwisseling naar het OCMW kan haar grondslag vinden in artikel 124, 4° van deze wet. Dat artikel bepaalt dat gegevens vanuit de telecomoperatoren gedeeld kunnen worden wanneer de betrokkene daarvoor toestemming heeft gegeven. Omdat niet verduidelijkt wordt welke gegevens precies doorgegeven kunnen worden, kan het doorgeven van een signaal in verband met de financiële situatie van de schuldenaar aan het OCMW onder deze bepaling vallen.

De gegevensdeling op basis van artikel 124, 4° is een toepassing van **scenario 2**, waarbij de toestemming van de cliënt vereist is alvorens de schuldeiser een signaal kan doorgeven naar het OCMW.

102. Bij gebrek aan wettelijke regeling die de doelstelling van de informatie-uitwisseling kadert (artikel 6.1, c) AVG) en bij gebrek aan duidelijke wettelijke regeling inzake algemeen belang (artikel 6.1, e) AVG) is artikel 6.1, a) AVG de enige relevante AVG-rechtsgrond. Opdat daaraan voldaan is, moet de wijze

¹³³ Omzendbrief BA 97/19 van 25 november 1997 betreffende het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water - rol van de lokale adviescommissie. Het feit dat het de maatschappelijk werker is die de gegevens ontvangt, en optreedt als voorzitter, wordt bevestigd door de voorzitters van de LAC te Gent, Kortrijk, Brussel, Herent en Leuven.

waarop toestemming gegeven wordt, overeenstemmen met vereisten uit artikel 7 AVG. Deze wijze van toestemmen wordt door de wet van 13 juni 2005 niet geduid. Als in de praktijk aan de betrokkene op een begrijpelijke en duidelijke vorm wordt kenbaar gemaakt voor welk doeleinde de verwerking gebeurt en de betrokkene daarmee op een vrije, geïnformeerde en ondubbelzinnige manier toestemt, kan deze gegevensstroom zijn grondslag vinden in artikel 6.1, a) AVG.

103. Naast het vinden van een rechtsgrond conform artikel 6 AVG, moet ook aan de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5 AVG worden voldaan. De wet van 13 juni 2005 geeft zelf geen enkele indicatie van de waarborgen die verbonden zijn aan het verwerken van gegevens, noch omtrent de bewaartermijn, noch omtrent de rechten van de betrokkene en de verplichtingen van de verwerker. Aan artikel 5 AVG wordt door de wet zelf dus niet voldaan.

3.3 Kredietgevers

104. Het Wetboek Economisch Recht (hierna WER) bevat een regeling voor de overmaking van persoonsgegevens in het kader van consumentenkredieten (art. VII.116-VII.122 WER) en hypothecaire kredieten (art. VII.147/32 – 147/37 WER). Deze regeling bepaalt welke gegevens mogen worden uitgewisseld met welke doelstelling en ten aanzien van welke personen. Hoewel een informatie-uitwisseling met het OCMW zou kunnen kaderen binnen één van de door de wet genoemde doelstellingen (m.n. het oordeel over de kredietwaardigheid¹³⁴) wordt het OCMW niet uitdrukkelijk door de wet genoemd als actor waarmee informatie gedeeld kan worden. Doordat de wet andere dan de door de WER geregelde gegevensdelingen uitsluit, lijkt dit een signaalfunctie t.a.v. de OCMW's uit te sluiten.

3.4 Conclusie

105. Doordat er voor de nutsvoorzieningen, telecomoperatoren en kredietgevers ofwel geen ofwel beperkte wetgeving bestaat die een signaal naar het OCMW regelt, komen dezelfde problemen vaak naar boven.

Aanbevelingen.

1. Qua rechtsgrond moeten steeds artikel 6.1, e) of artikel 6.1, a) AVG worden ingeroepen, waarbij het gebruik van de eerste rechtsgrond niet altijd zeker is en de tweede precair is. Een wettelijke invoering zou voor meer zekerheid zorgen, waarbij artikel 6.1, c) AVG als rechtsgrond kan worden gebruikt.
2. Op vlak van de rechtmatigheidsvereisten lijkt door de (niet-)bestaande regelgeving niet te worden voldaan aan het transparantiebeginsel: of de vereisten van artikel 5 AVG aan de betrokkene worden bekendgemaakt en of de beginselen door de verwerker worden gerespecteerd, valt niet af te leiden en zou moeten blijken uit de praktijk. Ook hier zou de invoering van een wettelijke basis die deze rechtmatigheidsvereisten verankerd, een oplossing kunnen bieden.

¹³⁴ Art. VII.117 en VII.147/33 WER.

4 Signalen zonder wettelijke basis

106. In voorgaand onderdeel gingen we na in welke mate de regelgeving al voorziet in de uitwisseling van persoonsgegevens tussen de schuldeiser en het OCMW waaruit het OCMW vandaag al een signaal over betalingsproblemen kan afleiden. Indien dat het geval is, gingen we na in welke mate deze regelgeving in overeenstemming is met de AVG. Eén van de vaststellingen daarbij is dat duidelijk geregelde signalen vooral bestaan bij de nutsvoorzieningen en dat zelfs bij dat type schuldeisers de regelgeving een lappendeken uitmaakt dat bovendien op sommige vlakken in strijd is met de AVG.

Deze vaststelling roept de vraag op of er effectief een wettelijke regeling moet zijn opdat een signaal vanuit de schuldeiser gestuurd kan worden, dan wel of een signaalfunctie ook kan worden uitgebouwd zonder de tussenkomst van de wetgever, bijvoorbeeld door middel van samenwerkingsafspraken tussen de schuldeisers en het OCMW. Die samenwerkingsafspraken zouden dan gericht kunnen zijn op het delen van een signaal over de schuld, daar waar de huidige wetgeving de informatie over de schuld slechts zijdelings incorporeert.

107. Zo'n gegevensoverdracht vereist in de eerste plaats een geschikte AVG-rechtsgrond (artikel 6). Doordat er geen wettelijke verplichting bestaat en doordat de uitoefening van een taak van algemeen belang in dit geval niet uit bestaande regelgeving volgt, is de toestemming van de betrokkene de enige mogelijk relevante rechtsgrond. Van deze toestemming stelden we eerder dat ze een precair karakter heeft, en als rechtsgrond te vermijden is.

Opdat de toestemming als rechtsgrond gebruikt kan worden, moet ze voldoen aan alle bovengenoemde voorwaarden (*supra*, 2.1.4); ze moet voorafgaand, specifiek, ondubbelzinnig en vrij zijn. Het ondubbelzinnige en vrije karakter van de toestemming vereisen daarbij een bijzondere aandacht.

- De vereiste van ondubbelzinnigheid vereist dat de betrokkene actief toestemt met de gegevensverwerking. Dat is enkel het geval in voorgenoemd **scenario 2**. Een situatie met een loutere opt-out of verzetsmogelijkheid is niet conform de AVG-rechtsgrond 'toestemming' zoals gedefinieerd in artikel 7 AVG.
- De vereiste van vrijheid houdt onder meer in dat de betrokkene volledig vrij moet zijn in de keuze om zijn toestemming te geven, te weigeren of in te trekken, zonder dat dit voor hem nadelige gevolgen heeft. Bovendien moet er voldoende aandacht zijn voor een mogelijke machtsverhouding, die in het kader van AVG vermoed lijkt te worden wanneer de overheid een verwerkingsverantwoordelijke is.

Hoewel het gebruik van toestemming als rechtsgrond in theorie mogelijk is, zal in praktijk zorgvuldig moeten worden nagegaan of de door de AVG gestelde vereisten worden nageleefd.¹³⁵

Bovendien is er een bijkomend aandachtspunt voor wat kredietgevers betreft. De mogelijkheid om informatie uit te wisselen over schulden in het kader van consumentenkredieten en hypothecaire kredieten wordt door het WER beperkt. Het WER stelt immers dat enkel in de door de wet genoemde gevallen informatie overgedragen kan worden (*supra*, 103). Daarmee lijkt het WER andere verwerkingen op grond van toestemming uit te sluiten.

108. In de tweede plaats moet, ook indien toestemming gebruikt wordt, de vereisten van toepassing op alle verwerkingen (*supra*, 2.2) nageleefd worden.

¹³⁵ Art. 7 AVG.

109. Worden er gegevens uitgewisseld door een overheid, dan moet aan de vereisten van het legaliteitsbeginsel worden voldaan. De gegevensdeling moet dan wel wettelijk omkaderd worden; het gebrek aan een wet, decreet of ordonnantie leidt tot de niet-conformiteit met het legaliteitsbeginsel.

5 Een toekomstige wettelijke basis voor de signaalfunctie

110. In het voorgaande kwam eerst aan bod aan welke vereisten inzake gegevensverwerking (AVG) een eventueel signaal vanuit de schuldeiser naar het OCMW in het algemeen moet voldoen (supra, 2). Daarbij werd aandacht besteed aan de relevante AVG-rechtsgronden en aan de vereisten waaraan elke AVG-verwerking moet voldoen. Vervolgens gingen we na of bestaande wettelijke regelingen waar de schuldeiser aan het OCMW een signaal moet of kan verzenden in overeenstemming zijn met deze algemene vereisten (supra, 3). We vonden daarbij een lappendeken aan mogelijkheden, vooral binnen de sector van de nutsvoorzieningen, waarbij niet elke doorgifte van informatie vandaag in overeenstemming met de AVG verloopt. Vervolgens beantwoordden we de vraag of een wettelijke regeling wel nodig is om een signaal te kunnen delen (supra, 4). We legden uit hoe toestemming als mogelijke AVG-rechtsgrond kan fungeren en dat er in zo'n geval niet noodzakelijk een wettelijke bepaling moet zijn, maar wezen tegelijk op het precaire karakter van die toestemming.

111. In wat volgt bouwen we hierop verder door aanbevelingen te formuleren, eerst met betrekking tot de bestaande regelingen en praktijken en daarna met betrekking tot een eventueel toekomstige integrale wettelijke regeling die de signaalfunctie incorporeert.

112. Naast aanpassingen aan de bestaande regelgeving en praktijk, is het ook mogelijk om een nieuwe integrale regelgeving te ontwikkelen waarin de signaalfunctie van de schuldeisers ten aanzien van het OCMW wettelijk omkaderd wordt. Zo'n omkadering kan verschillende vormen aannemen: niet enkel zijn er de verschillende mogelijke scenario's – afgebakend vanuit de mate waarin de schuldenaar over de regie beschikt (supra, 3) –, ook zijn er binnen elk van deze scenario's nog verschillende mogelijkheden, bijvoorbeeld in de mate de doorgifte een systematische verzending¹³⁶ betreft waarbij de betrokkene geen beslissingsmogelijkheid heeft, dan wel eerder berust op een individuele beoordeling door de schuldenaar. Omwille van deze veelheid aan mogelijkheden en de ermee gepaard gaande beleidskeuzes, is het op dit punt onmogelijk om één concrete wettelijke piste te suggereren. Wel formuleren we – in de vorm van drie vragen – enkele aandachtspunten bij de ontwikkeling van een toekomstige regeling.

1. **Kan elk van de mogelijke scenario's wettelijk verankerd worden?** Ja. Geen van de bovengenoemde scenario's valt *a priori* uit te sluiten. Wel zal elke toepassing van elk scenario getoetst moeten worden aan de vereisten uit de AVG als ze binnen het toepassingsgebied van artikel 2 AVG vallen. Dat heeft tot gevolg dat hoe verregaander de informatiedeling is, hoe groter de kans is dat in de praktijk aan een van de door de AVG gestelde vereisten niet zal zijn voldaan. In dezelfde zin kan ook de systematische verzending van persoonsgegevens niet *a priori* worden uitgesloten, maar gelden er wel bijkomende aandachtspunten, in het bijzonder inzake minimale gegevensverwerking¹³⁷, transparantie en informatieplicht¹³⁸.

¹³⁶ N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 107.

¹³⁷ Art. 5.1, c) AVG.

¹³⁸ Overw. 39 AVG; art. 5.1, a) AVG.

- 2. Op welke AVG-rechtsgrond moet de verwerking gebaseerd worden?** Hoewel in theorie elk van de drie bovengenoemde AVG-rechtsgronden een basis kunnen bieden voor een nieuwe wettelijke bepaling, is de toestemming als basis te vermijden.

Gezien de specificiteit van de gegevensuitwisseling, biedt artikel 6.1, c) AVG de meest geschikte rechtsgrond. In dat geval legt de regelgever aan de schuldeiser de plicht op om, als aan bepaalde voorwaarden is voldaan, het OCMW op de hoogte te brengen met het oog op een aanbod inzake schuldhulpverlening. Artikel 6.1, c) AVG vereist in het bijzonder dat dat doel duidelijk in de rechtsgrond geïntegreerd wordt. Het feit dat gegevensuitwisseling hier een verplichting uitmaakt, hoeft geen afbreuk te doen aan een (te bepalen) mate van regie in hoofde van de schuldenaar. Zijn toestemming of de afwezigheid van zijn verzet kan een bijkomende voorwaarde zijn waaraan voldaan moet zijn opdat gegevens kunnen worden uitgewisseld.

Hoewel in theorie ook artikel 6.1, e) AVG voor een nieuwe regeling de rechtsgrond zou kunnen vormen, lijkt ons dat minder vanzelfsprekend. De toepassing ervan vooronderstelt immers dat aan de schuldeisers een taak van algemeen belang of openbaar gezag wordt toegekend, waarvan de vervulling afhankelijk is van de gegevensdeling. Dat valt o.i. moeilijk(er) te rijmen met de commerciële aard van de meeste van deze schuldenaars, en is door de vereiste van onontbeerlijkheid een strenge voorwaarde om aan te voldoen. Daarnaast zal opnieuw het doel van de verwerking, met name het inlichten van het OCMW, door de regelgever moeten worden verankerd (*supra*, 2.2).

- 3. Wat moet in de regelgeving worden opgenomen?** Wanneer de verwerking door een overheid gebeurt of een wettelijke regeling van gegevensverwerking wordt gecreëerd, is ook het legaliteitsbeginsel van toepassing.¹³⁹ Dat vereist in het bijzonder dat de volgende essentiële elementen worden opgenomen op het 'formeelwettelijke' niveau (decreet, wet of ordonnantie): 1° de categorie van verwerkte gegevens; 2° de categorie van betrokken personen; 3° de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4° de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; 5° de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.¹⁴⁰ Ook de verwerkingsverantwoordelijke moet worden aangegeven, maar dat kan ook op het niveau van een uitvoeringsbesluit.

Bovendien vereist artikel 6.4 AVG dat wanneer de rechtsgrond van artikel 6.1, c) of 6.1, e) AVG wordt ingeroepen, het doeleinde van de verwerking wettelijk verankerd moet worden. Ook de wettelijke verplichting (bij artikel 6.1, c) AVG) en de toewijzing van de taak van algemeen belang of van het openbaar gezag (bij artikel 6.1, e) AVG) vereisen een wettelijke verankering.

Andere door de AVG gestelde vereisten, zoals de omgang met de AVG-werkingsprincipes (i.h.b. minimale gegevensverwerking en doelbinding) en de rechten van de betrokkene, maken niet verplicht deel uit van de wettekst, maar vereisen niettemin aandacht, vooral in het licht van de vereiste van transparantie.¹⁴¹

¹³⁹ Art. 22 Grondwet *juncto* 8 EVRM.

¹⁴⁰ Zie o.a. GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1.; GwH 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2; Adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp van wet 'betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie', opm. 101.

¹⁴¹ Art. 5.1, a) AVG.

6 Verwerking door het OCMW

6.1 Inleiding

113. In het voorgaande kwam aan bod hoe het OCMW een signaal kan ontvangen van de nutsvoorzieningen, telecomoperatoren en kredietgevers. Een logische volgende stap is dat het OCMW met dat signaal ook iets doet. Dit onderdeel gaat na hoe het beroepsgeheim en de AVG een rol spelen bij de verdere omgang met het signaal door het OCMW. Hoe kan de maatschappelijk werker van het OCMW dit signaal verder verwerken op een juridisch correcte manier?

In wat volgt bespreken we in het algemeen de voorwaarden en beperkingen die het rechtskader inzake gegevensdeling in dat geval biedt. Omwille van het grote aantal mogelijke scenario's – zowel wat betreft herkomst van het signaal, als wat betreft verder gebruik – is het niet mogelijk om elke mogelijke gegevensstroom in detail te bespreken. We beperken ons dan ook tot twee scenario's waarbij gegevens intern gedeeld worden (met oog op schuldhulpverlening en met oog op maatschappelijke dienstverlening en bijstand) en drie scenario's waar gegevens vanuit het OCMW gedeeld worden met externen (naar de actoren binnen het GBO, naar de voorzitter binnen de LAC en de terugkoppeling naar de schuldeisers). De doorgifte naar andere actoren in het schuldhulplandschap komt aan bod in deel 3 van dit onderzoek (*infra*, 136).

114. De OCMW's, als overheden, zullen door de verwerking van persoonsgegevens ook aan het legaliteitsbeginsel moeten voldoen. Dit betekent dat de categorie van verwerkte gegevens, betrokken personen en personen die toegang hebben tot de gegevens, wat het doeleinde van de verwerking is, wie de verwerkingsverantwoordelijke(n) is/zijn en hoelang de gegevens bewaard kunnen worden steeds aanwezig moet zijn in de corresponderende wetgeving en dat die elementen op een duidelijke en nauwkeurige manier uiteengezet worden (*supra*, 13).

6.2 Interne verwerking

6.2.1 Algemene toetsing aan de juridische kaders

115. Wanneer de signalen binnenkomen in het OCMW, kunnen deze door de OCMW-medewerkers worden verwerkt.

116. **AVG.** Als deze gegevensverwerking binnen het toepassingsgebied van de AVG valt, moet zij een geldige rechtsgrond hebben en voldoen aan de rechtmatigheidsvereisten.

De interne verwerking kan zijn grondslag vinden in artikel 6.1, e) AVG: de OCMW's voeren een taak van algemeen belang uit, waarbij de gegevensdeling noodzakelijk is, en deze taak wordt wettelijk verankerd.

Door gebrek aan wettelijk kader over wat er intern met de gegevens kan gebeuren, zal de betrokkene in de praktijk voldoende geïnformeerd moeten worden over wat er met de gegevens gebeurt, voor welk doeleinde ze verwerkt worden en wie toegang heeft tot welke gegevens, zodat aan de beginselen van transparantie en minimale gegevensverwerking kan worden voldaan.

Het beginsel van doelbinding verdient hier bijzondere aandacht: enerzijds moet het doeleinde van de verwerking duidelijk blijken, anderzijds moet bij een verdere verwerking van dezelfde gegevens het doeleinde ervan overeenstemmen of verenigbaar zijn met het doeleinde waarvoor de gegevens oorspronkelijk werden verwerkt (*supra*, 77).

De verwerking door het OCMW moet bovendien gebeuren binnen de perken van het legaliteitsbeginsel: een wettekst waarin wordt aangeduid wie toegang heeft tot welke gegevens, wie betrokken is bij de gegevensdeling en hoelang de gegevens bewaard worden, is vereist.

117. **Beroepsgeheim.** Omdat de personeelsleden van het OCMW beroepsgeheimhouders zijn, moet een uitzondering op artikel 458 Sw. worden ingeroepen zodanig dat de gegevensdeling rechtmatig kan gebeuren. Gebeurt de interne verwerking door een collega die optreedt binnen dezelfde hulpverleningscontext, dan kan het gedeeld beroepsgeheim van toepassing zijn. De collega binnen het OCMW heeft namelijk ook beroepsgeheim, en gelet op het doel van de signalen, treden beide partijen op in het belang van de cliënt. Verder moet de cliënt het recht krijgen om zich te verzetten tegen de informatie-uitwisseling. Is niet aan deze voorwaarden voldaan, dan kan de instemming van de cliënt een uitzondering op het beroepsgeheim vormen, maar deze uitzondering wordt niet overal als geldig aanvaard.

6.2.2 Concrete toetsing – soorten signalen

118. Er zijn zeven wettelijk omkaderde gegevensstromen vanuit de schuldeisers, waarvan er zes vanuit de nutsvoorzieningen komen. Het signaal dat vanuit de telecomoperatoren komt (*supra*, 101), wordt niet in regelgeving uitgewerkt, en wordt in dit deel daarom buiten beschouwing gelaten.

De zes signalen zijn de volgende:

- 1) De doorverwijsverplichting naar het OCMW zodat het een afbetalingsplan kan opstellen (*supra*, 82)
- 2) Het doorgeven van een lijst van wanbetalers aan het OCMW zodat het de minimumlevering kan garanderen (*supra*, 87)
- 3) Het doorgeven van een lijst van actieve meters aan het OCMW, zonder te specificeren waarom (*supra*, 89)
- 4) Het doorgeven van een lijst van afnemers die dreigen zonder aardgas te vallen aan het OCMW zodat het de minimumlevering kan garanderen (*supra*, 91)
- 5) Het doorgeven van een lijst van aangesloten afnemers aan het OCMW, zonder te specificeren waarom (*supra*, 94)
- 6) De doorverwijsverplichting in het kader van de LAC naar het OCMW zodat het de minimumlevering kan garanderen (*supra*, 97)

119. De wet geeft geen indicatie waarvoor signalen 3) en 5) worden gegeven; het doeleinde ervan ontbreekt. We kunnen echter afleiden dat deze informatieplicht ten aanzien van het OCMW kan gebruikt worden in het kader van schuldhulp, wat we hier benoemen als een **impliciet signaal**.

Wordt zo'n impliciet signaal doorgegeven, dan kan het OCMW aan de hand van deze informatie zelf de cliënt contacteren om verdere stappen te ondernemen. Deze informatie kan ook verder verwerkt worden, maar door gebrek aan concrete regelgeving daarover en door het feit dat deze gegevensstromen een duidelijk doeleinde missen, zou deze verwerking in het licht van de AVG geen duidelijke rechtsgrond hebben (*supra*, 87 en 94) en kan er geen analyse over het beginsel van doelbinding en het hebben van een gedeelde finaliteit worden gemaakt.

120. De andere gegevensstromen die voortvloeien vanuit de nutsvoorzieningen hebben als doel het OCMW een afbetalingsplan te laten opstellen of de minimumlevering te behouden. Deze signalen hebben duidelijk als doel om schuldhulp aan de cliënt te verlenen; we benoemen dit daarom als een **expliciet signaal**.

AVG. Het intern verwerken door de OCMW-medewerkers bouwt verder op deze expliciete signalen. Deze verwerking omvat bijvoorbeeld het opslaan van de verkregen informatie in een bestand of dossier op naam van de betrokkene, de bespreking met de cliënt wat de mogelijkheden zijn, of het opstarten van een bepaald traject in samenspraak met de cliënt.

Worden de gegevens verder verwerkt, dan kan het beginsel van doelbinding wel in het gedrang komen.

1. Verwerkt de medewerker de gegevens m.o.o. *schuldhulpverlening*, dan kan er een probleem optreden inzake doelbinding bij de signalen die oorspronkelijk verwerkt worden ten einde de minimumlevering te behouden. Het toekennen van schuldhulp (bijvoorbeeld het budget-beheer) en **garanderen van een minimumlevering** aan nutsvoorzieningen lijken niet verenigbaar. Echter, zoals hoger aangegeven (*supra*, 77) kunnen doelen om vier redenen verenigbaar zijn wanneer de doeleinden zelf niet overeenstemmen.

Eventueel kan beroep gedaan worden op de derde reden voor verenigbaarheid, met name de afweging dat de doelen verenigbaar zijn op grond van de criteria uit artikel 6.4, tweede lid AVG. Het garanderen van minimumlevering door nutsvoorzieningen ligt immers in lijn met het doel van de hulpverlening waarvoor het OCMW onder andere instaat. Het feit dat het gaat om het doorgeven van algemene persoonsgegevens (de lijsten) en dat de verdere verwerking noodzakelijk is om het doeleinde van de eerste verwerking (het garanderen van de minimumlevering) na te streven, dragen bij tot deze argumentatie, maar of dit effectief leidt tot de verenigbaarheid van beide doeleinden is niet met zekerheid af te leiden.

Wanneer het signaal werd gegeven om via het OCMW een **afbetalingsplan te verkrijgen**, dan is dit verenigbaar met de schuldhulpverlening als doel van de verdere verwerking: budget-begeleiding en -beheer vallen namelijk onder de taken van schuldhulpverlening.

2. De gegevens kunnen ook verder verwerkt worden m.o.o. *maatschappelijke dienstverlening of bijstand*. Om deze OCMW-steun te verkrijgen, moet een voorafgaand sociaal onderzoek gevoerd worden op basis waarvan het BCSD beslist over de hulpvraag. Het verlenen van maatschappelijke diensten en bijstand omvat onder andere het toekennen van financiële steun (o.a. leefloon, uitkeringen of andere inkomensgaranties), het tewerkstellen van de hulpvrager of het toekennen van huisvesting.¹⁴²

Gebeurde de oorspronkelijke verwerking m.o.o. **het garanderen van de minimumlevering**, dan is dit mogelijk verenigbaar met het toekennen van dienstverlening: het sociaal onderzoek op basis van de oorspronkelijk verkregen gegevens dat aan deze dienstverlening voorafgaat, kan niet gebruikt worden om sanctionerend op te treden. Dit is wel een risico wanneer de gegevens oorspronkelijk verkregen werden m.o.o. **het opstellen van een afbetalingsplan**: het doel van dit afbetalingsplan is om schuldhulpverlenend op te treden, en het eventueel negatief gevolg van het sociaal onderzoek doet daar afbreuk aan. Dit leidt wellicht tot de onverenigbaarheid van beide doeleinden.

Aanbeveling. Om de verenigbaarheid van de verschillende doeleinden te verankeren en rechtszekerheid te creëren, kan de wetgever voor de verschillende doeleinden – het opstellen van een afbetalingsplan, het garanderen van een minimumlevering van nutsvoorzieningen en het informeren van het OCMW – een bepaling invoeren die de verdere verwerking door het OCMW

¹⁴² <https://www.mi-is.be/nl/recht-op-maatschappelijke-hulp-0>; <https://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/sociaal-medisch/ocmw-steun>.

m.o.o. de hulpverlening en de maatschappelijke dienstverlening of bijstand als verenigbaar met die doeleinden beschouwt.

Beroepsgeheim. Wanneer gegevens binnen het OCMW gedeeld worden vormt ook het beroepsgeheim een aandachtspunt. Het beroepsgeheim zoals bedoeld in artikel 458 Sw. is immers individueel, waardoor ook de doorgifte aan een collega een ‘bekendmaking’ is.¹⁴³ Gelet op de ruime invulling van het begrip ‘geheim’,¹⁴⁴ omvat dit ook het feit dat de cliënt schulden heeft en mag dit, behoudens een uitzondering op het beroepsgeheim, niet gedeeld worden.

Dat betekent dat de OCMW-medewerker die het signaal ontvangt en dat signaal intern wil delen, hiervoor een beroep moet doen op een uitzondering op het beroepsgeheim. In dit kader zijn het gezamenlijk en het gedeeld beroepsgeheim – naast de meer onzekere instemming – daartoe de meest voor de hand liggende uitzonderingen. Deze uitzonderingen laten de doorgifte van noodzakelijke informatie tussen hulpverleners met dezelfde hulpverleningsfinaliteit toe voor zover de cliënt daarvan op de hoogte is. De toepassing van het gezamenlijk en gedeeld beroepsgeheim roept in het bijzonder drie aandachtspunten op.

1. **Gedeelde finaliteit.** Ten eerste moet er sprake zijn van een gedeelde finaliteit tussen de verschillende OCMW-medewerkers.

Dat is in het geval van de doorgifteplicht voor de nutsvoorziening die de *schuldhulpverlening* beoogt (**een afbetalingsplan opstellen** (*supra*, 82)), geen probleem. Wanneer een signaal wordt doorgegeven met het oog op het **garanderen van de minimumlevering**, dan kunnen er bij de al dan niet gedeelde finaliteit wel vragen ontstaan. Toch lijkt het ons dat finaliteit in dit kader niet te beperkend geïnterpreteerd mag worden. De schuldhulpverlener treedt op met als doel de toestand van de cliënt menswaardig te houden, zonder dat ze voor die taak een voorafgaand onderzoek moeten uitvoeren. De doorgifte van het signaal met als doel het garanderen van de minimumlevering (*supra*, 87, 92 en 97) is om die reden verenigbaar met het doeleinde van de verdere verwerking met oog op schuldhulpverlening: er wordt oorspronkelijk slechts een generieke lijst doorgegeven met (potentiële) wanbetalers met als doel het OCMW de minimale levering te laten garanderen.

Worden deze expliciete signalen daarentegen gedeeld m.o.o. *de maatschappelijke dienstverlening of bijstand*, dan worden deze gegevens ook onderworpen aan een sociaal onderzoek, waarvan het BCSD op de hoogte wordt gesteld. Werden de gegevens oorspronkelijk verwerkt om **de minimumlevering door het OCMW te garanderen**, dan is het mogelijk dat beide OCMW-medewerkers een gedeelde finaliteit hebben. Werden de gegevens oorspronkelijk verwerkt ten einde een **afbetalingsplan op te stellen**, dan wordt niet meer binnen dezelfde hulpverleningscontext opgetreden.

2. **Verzetsrecht.** De cliënt moet bovendien op de hoogte zijn van de verdere informatie-uitwisseling zodat hij zich er tegen kan verzetten. Dat is in de praktijk wellicht een voorwaarde die de doorgifte van gegevens ernstig bemoeilijkt omdat de cliënt eerst geïnformeerd moet worden over de doorgifte van de informatie naar een andere medewerker m.o.o. een toekomstig schuldhulpaanbod, waarna deze andere medewerker vervolgens pas het schuldhulpaanbod kan formuleren.

¹⁴³ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 107.

¹⁴⁴ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 93.

3. **Aard van de gegevens.** Werken beide OCMW-medewerkers binnen hetzelfde teamverband, dan kunnen alle gegevens gedeeld worden die voor hen relevant zijn. Werken de betrokken partijen echter niet binnen hetzelfde team, dan kunnen slechts de gegevens gedeeld worden die voor de hulpverlening noodzakelijk zijn.

Aanbeveling.

In de mate dat dit wenselijk is voor de betrokken actoren, kan een wettelijke uitzondering op het beroepsgeheim de problematiek inzake de gedeelde finaliteit oplossen: wordt dergelijke bepaling ingevoerd, dan kan het signaal doorgegeven worden aan de OCMW-medewerker die de maatschappelijke dienst of bijstand verleent zonder het beroepsgeheim te schenden. Deze bepaling moet wel voldoen aan de nodige vereisten (*supra*, 23).

6.3 Externe verwerking

6.3.1 GBO

121. Het OCMW kan de verkregen gegevens delen met de actoren binnen het kader van het Geïntegreerd Breed Onthaal of GBO. Het doel van het GBO is het voorzien in een universele toegangspoort waarbij het OCMW, het CAW en de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen gegevens onderling kunnen uitwisselen. De uitwisseling van persoonsgegevens binnen het GBO staat daarbij centraal, en is noodzakelijk voor de werking ervan.¹⁴⁵

122. In een eerder SWVG-onderzoek werd de mogelijkheid tot samenwerking tussen de actoren binnen het GBO al onderzocht. De gegevensstromen opgenomen in het decreet Lokaal Sociaal Beleid die vertrekken vanuit het OCMW werden in dat rapport al getoetst aan het beroepsgeheim, de AVG en het legaliteitsbeginsel. Voor een toetsing van deze gegevensstromen kan dus verwezen worden naar dit rapport. In wat volgt komt enkel de toepassing op de signaalfunctie aan bod.

123. **AVG.** De verwerking van persoonsgegevens binnen het kader van het GBO valt onder het toepassingsgebied van de AVG. Artikel 6.1, e) AVG werd in het voorgaande rapport als rechtsgrond ingeroepen.¹⁴⁶

Het decreet Lokaal Sociaal Beleid regelt in beperkte mate welke gegevens verwerkt kunnen worden, maar bevat niet de duidelijkheid dat het beginsel van minimale gegevensverwerking vereist, en ook aan het beginsel van doelbinding moet bijzondere aandacht worden besteed. Verder moet de wetgever ook meer duidelijkheid scheppen inzake de informatieplicht bij de verwerking op basis van de geïnformeerde toestemming van de cliënt.¹⁴⁷

In het rapport GBO werd besloten dat het decreet Lokaal Sociaal Beleid niet voldoet aan alle vereisten vooropgesteld door het legaliteitsbeginsel.¹⁴⁸

¹⁴⁵ N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 3.

¹⁴⁶ N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 29.

¹⁴⁷ N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 33.

¹⁴⁸ N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 31.

124. **Beroepsgeheim.** De doorgifte van persoonsgegevens aan andere actoren binnen het GBO door het OCMW valt onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw, waardoor de uitzonderingen op het beroepsgeheim moeten worden ingeroepen. Het decreet Lokaal Sociaal Beleid voorziet zelf in een uitzondering op het beroepsgeheim; deze uitzondering blijkt echter niet voldoende duidelijk te zijn om een zelfstandige uitzondering op het beroepsgeheim te vormen.¹⁴⁹ Uitzonderlijk kan wel beroep worden gedaan op de noodtoestand.¹⁵⁰

6.3.2 LAC

125. In de praktijk kan de maatschappelijk werker van het OCMW de voorzitter van de LAC informatie bezorgen over de schulden van en schuldhulpverlening aan een persoon met een schuldenlast. Deze informatie kan vervolgens op de LAC gebruikt worden om te beslissen over het al dan niet afsluiten van de nutsvoorzieningen.

126. **AVG.** Deze gegevensstroom valt onder het toepassingsgebied van artikel 2 AVG. De rechtsgrond van artikel 6.1, e) AVG kan worden ingeroepen: het OCMW voert een taak van algemeen belang uit, waarbij de informatie-uitwisseling essentieel is.

De regelgeving aangaande de LAC's is onvolledig op basis van artikel 5.1 AVG: heel wat gegevens inzake de bewaartermijn en bescherming van de gegevens ontbreken. Wordt de betrokkene op een duidelijke en nauwkeurige wijze geïnformeerd over de vereiste informatie, dan kan daaraan geredigeerd worden. Ook moet rekening worden gehouden met het beginsel van doelbinding, wat *in casu* geen probleem lijkt te zijn.

In deze situatie worden gegevens gedeeld door een overheid¹⁵¹, waardoor een bijkomend protocol vereist is.¹⁵²

De regelgeving waarop de informatie-uitwisseling van het OCMW naar de LAC steunt, voldoet niet aan het legaliteitsbeginsel: het decreet van 20 december 1996 en het besluit Vlaamse regering van 16 september 1997¹⁵³ geven enkel een indicatie van het doeleinde van de verwerking (afgeleid uit de doelstelling van de LAC zelf), maar laat na om de andere elementen te duiden. Aan het legaliteitsbeginsel wordt dus niet voldaan.

127. **Beroepsgeheim.** Omdat de personeelsleden van het OCMW gebonden zijn door het beroepsgeheim, is een uitzondering vereist om gegevens te delen t.a.v. de LAC zonder dat dit hun beroepsgeheim schendt. De regelgeving van de LAC zelf voorziet niet in een uitdrukkelijke bepaling, maar wellicht was het de bedoeling van de wetgever om de gegevensdeling tussen het OCMW en de LAC zonder enige hindernis mogelijk te maken. Verduidelijking is hier nodig. Tot die tijd kan beroep worden gedaan op het gedeeld beroepsgeheim – in de hypothese dat aan alle voorwaarden voldaan wordt¹⁵⁴ – of op de instemming van de betrokkene.

¹⁴⁹ N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 22.

¹⁵⁰ N. MENTEN, T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2022, 28.

¹⁵¹ Het OCMW wordt als overheid beschouwd op basis van artikel 5, 3° Wet Bescherming Persoonsgegevens.

¹⁵² Art. 8 e-gov decreet.

¹⁵³ B.VI.Reg. van 16 september 1997 betreffende de samenstelling en de werking van de lokale adviescommissie omtrent de minimale levering van elektriciteit, gas en water, BS 15 november 1997

¹⁵⁴ Niet alle leden van de LAC hebben beroepsgeheim, waardoor deze uitzondering niet onze voorkeur heeft.

6.3.3 Terugkoppelen naar de schuldeisers

128. Ten slotte gaan we in op de vraag of het OCMW, nadat het met het signaal aan de slag gegaan is, mag terugkoppelen naar de schuldeiser die het oorspronkelijke signaal gaf. Dat kan verschillende vormen aannemen: het OCMW kan de verwerkte gegevens opnieuw aanbieden aan de schuldeisers zodat die zelf een afbetalingsplan kunnen opstellen, het kan de schuldeisers op de hoogte brengen van het resultaat van zijn verwerking of hen op de hoogte brengen hoe het dossier verder wordt behandeld. Afhankelijk van de situatie, zal het resultaat van de toetsing aan de toetsingskaders verschillen.

129. **AVG.** De terugkoppeling van gegevens door het OCMW, maakt een verdere verwerking van persoonsgegevens uit in de zin van artikel 2 AVG. Deze verdere verwerking kan zich baseren op dezelfde rechtsgrond als de oorspronkelijke verwerking mits de doeleinden verenigbaar zijn met elkaar.¹⁵⁵ Nog meer dan in de oorspronkelijke doorgifte, is het hier dus relevant of het signaal als 'expliciet' te beschouwen is en de terugkoppeling ook daarin past. Het louter informeren over het dossiervervolg is dan minder aanvaardbaar dan bijvoorbeeld het voorstel van een afbetalingsplan dat ook een impact heeft op wie de initiële informatie heeft doorgegeven. Ook hier is het aan te raden de doelen en taken die verenigbaar worden geacht, in te schrijven in een wettelijke bepaling, zodat het voldoen aan de vereiste van doelbinding rechtszekerder is.

Het transparantiebeginsel vereist bovendien dat voorafgaand aan de verdere verwerking, de betrokkene op de hoogte wordt gesteld van alle relevante informatie aangaande deze verwerking.¹⁵⁶

Ten slotte vereist de verwerking door een overheid in de zin van artikel 1.3 Bestuursdecreet een bijkomend protocol (infra, Bijlage I).

130. Er is geen wettelijk kader die de terugkoppeling met de schuldeisers regelt, waardoor niet aan het legaliteitsbeginsel lijkt te zijn voldaan. De gegevensstroom van het OCMW naar de voorzitter van de LAC is echter wel wettelijk geregeld, maar wie toegang heeft, welke personen betrokken zijn, hoelang de gegevens bewaard worden en wie als verwerkingsverantwoordelijke wordt aangeduid, ontbreekt.

131. **Beroepsgeheim.** Het OCMW valt onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw., waardoor het delen van geheimen aan de schuldeisers het beroepsgeheim zou schenden. Wat het OCMW verder heeft gedaan na de signalering (opstellen van een afbetalingsplan, schuldhulpverlening, budgetbeheer, sociaal onderzoek enz.) valt onder de definitie van een geheim.

Binnen de bestaande regelgeving is er geen specifieke uitzondering op het beroepsgeheim die in een terugkoppelingsmogelijkheid voorziet. Ook de algemene uitzonderingen op het beroepsgeheim zijn in dit geval weinig dienstig. Aangezien de schuldeiser zelf geen beroepsgeheimhouder is, is aan de voorwaarden voor het gedeeld beroepsgeheim niet voldaan. Wel zou er kunnen worden teruggekoppeld met instemming van de cliënt zelf. Wat deze mogelijkheid betreft, stelden we eerder dat niet alle rechtsleer dit aanvaardt.

Naar toekomstig recht is het wel mogelijk om een specifieke uitzondering op het beroepsgeheim te creëren met het oog op zo'n terugkoppeling, indien dat wenselijk zou zijn.

¹⁵⁵ Overw. 50 AVG.

¹⁵⁶ Art. 13 AVG.

7 Conclusie

Op basis van bovenstaande analyse, lijkt een veelvoorkomend probleem het gebrek aan wettelijke verankering te zijn. Een wettelijke grondslag is niet steeds noodzakelijk: behoudens het legaliteitsbeginsel kan de rechtsgrond ook in het algemeen belang of de toestemming worden gevonden, en kan de praktijk ook voldoen aan de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5 AVG zonder een wettekst. Daarbij is wel vereist dat er bijzondere aandacht aan het transparantiebeginsel en de doelbinding wordt besteed.

Het invoeren van een duidelijke wettelijke regeling kan evenwel een aantal problemen en onzekerheden oplossen, o.m. inzake rechtsgrond, rechtmatigheidsbeginselen, toelaatbare doorgifte, doelbinding en conformiteit met het legaliteitsbeginsel. Bovendien kan het een vooruitgang bieden t.a.v. de huidige wettelijke regelingen, die onvolledig en verschillend zijn wat betreft de diverse potentiële signaalfuncties, de leveranciers daarvan, de doelstellingen en het verdere gebruik ervan. Conformiteit en duidelijkheid op dat gebied zijn twee aspecten die erg wenselijk zijn.

Samengevat lijkt het invoeren van een duidelijk wettelijk kader dat voldoet aan de vereisten van de AVG, van het legaliteitsbeginsel en een uitzondering op artikel 458 Sw. biedt, de beste oplossing: op deze manier kunnen de schuldeisers gegevens uitwisselen met het OCMW en zo een signaalfunctie uitoefenen, kan het OCMW met deze gegevens aan de slag en, indien nodig, terugkoppelen naar de schuldeisers, de LAC of andere actoren om de opbouwende schuldenlast van de schuldenaars te vermijden.

Aanbeveling.

De LAC als samenwerkingsverband kan als voorbeeld dienen voor een toekomstig wettelijk kader om de gegevensstromen te verankeren. De LAC is namelijk het enige bestaande wettelijk kader waarin gegevens gedeeld worden ten einde de schuldenlast van de schuldenaar laag te houden en een minimumlevering aan nutsvoorziening te behouden, ongeacht de schuldenlast. Als de LAC als model gebruikt wordt, moet wel rekening worden gehouden dat er steeds een duidelijke rechtsgrond aanwezig is, en dat de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5.1 AVG gerespecteerd worden. Bovendien wordt best een wettelijke bepaling ingevoerd die de gegevensdeling uitdrukkelijk toelaat ingeval het beroepsgeheim van toepassing is.

Hoofdstuk 3

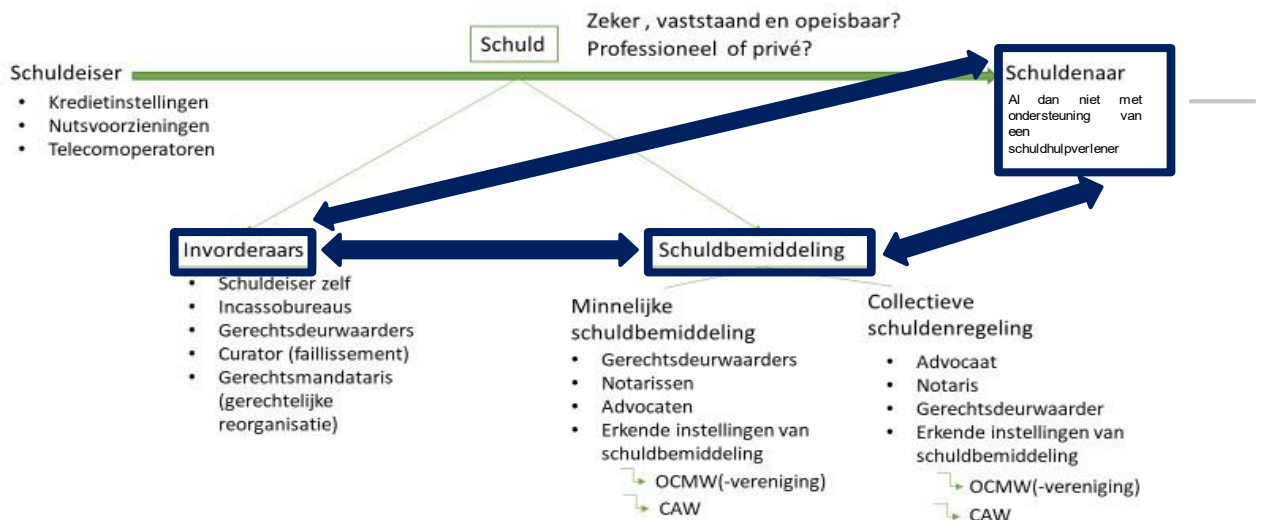
Gegevensdeling tussen de invorderaars, schuldhulpverleners en schuldbemiddelaars

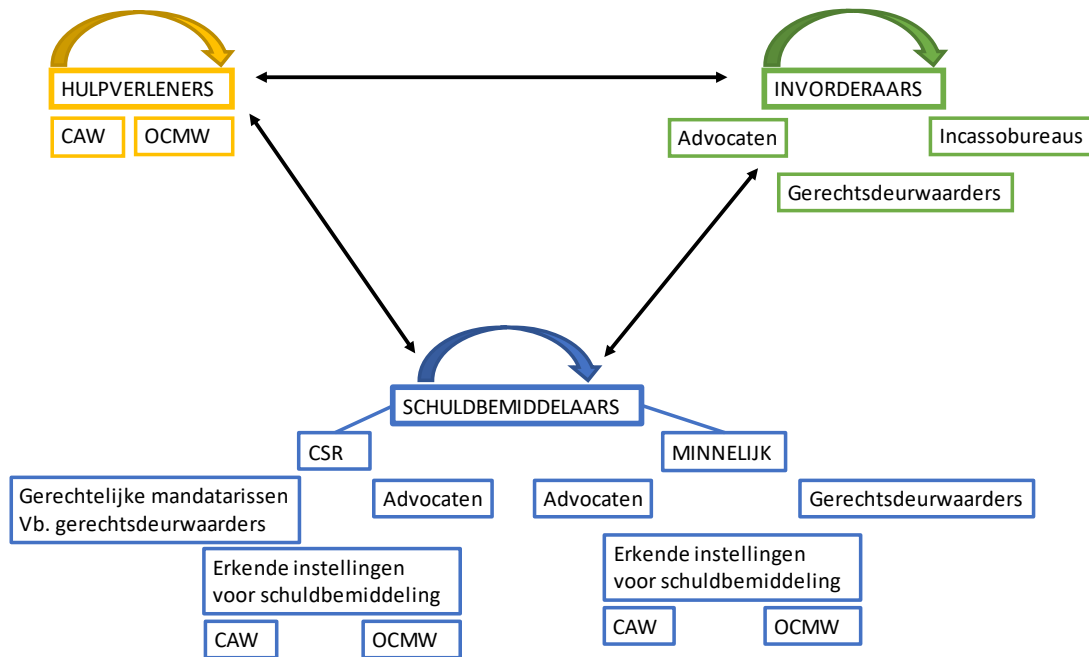
1 Situering en aanpak

132. Het doel van dit onderzoek is om na te gaan in welke mate het mogelijk is om gegevens tussen de actoren binnen het schuldhulplandschap te delen met als doel de invorderingskosten zo laag mogelijk te houden. Hoofdstuk 1 geeft daarbij een overzicht van de actoren en de wettelijke kaders waarin de informatie-uitwisseling moeten plaatsvinden; hoofdstuk 2 gaat dieper in op de mogelijke signaalfunctie die bepaalde schuldeisers zouden kunnen vervullen ten aanzien van het OCMW en de daarbij mogelijke gegevensuitwisseling, zowel de gegevensstromen vanuit de schuldeisers naar het OCMW als het intern gebruik van de ontvangen gegevens door het OCMW.

Het voorliggende hoofdstuk legt de focus op de gegevensdeling in de praktijk tussen de schuldhulpverleners, de schuldbemiddelaars en de invorderaars. Deze drie actoren, die elk een andere rol spelen binnen dit landschap, zouden informatie over de schuldenaar uitwisselen zonder op het signaal van de schuldenaar te moeten wachten. Op die manier kunnen invorderingskosten worden vermeden, aangezien er al sneller gewag wordt gemaakt van de financiële situatie van de betrokkene en er onderling op een minnelijke manier sneller een oplossing zou kunnen worden gezocht.

133. Binnen het schuldlanschap ziet deze wisselwerking – meer bepaald tussen de invorderaars, de schuldhulpverleners en de schuldbemiddelaars en onderling elke actor – eruit als volgt:

Het gaat dus om diverse vormen van informatie-uitwisseling, onder meer:

- Onderling: schuldhulpverleners, schuldbemiddelaars en invorderaars kunnen onder elkaar gegevens uitwisselen.
Dit is het geval wanneer twee of meer schuldbemiddelaars in dezelfde hoedanigheid samen aan één dossier werken, bijvoorbeeld omdat de andere aanvullende kennis heeft of omdat een dossier meer mankracht vereist.
Ook twee invorderaars, die beiden ten aanzien van de betrokkene een schuld moeten innen, kunnen gegevens omtrent hun openstaande vorderingen uitwisselen.
Binnen de schuldhulpverlening kunnen de medewerkers van het OCMW en CAW niet alleen onderling gegevens verwerken, ook tussen de instanties zelf kunnen gegevens gedeeld worden, bijvoorbeeld om een overzicht te krijgen van de financiële situatie van de cliënt om een sociaal voordeel toe te kennen.
- Van actor naar actor: tussen de drie actoren zouden gegevens ook kunnen worden uitgewisseld, wat tot het verlagen van invorderingskosten zou kunnen leiden.

Het kan gaan om structurele of situationele gegevensdeling. Persoonsgegevens die automatisch en structureel van de ene naar de andere actor worden doorgegeven, moeten wel voldoen aan strengere vereisten volgens de AVG.¹⁵⁷

Ook de inhoud van de gegevens kan verschillen: dit kan gaan van een loutere bevestiging dat iemand inderdaad wordt begeleid door een schuldhulpverlener of zich in een traject van schuldbemiddeling bevindt, tot het doorgeven van alle financiële gegevens van de betrokkene.

Al deze gegevensstromen zullen moeten voldoen aan de voorwaarden van de AVG. Wanneer het beroepsgeheim van toepassing is, zal een uitzondering op artikel 458 Sw. moeten worden gevonden om de gegevensdeling mogelijk te maken.

¹⁵⁷ Art. 22 AVG *juncto* overw. 71 AVG.

134. Dit hoofdstuk bestaat uit drie delen.

1. In een eerste onderdeel wordt de bestaande regelgeving die al voorziet in een informatie-uitwisseling tussen de invorderaars, schuldbemiddelaars en de hulpverleners in kaart gebracht en getoetst aan de vereisten van de AVG en het beroepsgeheim. We bekijken daarbij enerzijds de wettelijk geregelde databanken die toegankelijk zijn voor de schuldbemiddelaars en/of invorderaars, en anderzijds de – weliswaar in beperkte mate geregelde – gegevensstromen tussen de actoren.
2. In een tweede onderdeel beschrijven we aan welke vereisten gegevensuitwisseling ongeacht het bestaan van een wettelijke regeling moet voldoen wanneer de AVG en/of het beroepsgeheim van toepassing zijn.¹⁵⁸ Aan de hand van enkele principevragen worden aandachtspunten belicht en worden aanbevelingen geformuleerd voor eventueel toekomstige regelgeving.
3. In een derde onderdeel maken we tot slot bij wijze van toepassing een analyse van de modelovereenkomst inzake schuldbemiddeling die door erkende instellingen voor schuldbemiddeling gebruikt moet worden wanneer de schulden waarop de bemiddeling betrekking heeft, deels of volledig voortvloeien uit één of meer consumentenkredieten. We beoordelen daarbij zowel de modelovereenkomst zelf als de praktijken die daarop voortbouwen.

2 Wettelijk kader

135. De wetgever heeft geopteerd om de gegevensstromen hoofdzakelijk te regelen via het gebruik van databanken. Het voordeel van deze databanken is dat degene die er toegang tot hebben binnen de wettelijke grenzen, informatie kunnen verzamelen zonder dit zelf aan de oplader of betrokkene te moeten vragen. Dit draagt bij tot de vlotte uitwisseling van informatie, en kan op die manier ook bijdragen tot het verlagen van invorderingskosten.

Er zijn vier databanken die informatie over schulden bevatten waar bepaalde actoren toegang tot hebben:

- Centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest (CBB);
- Centraal register van gedematerialiseerde authentieke akten van gerechtsdeurwaarders (CREA);
- Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP);
- Centraal register collectieve schuldenregeling (collectief register).

Voor elk van deze databanken zal worden nagegaan met welk doel ze werden opgericht, wie toegang heeft tot wat en welke regels de privacy van de betrokkene beschermen: zowel het opladen van persoonsgegevens in een databank als het raadplegen van de databank maakt namelijk een verwerking van persoonsgegevens uit.¹⁵⁹ Zijn de raadplegers ook beroepsgeheimhouders in de zin van artikel 458 Sw., dan wordt bekeken of er een uitzondering bestaat die die strafbaarstelling uitsluit.

¹⁵⁸ Zie daarover titel 2 van hoofdstuk 1, met de daarbij horende checklist waaraan informatie-uitwisseling moet voldoen.

¹⁵⁹ Art. 4.2 AVG.

2.1 Centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest (CBB)

136. **Doel.** Het CBB geeft een overzicht van de procedures tot gedwongen tenuitvoerlegging en een overzicht van de schuldenlast en eventuele processen van schuldafbouw waarbij de schuldenaar betrokken is.¹⁶⁰ Op die manier kunnen de actoren die toegang hebben tot de databank, vlot een overzicht krijgen van dergelijke procedures waarbij hun schuldenaars betrokken zijn, om zo een beeld te krijgen van de solvabiliteit en nutteloze uitvoeringskosten te vermijden.¹⁶¹

137. **Verwerkingsverantwoordelijke.** Het CBB werd opgericht binnen de schoot van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders die tegelijk optreedt als verwerkingsverantwoordelijke.¹⁶² De databank kan online worden geraadpleegd via de website van de dp-a.¹⁶³

138. **Inhoud.** Zoals de naam van het CBB aangeeft, biedt de databank een overzicht van alle berichten van beslag, van delegatie, van overdracht, van collectieve schuldenregeling en van protest. Meer bepaald bevat het CBB onder andere de identiteit van de beslaglegger en van de schuldenaar, de aard en het bedrag van de schuldvordering en het type en datum van het beslag.¹⁶⁴

139. **Input en output.** Het is aan de gerechtsdeurwaarders, schuldbemiddelaars, griffiers, ambtenaren of notarissen om het bericht waarvoor ze verantwoordelijk zijn, op te laden (gegevensstroom 1).¹⁶⁵

De advocaten, gerechtsdeurwaarders en schuldbemiddelaars binnen de collectieve schuldenregeling of CSR - waaronder de advocaten en gerechtsdeurwaarders¹⁶⁶ – kunnen het CBB raadplegen (gegevensstroom 2). Ook andere actoren, zoals de ambtenaren-invorderaars, de notarissen en magistraten hebben toegang tot de gegevens binnen de databank¹⁶⁷, maar in het kader van dit onderzoek zijn deze actoren minder relevant.

¹⁶⁰ Art. 1389bis/1 Ger.W.

¹⁶¹ Adv. GBA van 10 juli 2020, nr. 62/2020, 2.

¹⁶² Art. 1389bis/2 Ger.W.

¹⁶³ <https://idp.dp-a.be/login/home>.

¹⁶⁴ Art. 1390, § 1, 1°, 2°, 3° en 5° Ger.W.

¹⁶⁵ Art. 1389bis/6 Ger.W *juncto* art. 8 KB van 7 december 2010 houdende uitvoering van hoofdstuk Ibis van de eerste titel van het vijfde deel van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling en tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van sommige bepalingen van de wet van 29 mei 2000 houdende oprichting van een centraal bestand van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling, alsook tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, BS 17 december 2010 (hierna: KB van 7 december 2010).

¹⁶⁶ Art. 1391, d), derde lid Ger.W.

¹⁶⁷ Art. 1391, c), d), eerste, tweede, vierde en vijfde lid Ger.W.

140. **AVG.** De impact van de AVG wordt in de tabel hieronder weergegeven.

	Input van gegevens	Output van gegevens
Rechtsgrond	Artikel 6.1, c) AVG kan op basis van de wettelijke verplichting ten aanzien van de opladers als rechtsgrond dienen voor de gegevensstroom naar de databank toe. De gerechtsdeurwaarders – en de andere opladers aangeduid door de wet – zijn namelijk bij wet verplicht om de gevraagde berichten op te laden in de databank. ¹⁶⁸ De gegevensdeling is daarbij essentieel, waardoor aan de voorwaarden van deze rechtsgrond is voldaan.	De rechtsgrond die de basis vormt voor het opladen van gegevens kan ook relevant zijn voor het raadplegen van gegevens. De raadpleging van het CBB is namelijk verplicht wanneer de gerechtsdeurwaarder optreedt binnen zijn functie als openbare ambtenaar. Als hij net zoals de advocaat optreedt als invorderaar, of wanneer een advocaat of schuldbemiddelaar het CBB raadpleegt, lijkt zo'n verplichting niet te bestaan. Een andere rechtsgrond is daarom vereist. Voor de gegevensstroom vertrekkende vanuit het CBB is de rechtsgrond van artikel 6.1, e) AVG van toepassing. De databank werd opgericht in het kader van de werklastermindering en informatiseringsvooruitgang binnen justitie ¹⁶⁹ , wat het algemeen belang ten goede komt. De gegevensdeling is noodzakelijk om dat doel te vervullen, waardoor artikel 6.1, e) AVG voor de gegevensstroom van de databank naar de raadplegers als geldige rechtsgrond dient.
Doeleinde	Artikel 1389bis/1, tweede lid Ger.W. bakent het doeleinde van het CBB af op een welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde manier (<i>supra</i> , 136).	
Andere bepalingen	De regelgeving aangaande het CBB voorziet in de aanduiding van een verwerkingsverantwoordelijke ¹⁷⁰ en in de beveiliging van de persoonsgegevens binnen de databank door een afzonderlijk orgaan ¹⁷¹ . De bewaartermijn wordt door een afzonderlijk koninklijk besluit vastgelegd op 10 jaar. ¹⁷² Bovendien wordt een uitdrukkelijk recht tot protest toegekend aan de gerechtsdeurwaarder, en een recht tot verzet aan de schuldeiser. ¹⁷³ Ten slotte wordt ook de precieze inhoud van de berichten in het CBB beschreven in de wet. ¹⁷⁴ Aan de rechtmatigheidsvereisten lijkt te zijn voldaan.	

141. **Beroepsgeheim.** De toegang tot deze databank gaat op grond van artikel 1389bis/4 Ger.W. gepaard met beroepsgeheim. Iedereen die met de gegevens in aanraking komt – bijvoorbeeld door het

¹⁶⁸ Art. 1389bis/6 Ger.W.

¹⁶⁹ Wetsvoorstel van 30 november 2012 houdende diverse bepalingen inzake werklastermindering en informatiseringsvooruitgang binnen justitie, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53-1804.

¹⁷⁰ Art. 1389bis/2 Ger.W.

¹⁷¹ Art. 1389bis/8 Ger.W.

¹⁷² Art. 7 KB van 7 december 2010. Volgens de actuele invulling van het legaliteitsbeginsel (art. 22 Grondwet) zou de bewaartermijn wel op wettelijk i.p.v. uitvoeringsniveau moeten worden geregeld.

¹⁷³ Art. 1390, § 2 en 1390quater/1 Ger.W.

¹⁷⁴ Art. 1390 tot en met 1390quinquies Ger.W.

opladen of raadplegen – is gebonden door het beroepsgeheim.¹⁷⁵ Dat betekent dat wie informatie verkregen uit de databank verder wil verspreiden, zich daarvoor moet beroepen op één van de uitzonderingen uit het beroepsgeheim.

Voorbeeld. Een gerechtsdeurwaarder raadpleegt het CBB. Over wat hij uit deze databank verneemt, wil hij het OCMW (die op dat moment niet als minnelijke schuldbemiddelaar maar louter als hulpverlener optreedt) inlichten. Wat hij uit de databank verneemt valt echter onder het beroepsgeheim en mag niet bekendgemaakt worden aan derden, behoudens uitzondering op het beroepsgeheim.

Het Gerechtelijk Wetboek bevat geen specifieke uitzonderingen. Wat algemene uitzonderingen betreft, ligt een beroep op het gedeeld beroepsgeheim of instemming voor de hand. Echter, in dat geval moet de persoon op wie de gegevens betrekking heeft op de hoogte zijn van de gegevensdeling en zich kunnen verzetten, respectievelijk een geïnformeerde toestemming geven.

Terzijde spreekt het voor zich dat wie gegevens moet opladen in het CBB zich op artikel 1389bis/4 Ger.W. kan beroepen om dat te doen, ook al is hij houder van het beroepsgeheim. Hoewel niet in de regelgeving geëxpliciteerd, is het duidelijk dat de wetgever gewild heeft dat de plicht om gegevens op te laden ook geldt voor wie beroepsgeheim heeft.

2.2 Centraal register van gedematerialiseerde authentieke akten van gerechtsdeurwaarders (CREA)

142. **Doel.** Het CREA werd opgericht binnen de NKGB met als doel alle informatie te verzamelen die nodig is om de rechtsgeldigheid van een betekening na te gaan en in rechte vast te stellen, en bevat alle opgemaakte authentieke akten door gerechtsdeurwaarders, wat bijdraagt tot het vergemakkelijken en controleren van de wettelijke taken van de gerechtsdeurwaarders.¹⁷⁶ Op die manier krijgen ze een overzicht van alle authentieke akten betreffende hun cliënt. Het CREA geldt bovendien als authentieke bron van de documenten die daarin worden opgenomen¹⁷⁷, wat betekent dat de gerechtsdeurwaarders dankzij het opladen van berichten in het CREA, akten elektronisch kunnen betekenen.

143. **Verwerkingsverantwoordelijke.** Het CREA bevindt zich, net zoals de CBB, bij de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders, die tevens optreedt als verwerkingsverantwoordelijke.¹⁷⁸ Gerechtsdeurwaarders zouden via het Intranet toegang hebben tot het CREA.¹⁷⁹

144. **Inhoud.** Het CREA bevat de authentieke akten die door de gerechtsdeurwaarders worden verwerkt, waaronder proces-verbalen, aanplakbrieven en protestakten.¹⁸⁰ Alle documenten die voor

¹⁷⁵ Dit geldt voor zowel degene die het CBB raadplegen als voor degene die de gegevens opladen: “Hij die in welke hoedanigheid ook deelneemt aan de verzameling, de verwerking of de mededeling van de in het bestand van berichten geregistreerde gegevens of kennis heeft van die gegevens, moet het vertrouwelijk karakter ervan in acht nemen. Artikel 458 van het Strafwetboek is op hem toepasselijk.”

¹⁷⁶ Artikel 32quater/2, § 1 Ger.W.

¹⁷⁷ Art. 32quater/2, § 1 Ger.W.

¹⁷⁸ Art. 10 wet van 4 mei 2016 houdende internering en diverse bepalingen inzake Justitie, BS 4 mei 2016; Art. 8, 5° KB van 14 juni 2017 houdende uitvoering van de artikelen 32quater/1, § 1 en 32quater/2, §§ 1 en 6 van het Gerechtelijk Wetboek, BS 22 juni 2017.

¹⁷⁹ <https://intranet.gerechtsdeurwaarders.be/nl/user/login?destination=/nl>.

¹⁸⁰ Art. 1 KB van 14 juni 2017 houdende uitvoering van de artikelen 32quater/1, § 1 en 32quater/2, §§ 1 en 6 van het Gerechtelijk Wetboek.

deze betekeningen relevant zijn en de rechtsgeldigheid ervan kunnen vaststellen, zijn ook in het CREA aanwezig.¹⁸¹

145. **Input en output.** De gerechtsdeurwaarders, in hun hoedanigheid als openbaar ambtenaar, zijn verantwoordelijk voor het verzenden van de gevraagde documenten naar het CREA (gegevensstroom 1).¹⁸²

Niet alleen de gerechtsdeurwaarders hebben toegang tot hun data binnen het CREA, ook bepaalde magistraten kunnen deze databank raadplegen (gegevensstroom 2).¹⁸³ Voor dit hoofdstuk ligt de focus echter op de raadpleging van het CREA door de gerechtsdeurwaarders, waardoor de magistraten hier buiten beschouwing worden gelaten.

146. **AVG.** De impact van de AVG wordt in de tabel hieronder weergegeven.

	Input van gegevens	Output van gegevens
Rechtsgrond	Omdat het opladen van de gegevens verplicht is voor de gerechtsdeurwaarders ¹⁸⁴ , vormt artikel 6.1, c) AVG de rechtsgrond voor de gegevensstroom vertrekkende vanuit de gerechtsdeurwaarders.	De gegevensstroom vanuit de databank naar de raadplegers steunt op de rechtsgrond van artikel 6.1, e) AVG: de databank streeft een wettelijk bepaald doel van algemeen belang na (<i>supra</i> , 142) en de gegevensdeling is onontbeerlijk om dat doel te bereiken.
Doeleinde	De bepaling die het doeleinde van de databank beschrijft, met name het bieden van een overzicht van alle authentieke akten ten aanzien van een schuldenaar en het vlotter betekenen van de authentieke akten, is welbepaald en voldoende duidelijk omschreven, en is in overeenstemming met artikel 5.1, b) AVG.	
Andere bepalingen	De inhoud van het CREA wordt door een afzonderlijk koninklijk besluit uiteengezet. ¹⁸⁵ De betrokkenen hebben een recht op toegang en verbetering van de gegevens, en ten aanzien van de betrokkenen geldt bovendien een informatieplicht over de registratie van hun gegevens. ¹⁸⁶ De wetgeving bepaalt ook zelf wie de rol van verwerkingsverantwoordelijke vervuld. ¹⁸⁷ De gegevens worden gedurende een termijn van 30 jaar bewaard. ¹⁸⁸ De rechtmatigheidsvereisten van artikel 5.1 AVG lijken hier te zijn vervuld.	

¹⁸¹ Art. 32*quater*/2, § 1 Ger.W.

¹⁸² Afgeleid uit art. 32*quater*/2, § 1 Ger.W., samengelezen met art. 519, § 1 Ger.W. en adv. GBA van 11 juni 2020, nr. 52/2020, 8.

¹⁸³ Art. 32*quater*/2, § 3 Ger.W.

¹⁸⁴ Art. 32*quater*/2 Ger.W.

¹⁸⁵ Art. 1 KB van 14 juni 2017 houdende uitvoering van de artikelen 32*quater*/1, § 1 en 32*quater*/2, §§ 1 en 6 van het Gerechtelijk Wetboek. Volgens de actuele invulling van het legaliteitsbeginsel (art. 22 Grondwet) zouden verschillende door het KB geregelde aspecten op wettelijk i.p.v. uitvoeringsniveau moeten worden geregeld.

¹⁸⁶ Art. 2, 6° en 8 KB van 14 juni 2017 houdende uitvoering van de artikelen 32*quater*/1, § 1 en 32*quater*/2, §§ 1 en 6 van het Gerechtelijk Wetboek.

¹⁸⁷ Art. 32*quater*/2, § 2 Ger.W.

¹⁸⁸ Art. 2, 6° KB van 14 juni 2017 houdende uitvoering van de artikelen 32*quater*/1, § 1 en 32*quater*/2, §§ 1 en 6 van het Gerechtelijk Wetboek. Volgens de actuele invulling van het legaliteitsbeginsel (art. 22 Grondwet) zou de bewaartermijn wel op wettelijk i.p.v. uitvoeringsniveau moeten worden geregeld.

147. **Beroepsgeheim.** Artikel 32^{quater}/2, § 4 Ger.W. bepaalt ook voor deze databank dat iedereen die in contact komt met de gegevens binnen het CREA, gebonden is door het beroepsgeheim. Net als bij het CBB (*supra*, 141) betekent dit dat wie de uit het CREA geraadpleegde gegevens kan delen, dat slechts kan doen mits een uitzondering op het beroepsgeheim. Ook in dit geval bevat de regelgeving geen specifieke uitzonderingen, waardoor een beroep op het gedeeld beroepsgeheim of de instemming het meest voor de hand liggen.

Opnieuw is het duidelijk dat de plicht om informatie op te laden ook geldt voor informatie die onder het beroepsgeheim valt. Voor de oplader bevat artikel 32^{quater}/2, § 4 Ger.W. dus een specifieke uitzondering op het beroepsgeheim.

2.3 Centrale voor kredieten aan particulieren (CKP)

148. **Doel.** De CKP biedt een overzicht van alle lopende consumentenkredieten en hypothecaire kredieten, en biedt tegelijk een overzicht van alle wanbetalers die hun kredieten niet tijdig hebben terugbetaald, zodat deze informatie beschikbaar is vooraleer een krediet kan worden aangeboden.¹⁸⁹ De oprichting van de CKP heeft tot doel overmatige schuldenlast van gezinnen te bestrijden.¹⁹⁰

149. **Verwerkingsverantwoordelijke.** De CKP bevindt zich bij de Nationale Bank van België (NBB) – die aangesteld werd als verwerkingsverantwoordelijke¹⁹¹ – en is via hun website¹⁹² online raadpleegbaar.

150. **Inhoud.** De databank bevat enerzijds alle kredietovereenkomsten gesloten door een particulier en anderzijds alle betaalaccidenten ten aanzien van die particulier. Het gaat om, niet-limitatief opgesomd, de identiteit van de kredietnemer en van de kredietgever, de referenties van de consumentenkredietovereenkomst of de hypothecaire kredietovereenkomst en het type van krediet.¹⁹³

151. **Input en output.** Kredietgevers zijn verplicht om bij een aanvraag tot kredietovereenkomst de vereiste gegevens in het CKP te registreren (gegevensstroom 1).¹⁹⁴

Artikel VII.119 duidt de actoren aan die de CKP kunnen raadplegen. Voor dit onderzoek zijn relevant: de schuldbemiddelaars optredend in de CSR¹⁹⁵, de advocaat en gerechtsdeurwaarder als ministeriële ambtenaar optredend in het raam van de uitvoering van de kredietovereenkomst¹⁹⁶ en de minnelijke invorderaars – de advocaten, gerechtsdeurwaarders en incassobureaus – erkend door de Wet Minnelijke Invordering (hierna: WMI)¹⁹⁷ (gegevensstroom 2).

¹⁸⁹ Art. VII.149 WER.

¹⁹⁰ Wetsontwerp van 27 februari 2001 betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren, *Parl.St.* Kamer 2000-2001, nr. 50, 1123/001, 5.

¹⁹¹ Art. VII.148 WER; Wetsontwerp van 27 februari 2001 betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren, *Parl.St.* Kamer 2000-2001, nr. 50, 1123/001, 5.

¹⁹² <https://www.nbb.be/nl/kredietcentrales/centrale-voor-kredieten-aan-particulieren-ckp>.

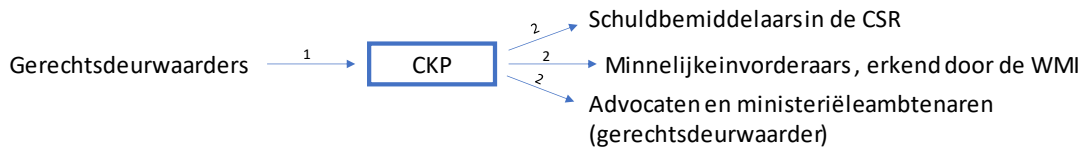
¹⁹³ Art. VII.148 WER.

¹⁹⁴ Art. VII.148 *juncto* art. VII.149, § 2, laatste lid WER.

¹⁹⁵ Art. VII.119, § 1, 7° WER.

¹⁹⁶ Art. VII.119, § 1, 6° WER.

¹⁹⁷ Art. VII.119, § 1, 9° WER.

152. **AVG.** De impact van de AVG wordt in de tabel hieronder weergegeven.

	Input van gegevens	Output van gegevens
Rechtsgrond	De kredietgevers zijn wettelijk verplicht persoonsgegevens op te laden in de CKP, waardoor de rechtsgrond van artikel 6.1, c) AVG hier van toepassing is. ¹⁹⁸	Artikel 6.1, c) AVG kan geen grondslag bieden voor gegevensstroom 2: aan geen van de relevante actoren wordt een verplichting tot raadpleging opgelegd waarbij de verwerking van persoonsgegevens onontbeerlijk is. Artikel 6.1, e) AVG kan wel worden ingeroepen: het doel van de databank – het verminderen van overmatige schuldenlast – is een taak van algemeen belang, waarbij de raadpleging door de relevante actoren noodzakelijk is.
Doeleinde	Het doel van de CKP wordt uiteengezet in artikel VII.149 WER, en is gerechtvaardigd en voldoende welbepaald en uitdrukkelijk uiteengezet (<i>supra</i> , 142 en 148).	
Andere bepalingen	Artikel VII.148 WER geeft een lijst van de gegevens die in de CKP kunnen worden opgeladen, en later kunnen worden geraadpleegd. Degenen van wie gegevens opgeladen worden in de CKP hebben gratis toegang tot de databank, hebben het recht op kosteloze verbetering van foutieve gegevens ¹⁹⁹ en worden geïnformeerd over de registratie van de kredietovereenkomst ²⁰⁰ . In tegenstelling tot het CBB en het CREA, wordt hier geen actor uitdrukkelijk aangeduid als verwerkingsverantwoordelijke, maar er kan uit artikel VII.148 WER en het wetsontwerp betreffende de oprichting van de centrale wel worden afgeleid dat deze rol wordt ingevuld door de NBB. Het koninklijk besluit van 7 juli 2002 legt ten slotte de bewaartermijnen voor de gegevens binnen de CKP vast. ²⁰¹ Aan de voorwaarden van artikel 5.1 AVG is voldaan.	

153. **Beroepsgeheim.** In tegenstelling tot het CBB en CREA, bevat de regelgeving omtrent de CKP geen afzonderlijke bepaling die stelt dat de gegevens binnen de CKP beschermd worden door het beroepsgeheim. Er wordt geen geheimhoudingsplicht in de zin van artikel 458 Sw. opgelegd bij het opladen in of raadplegen van de CKP. Er moet dus worden gekeken naar de afzonderlijke actoren en of zij binnen het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. vallen.

¹⁹⁸ Art. VII.148 *juncto* art. VII.149, § 2, laatste lid WER; Wetsontwerp van 27 februari 2001 betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren, *Parl.St.* Kamer 2000-2001, nr. 50, 1123/001, 9.

¹⁹⁹ Art. VII.122, § 2 WER.

²⁰⁰ Art. VII.122, § 1 WER.

²⁰¹ Art. 4 en 8 KB van 7 juli 2002 tot regeling van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren, *BS* 19 juli 2002. Volgens de actuele invulling van het legaliteitsbeginsel (art. 22 Grondwet) zou de bewaartermijn wel op wettelijk i.p.v. uitvoeringsniveau moeten worden geregeld.

- *Kredietgevers* hebben geen beroepsgeheim (*supra*, 41).²⁰² Het opladen van de gegevens in de databank valt dus buiten het toepassingsgebied van artikel 458 Sw., net als het raadplegen van de CKP door de kredietgevers.
- *Incassobureaus* als raadplegers hebben geen beroepsgeheim (*supra*, 34).
- *Gerechtsdeurwaarders* als invorderaars binnen hun hoedanigheid als openbaar ambtenaar hebben beroepsgeheim.²⁰³ Treden ze op buiten deze hoedanigheid, dan is het o.i. onzeker dat ze beroepsgeheim hebben.²⁰⁴
- *De andere raadplegers* vallen echter wel binnen het toepassingsgebied van artikel 458 Sw.: de schuldbemiddelaars in de CSR²⁰⁵, de advocaten als invorderaars²⁰⁶.

Aanbeveling.

Het gebrek aan regeling over beroepsgeheim binnen de regelgeving op de CKP en de toepassing van de algemene regels leidt tot de situatie waarbij sommige actoren (bijvoorbeeld schuldbemiddelaars in de CSR) strafbaar zijn wanneer ze gegevens uit de CKP bekendmaken, terwijl anderen (bijvoorbeeld incasso's) dat niet zijn. Er kan hier echter wel afgevraagd worden in welke mate de wetgever dit beoogde, aangezien de andere actoren wel houders zijn van het beroepsgeheim en de andere databanken (die ook gevoelige gegevens bevatten) wel beschermd worden door een afzonderlijke bepaling die het beroepsgeheim ten aanzien van de gegevens binnen die databanken vastleggen. Ondanks het ontbreken van een specifieke regeling over beroepsgeheim, stelt de regelgeving op het CKP wel dat "*personen die inlichtingen van de Centrale hebben verkregen moeten de nodige maatregelen treffen om het vertrouwelijk karakter van die inlichtingen te waarborgen.*"²⁰⁷ Deze situatie leidt tot onduidelijkheid; men zou immers de redenering kunnen maken dat *iedereen* die toegang heeft tot de databank een impliciet door de wetgever erkende noodzakelijke vertrouwensfunctie vervult en alsnog beroepsgeheim heeft. Het is wenselijk dat de wetgever hierover duidelijkheid schept.

Wie beroepsgeheim heeft kan slechts informatie uit de CKP delen met derden voor zover daarvoor een uitzondering op het beroepsgeheim bestaat. Aangezien de regelgeving op het CKP geen bepalingen over het beroepsgeheim bevat, zijn er geen specifiek geregelde wettelijke uitzonderingen, waardoor wie geheimen wil delen zich opnieuw veelal zal beroepen op het gedeeld beroepsgeheim of instemming.

Voorbeeld. Wanneer een schuldbemiddelaar de CKP zou raadplegen en aan de Nationale Bank van België wordt doorgegeven wiens gegevens door de schuldbemiddelaar bekeken worden, dan kan worden afgeleid dat de betrokkene zich in een traject van schuldbemiddeling bevindt. Dit is een geheim, dat dan door de raadpleging aan een derde – de NBB – wordt bekendgemaakt, en tot een schending van het beroepsgeheim van de schuldbemiddelaar leidt.

²⁰² Dit betekent echter niet dat ze verkregen gegevens zomaar kunnen vrijgeven. Kredietgevers hebben een discretieplicht waaraan sancties verbonden zijn.

²⁰³ Art. 519, § 1 Ger.W.; Art. 32^{quater}/2, § 4 en 1394/27, § 4 Ger.W.

²⁰⁴ Voor de redenering achter deze conclusie, zie randnummer 30.

²⁰⁵ Art. 1675/18 Ger.W.

²⁰⁶ Art. 458 Sw.

²⁰⁷ Art. VII.153, § 3 WER.

2.4 Centraal register collectieve schuldenregeling

154. **Doel.** Het collectief register is een databank die wordt gebruikt voor het beheer, de opvolging en de behandeling van de procedures van collectieve schuldenregeling, en die alle relevante informatie over zo'n procedure bevat.²⁰⁸ Deze databank werd opgericht in het licht van de informatisering van Justitie, ten einde de procedurekosten te verlagen²⁰⁹, en functioneert tevens als een communicatieplatform tussen de betrokken rechtbank, schuldeisers, schuldbemiddelaars en schuldenaars²¹⁰.

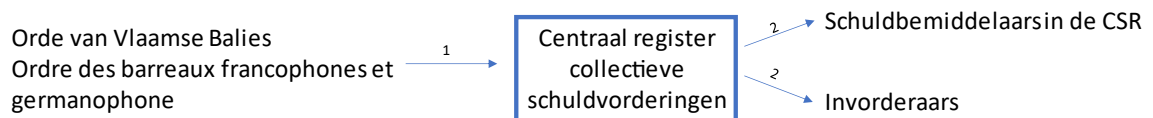
155. **Verwerkingsverantwoordelijke.** De databank wordt beheerd door de Orde van Vlaamse Balies en *Ordres des barreaux francophones et germanophone*²¹¹, en is online raadpleegbaar via de website²¹² van de FOD Financiën.

156. **Inhoud.** Het collectief register verzamelt alle stukken aangaande de procedure van collectieve schuldenregeling.²¹³ Welke stukken dat exact zijn, wordt niet verder verduidelijkt.

157. **Input en output.** Volgens artikel 1675/21 Ger.W. staan de Orde van Vlaamse Balies en *Ordres des barreaux francophones et germanophone* in voor de oprichting en het beheer van het collectief register, en het zijn ook deze actoren die de gegevens opladen.

De Raad van State heeft ongunstig advies afgeleverd omtrent de rol van de Orde van Vlaamse Balies en *Ordres des barreaux francophones et germanophone* als beheerders van het collectief register, maar daar werd in de huidige wetgeving geen rekening mee gehouden. Terecht wees de Raad van State op het feit dat een advocaat niet steeds aanwezig is binnen de procedure van collectieve schuldenregeling²¹⁴, maar omdat er geen andere actor werd aangeduid die verantwoordelijk is voor het opladen van de gegevens, zijn het vandaag nog steeds de Ordes die de gegevens opladen (gegevensstroom 1).

Het collectief register is toegankelijk voor de "magistraten van de rechterlijke orde bedoeld in artikel 58bis, de FOD Economie, de griffiers en de schuldbemiddelaars, in het kader van de vervulling van hun wettelijke opdrachten, alsook de schuldenaar, de schuldeisers en de beheerder" (gegevensstroom 2).²¹⁵ Voor dit onderzoek wordt de focus gelegd op de schuldbemiddelaars die optreden binnen de CSR²¹⁶ en de invorderaars – zoals advocaten en gerechtsdeurwaarders – die optreden voor de schuldeisers.

²⁰⁸ Art. 1675/20 Ger.W.

²⁰⁹ Wetsontwerp van 15 juli 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 54, 1986/001, 5.

²¹⁰ Art. 1675/20 Ger.W.

²¹¹ Art. 1675/21 Ger.W.

²¹² <https://financien.belgium.be/nl/betalingen/collectieve-schuldenregeling>.

²¹³ Art. 1675/20 Ger.W.

²¹⁴ Adv. RvS 19 mei 2016, nr. 59.226/1/2/3, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1986/1, 255.

²¹⁵ Art. 1675/22, § 1 Ger.W.

²¹⁶ Art. 1675/17 Ger.W.

158. **AVG.** De impact van de AVG wordt in de tabel hieronder weergegeven.

	Input van gegevens	Output van gegevens
Rechtsgrond	Het Register werd opgericht door de Orde van Vlaamse Balies en <i>l'Ordre des barreaux francophones et germanophone</i> , die ook instaan voor het beheer en de beveiliging van het Register. De gegevensdeling is noodzakelijk ter vervulling van deze taken, en artikel 1675/20 Ger.W. haalt uitdrukkelijk het doeleinde ervan aan. Artikel 6.1, c) AVG maakt voor gegevensstroom 1 een geldige rechtsgrond uit.	Het raadplegen van het collectief register wordt niet verplicht: artikel 6.1, c) AVG kan daarom voor de gegevensdeling bij de raadpleging geen geldige rechtsgrond vormen. Artikel 6.1, e) AVG kan daarentegen wel worden ingeroepen, aangezien de oprichting van de databank gebeurde ten einde de procedurekosten voor een schuldenaar in financiële problemen te verminderen (<i>supra</i> , 154). Het raadplegen van het collectief register is noodzakelijk om dit doel te bereiken, waardoor aan de voorwaarden gekoppeld deze rechtsgrond wordt voldaan.
Doeleinde	Het collectief register werd opgericht ten einde de invorderingskosten te verlagen, een doeleinde dat voortvloeit uit de parlementaire voorbereiding van de corresponderende wetgeving. ²¹⁷ Aan artikel 5.1, b) AVG wordt dus voldaan.	
Andere bepalingen	In tegenstelling tot de drie andere databanken, geeft de wetgever zelf geen gedetailleerde lijst van welke gegevens in het collectief register ter beschikking worden gesteld; artikel 1675/20 Ger.W. spreekt enkel van “alle stukken en gegevens betreffende een procedure van collectieve schuldenregeling”. Het beginsel van minimale gegevensdeling ²¹⁸ kan hierdoor in het gedrang komen, aangezien door gebrek aan afbakening geen zekerheid bestaat of alle uitgewisselde gegevens noodzakelijk zijn om het doeleinde van de databank te bereiken. Verder worden de Ordes aangeduid als verwerkingsverantwoordelijken en staan ze in voor de beveiliging van de gegevens binnen het collectief register. ²¹⁹ De gegevens zelf worden gedurende vijf jaar na het einde van de procedure van collectieve gegevensbescherming bewaard. ²²⁰	

159. **Beroepsgeheim.** Artikel 1675/22, § 2 Ger.W. voorziet in een algemene bepaling die het beroepsgeheim oplegt aan iedereen die in contact komt met de persoonsgegevens binnen het collectief register. Dat betekent opnieuw dat wie geraadpleegde gegevens verder wil delen, daarvoor een beroep moet doen op een uitzondering op het beroepsgeheim. De redenering gemaakt onder randnummer 141 kan hier worden herhaald.

²¹⁷ Wetsontwerp van 15 juli 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1986/1, 5.

²¹⁸ Art. 5.1, c) AVG. Hiermee is evenmin voldaan aan het legaliteitsbeginsel (art. 22 Grondwet), dat o.a. inhoudt dat in de wet zelf de categorie van verwerkte gegevens moet worden vastgelegd.

²¹⁹ Art. 1675/21 Ger.W.

²²⁰ Art. 1675/24 Ger.W.

2.5 Schematische voorstelling van de vier databanken

	CBB	CREA	CKP	Centraal register
Wat?	Berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest	Alle authentieke akten die door de gerechtsdeurwaarders worden verwerkt en alle documenten die voor deze betekeningen relevant zijn en de rechtsgeldigheid ervan kunnen vaststellen	Alle kredietovereenkomsten afgesloten door een particulier en alle betaalaccidenten ten aanzien van die particulier	Alle stukken aangaande de procedure van collectieve schuldenregeling
Door wie?	Gerechtsdeurwaarders, schuldbemiddelaars, griffiers, ambtenaren of notarissen	Gerechtsdeurwaarders	Kredietgevers	Orde van Vlaamse Balies en <i>Ordres des barreaux francophones et germanophone</i>
Aan wie?	Advocaten, gerechtsdeurwaarders en schuldbemiddelaars binnen de CSR	Gerechtsdeurwaarders en bepaalde magistraten	Kredietgevers, schuldbemiddelaars binnen de CSR, minnelijke invorderaars en de advocaten en gerechtsdeurwaarders	Magistraten van de rechterlijke orde bedoeld, de FOD Economie, de griffiers en de schuldbemiddelaars, de schuldenaar, de schuldeisers en de beheerder
Beroepsgeheim?	Ja, op basis van artikel 1389bis/4 Ger.W.	Ja, op basis van artikel 32quater/2, § 4 Ger.W.	Ja, op basis van de wetgeving per actor en de redenering inzake de noodzakelijke vertrouwensfunctie in het kader van artikel 458 Sw.	Ja, op basis van artikel 1675/22, § 2 Ger.W.
Privacy?	<ul style="list-style-type: none"> Rechtsgrond gegevensstroom 1: art. 6.1, c) AVG Rechtsgrond gegevensstroom 2: art. 6.1, d) AVG Doeleinde: welbepaald in artikel 1389bis/1 Ger.W. Andere bepalingen conform artikel 5.1 AVG 	<ul style="list-style-type: none"> Rechtsgrond gegevensstroom 1: art. 6.1, c) AVG Rechtsgrond gegevensstroom 2: art. 6.1, d) AVG Doeleinde: welbepaald in artikel 32quater/2 Ger.W. Andere bepalingen conform artikel 5.1 AVG 	<ul style="list-style-type: none"> Rechtsgrond gegevensstroom 1: art. 6.1, c) AVG Rechtsgrond gegevensstroom 2: art. 6.1, d) AVG Doeleinde: welbepaald in 9 van de wet van 10 augustus 2001. Andere bepalingen conform artikel 5.1 AVG 	<ul style="list-style-type: none"> Rechtsgrond gegevensstroom 1: art. 6.1, c) AVG Rechtsgrond gegevensstroom 2: art. 6.1, d) AVG Doeleinde: welbepaald in de parlementaire voorbereiding Andere bepalingen: geen specifieke omschrijving van de gegevens → minimale gegevensverwerking?

2.6 Wettelijke regeling voor gegevensstromen ad hoc

160. De wet regelt de mogelijke gegevensstromen tussen de drie actoren voornamelijk via databanken. Slechts uitzonderlijk wordt een gegevensstroom *ad hoc* wettelijk omkaderd.

Voorbeelden.

- Een voorbeeld van een door de wet geregelde gegevensstroom bevindt zich in artikel 1675/10, § 4 Ger.W. Dit artikel bepaalt dat de schuldbemiddelaar aan de schuldenaar en de schuldeisers (wat ook de invorderaars die voor hen optreden omvat) het ontwerp van de minnelijke aanzuiveringsregeling binnen het traject van collectieve schuldbemiddeling kan meedelen.
- De Vlaamse Overheid heeft voor de schuldbemiddeling door het OCMW en CAW als erkende instellingen van schuldbemiddeling een modelovereenkomst opgesteld (*infra*, 163). Deze overeenkomst moet, wanneer de schulden deels of volledig voortvloeien uit een consumentenkrediet, gebruikt worden. Inhoudelijk wordt vastgelegd dat de schuldenaar wettelijk verplicht is om alle nodige informatie inzake zijn financiële, juridische, sociale en familiale situatie te verstrekken aan de schuldbemiddelaar, en welke verplichtingen (waaronder een discretieplicht) beide partijen hebben. Ook wordt voorzien in de mogelijkheid om als schuldbemiddelaar de schuldeisers te contacteren. Er wordt verder niet vastgelegd hoelang de gegevens bewaard worden of in welke mate samenwerking met schuldhulpverleners mogelijk is.

Dit gebrek aan wettelijke kader doet de vraag rijzen of ook buiten de databanken gegevens kunnen worden uitgewisseld tussen de schuldhulpverleners, de schuldbemiddelaars en de invorderaars. Hoofdstuk 3 behandelt deze problematiek aan de hand van een vijftal principevragen, die ook in het geval van toekomstige wijzigingen relevant kunnen zijn.

3 Gegevensdeling tussen schuldbemiddelaars, invorderaars en hulpverleners: principevragen

161. Naast de regelgeving over de vier databanken die door de actoren geraadpleegd kunnen worden, en de beperkte geregelde gegevensstroom tussen de invorderaars en schuldbemiddelaars, voorziet de wetgever niet in een mogelijkheid tot gegevensuitwisseling tussen de invorderaars, schuldhulpverleners en schuldbemiddelaars. De uitwisseling van persoonsgegevens moet in dat geval verlopen volgens de algemene regels uit de AVG. Als informatie uitgewisseld wordt die onder het beroepsgeheim valt, dan dienen ook de algemene regels over het beroepsgeheim gerespecteerd te worden.

162. Gezien de veelheid aan actoren, mogelijke samenwerkingsvormen en potentiële gegevensstromen, is het niet mogelijk om elk mogelijk scenario waarin gegevens worden uitgewisseld in detail te beschrijven; moest dergelijke beschrijving al mogelijk zijn, dan zou dit – aangezien de principes steeds dezelfde zijn – bovendien tot grote overlappings leiden. In wat volgt laten we ons daarom leiden door deze principes en voor de hand liggende vragen, om van daaruit te wijzen op een aantal specifieke aandachtspunten.

1. Valt elke uitwisseling van gegevens in een concreet dossier onder het toepassingsgebied van de AVG en het beroepsgeheim?

Neen. Bij elke vraag over gegevensuitwisseling is het nodig om eerst na te gaan in welke mate de AVG en het beroepsgeheim van toepassing zijn. Het toepassingsgebied van het beroepsgeheim en de AVG vallen bovendien niet samen. Dat informatie onder het toepassingsgebied van de AVG en/of het beroepsgeheim valt, betekent niet dat ze 'ondeelbaar' wordt, maar wel dat ze slechts gedeeld kan worden indien aan de voorwaarden van de AVG en/of de uitzonderingen van het beroepsgeheim is voldaan.

AVG. De AVG is van toepassing op de geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens en op de verwerking van persoonsgegevens die in een bestand zijn opgenomen of die daartoe bestemd zijn.²²¹ Van belang daarbij is dat persoonsgegeven ruim omschreven wordt. Het betreft alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon²²², bijvoorbeeld de naam, financiële gegevens, gezondheidsgegevens, etc. Gelet op de doelstelling om invorderingskosten te vermijden, zullen de gegevens die worden uitgewisseld veelal onder deze ruime omschrijving vallen. Enkel het feit dat gegevens betrekking moeten hebben op een natuurlijke persoon vormt een belangrijke beperking. Informatie over rechtspersonen of personen die overleden zijn, vallen niet onder het toepassingsgebied van de AVG.

Aandachtspunt. Het gaat om meer dan enkel de schuldenaar

Bij de doelstelling om invorderingskosten te vermijden, ligt de nadruk meestal op de persoonsgegevens van de schuldenaar. Vanuit het perspectief van de AVG is dat niet geheel terecht. Er kunnen indirect immers ook persoonsgegevens van anderen gedeeld worden. Denk bijvoorbeeld aan de persoonsgegevens van de schuldeiser (bv. in het kader van onbetaald onderhoudsgeld). Dit zijn gegevens die mogelijk wel geanonimiseerd kunnen worden, waardoor de AVG er niet meer op van toepassing is. Een gegeven is evenwel pas anoniem indien een persoon

²²¹ Art. 2, lid 1 AVG.

²²² Art. 4.1 AVG.

niet meer identificeerbaar is. Vaak volstaat het niet om de identiteit van de betrokkene te schrappen; een ex-echtgenoot die onderhoudsgeld ontvangt, blijft bijvoorbeeld identificeerbaar ook al wordt zijn naam geschrapt.

Niet enkel persoonsgegevens, maar ook verwerking mag niet te beperkend begrepen worden. Er doet zich niet enkel een verwerking voor wanneer een persoonsgegeven tussen twee actoren in het schuldhulpverleningsland wordt uitgewisseld; ook in de voorbereiding van of na afloop van zo'n uitwisseling kunnen er zich verwerkingen voordoen. De nadruk van dit onderzoek ligt evenwel op het moment van de gegevensuitwisseling zelf.

Voorbeelden.

- Het raadplegen van een databank;
 - Het delen van informatie tussen twee OCMW-medewerkers ter voorbereiding van een uitwisseling t.a.v. een gerechtsdeurwaarder;
 - Het bewaren van door een andere actor bezorgde informatie;
- Het ter kennis brengen aan een gerechtsdeurwaarder dat de betrokkene in een traject van schuldhulpverlening zit.

Niet elke vorm van communicatie tussen twee actoren is een verwerking van persoonsgegevens. Er moet steeds sprake zijn van een verwerking van gegevens die in een bestand worden opgenomen of bestemd zijn om daarin te worden opgenomen alvorens dit als een verwerking wordt beschouwd in de zin van artikel 2.1 AVG.

Voorbeelden.

- Het voeren van een conversatie over een derde persoon met een OCMW-medewerker, waarbij de medewerker de intentie heeft om deze informatie op te nemen in een bestand;
- Het nemen van notities, met de intentie die notities met een ander te delen.

Beroepsgeheim. Het beroepsgeheim heeft een vergelijkbare functie als de AVG: bepaalde gegevensstromen moeten volgens de wetgever worden beschermd.²²³ Het toepassingsgebied van het beroepsgeheim verschilt echter: artikel 458 Sw. is van toepassing wanneer een beroepsgeheimhouder aan een derde een geheim bekend maakt. Er zijn dus drie voorwaarden af te leiden: ten eerste moet degene die de gegevens deelt een door de wet of maatschappij erkende noodzakelijke vertrouwensfunctie uitoefenen waardoor hij onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. valt, ten tweede moet deze persoon gegevens delen die voor de ontvanger nog niet bekend zijn, en ten derde moet deze ontvanger een derde zijn ten aanzien van de relatie tussen de betrokkene en de beroepsgeheimhouder (*supra*, 22).

²²³ De AVG voert die bescherming in om de private belangen – de privacy – van de betrokkene te beschermen. Het beroepsgeheim daarentegen, is ontstaan uit de nood om bepaalde beroepsgroepen een strafrechtelijke verplichting tot geheimhouding op te leggen, aangezien ze volgens de wetgever en de maatschappij een noodzakelijke vertrouwensfunctie uitoefenen.

Aandachtspunt. Overlappende maar geen samenvallende concepten

Wanneer een persoon beroepsgeheim heeft, zijn persoonsgegevens in de zin van de AVG vaak ook geheimen in de zin van het beroepsgeheim. Een bestand waarin een deurwaarder alle schulden van een persoon opneemt valt bijvoorbeeld niet enkel onder het toepassingsgebied van de AVG, maar valt tegelijk ook onder het toepassingsgebied van het beroepsgeheim. Toch vallen het toepassingsgebied van de AVG en het beroepsgeheim niet per definitie samen en zijn er gevallen waarin de informatie die gedeeld wordt onder de AVG valt, maar geen geheim is in de zin van het beroepsgeheim.

Het opslaan van verkregen informatie in een eigen dossier is daarvan een voorbeeld. Volgens de AVG maakt het opslaan in een dossier een verwerking van persoonsgegevens uit, maar volgens artikel 458 Sw. en de theorie rond het beroepsgeheim, is in die situatie geen sprake van het bekendmaken van een geheim aan derden.

Aandachtspunt. Ook het stellen van vragen kan aanleiding geven tot een bekendmaking

Geheimen bekendmaken is ruimer dan als OCMW-medewerker aan een invorderaar mededelen dat hun schuldenaar in een traject van schuldbemiddeling zit of een aanvraag indiende voor schuldhulpverlening. Ook een gerichte vraag kan leiden tot de schending van het beroepsgeheim. Vraagt dezelfde OCMW-medewerker aan de invorderaar of een persoon openstaande schulden heeft, dan kan de invorderaar afleiden dat zijn schuldenaar schuldhulpverlening of schuldbemiddeling aanvroeg. Dit is een bekendmaking van geheimen aan derden.

2. Is een specifieke wet die toelaat of verplicht om informatie uit te wisselen, een voldoende voorwaarde om tot gegevensdeling over te gaan?

AVG. Elke verwerking in de zin van de AVG moet gebaseerd zijn op het een rechtsgrond in de zin van artikel 6.1 AVG. De AVG zelf voorziet in een zestal rechtsgronden waarop een gegevensstroom kan steunen. Hierboven werden de zes mogelijkheden uiteengezet en aangegeven welke relevant zijn in dit onderzoek (*supra*, 70).

Eén van de mogelijke verwerkingsgronden is het bestaan van een wettelijke verplichting in hoofde van de verwerkingsverantwoordelijke om de persoonsgegevens te verwerken.²²⁴

Aandachtspunt. Een mogelijkheid is geen verplichting

Artikel 6.1.c) AVG biedt aan de verwerkingsverantwoordelijke enkel een rechtsgrond indien de gegevensdeling verplicht is. Gevallen waarin de wet de *mogelijkheid* biedt om persoonsgegevens door te geven, vallen hier niet onder. Voor deze gegevensstromen moet dus een andere AVG-rechtsgrond gezocht worden.

Het louter bestaan van deze verplichting is op zichzelf geen voldoende voorwaarde: de rechtsleer vereist ook dat de verplichting voldoende en nauwkeurig omschreven wordt, en dat het doel van de informatie-uitwisseling wettelijk verankerd wordt alvorens de wettelijke verplichting als geldige rechtsgrond kan worden gebruikt (*supra*, 72).

²²⁴ Art. 6.1, c) AVG.

Voorbeeld. Artikel 1389bis/1 Ger.W. voldoet aan deze vereisten: wanneer gerechtsdeurwaarders gegevens opladen in de CBB, is de rechtsgrond van artikel 6.1, c) AVG van toepassing. Dit artikel verplicht de gerechtsdeurwaarders en andere actoren om gegevens op te slaan in de databank. Zonder de verwerking van persoonsgegevens – het opslaan in een databank – is het niet mogelijk om te voldoen aan deze verplichting. Bovendien staat deze verplichting in de wet zelf, waardoor aan de voorwaarden van artikel 6.1, c) AVG is voldaan. Ook voor de eerste gegevensstroom naar het CREA, de CKP en het collectief register kan de rechtsgrond van artikel 6.1, c) AVG worden ingeroepen.

Aanbevelingen.

Momenteel is er geen alles omvattend wettelijk kader voor gegevensuitwisseling tussen verschillende schuldhulpactoren. Afhankelijk van gemaakte beleidskeuzes, kan zo'n kader er in de toekomst wel komen. Indien dat het geval is, zijn er bij de opmaak van dit kader enkele aanbevelingen.

- De rechtsgrond uit artikel 6.1, c) AVG is enkel van toepassing op informatie-uitwisselingen die door de wet verplicht worden, waarbij de verplichting voldoende duidelijk en nauwkeurig omschreven wordt en waarbij het doel van de gegevensdeling in de wet is opgenomen. Het is aan te bevelen bij de ontwikkeling van een rechtsgrond met deze criteria rekening te houden.
- Indien artikel 6.1, c) AVG als rechtsgrond gebruikt wordt, is het aan te bevelen in de regelgeving of de parlementaire voorbereiding/memorie van toelichting ook te expliciteren in welke mate de verplichting in de zin van de AVG ook geldt voor beroepsgeheimhouders.
- Een belangrijke overweging bij het gebruik van artikel 6.1, c) AVG als rechtsgrond is dat de verwerking verplicht moet zijn. De gegevensdeler (die vaak ook een beroepsgeheimhouder is) heeft met andere woorden geen andere keuze dan de gegevens te verwerken (veelal door ze te delen). Alvorens de wetgever voor deze rechtsgrond opteert, moet de noodzakelijkheid en de wenselijkheid van zo'n verplichting zorgvuldig overwogen worden, mede vanuit de aandacht voor de vertrouwensrelatie die er tussen de schuldenaar en (bepaalde) actoren in het schuldhulplandschap kan bestaan. Er kan overwogen worden om indien er zo'n vertrouwensrelatie bestaat, de gegevensdeling op grond van artikel 6.1, c) AVG met bijkomende voorwaarden te omkaderen (bv. de toestemming van de betrokkene) of om de gegevensdeling op een andere AVG-rechtsgrond te baseren.

Beroepsgeheim. Voorziet de wetgever in de verplichting of de mogelijkheid om gegevens te delen, dan kan dit een wettelijke uitzondering uitmaken die de schending van artikel 458 Sw. verhindert. Een mogelijke uitzondering op het beroepsgeheim kan namelijk door de wetgever zelf worden opgelegd, waardoor de beroepsgeheimhouders aan de hand van deze bepaling alsnog geheimen kunnen bekendmaken.

Het louter bestaan van zo een verplichting of toelating is echter niet voldoende. De bepaling moet enerzijds de bedoeling hebben om een uitzondering op het beroepsgeheim te creëren, en anderzijds moet de betreffende bepaling voldoende duidelijk en precies zijn geformuleerd zodat het beroeps-

geheim niet wordt uitgehold en de bekendmaking proportioneel is in het licht van het vooropgestelde doel.²²⁵

Aanbeveling.

Wil de wetgever onzekerheden over de strafbaarheid van de gegevensdeling onder artikel 458 Sw. vermijden, dan is het invoeren van een wettelijke uitzondering op het beroepsgeheim een mogelijke oplossing. De bepaling moet dan voldoen aan bovenstaande voorwaarden zodat het antwoord op deze principevraag positief kan worden beantwoord.

3. Er is vandaag (bijna) niets specifiek geregeld. Is het uitwisselen van informatie dan verboden?

Neen, ook zonder specifieke wettelijke regeling is de informatie-uitwisseling tussen actoren in het schuldhulplandschap mogelijk, voor zover daartoe een AVG-rechtsgrond bestaat en voor zover (voor beroepsgeheimhouders) een uitzondering op het beroepsgeheim dat toelaat.

AVG. Het is niet vereist om gegevensdeling te baseren op een wettelijke verplichting; ook de andere rechtsgronden van artikel 6.1 AVG kunnen geldig zijn. Binnen de door dit onderzoek beoogde doelstelling zijn voornamelijk het algemeen belang, het gerechtvaardigd belang en de toestemming van de betrokkene als rechtsgrond te bekijken.²²⁶

1. **Algemeen belang.** Artikel 6.1, e) AVG bepaalt dat wanneer het verwerken van gegevens noodzakelijk is voor de uitoefening van een taak van algemeen belang (of voor de uitoefening van openbaar gezag), dit een geldige rechtsgrond kan uitmaken voor deze verwerking. Een wettelijke verplichting is niet vereist, maar de wetgever moet wel de taak van algemeen belang én het doeleinde van de verwerking hebben verankerd. De verwerking moet bovendien noodzakelijk zijn in het licht van deze taak van algemeen belang.²²⁷

Hoewel algemeen belang een ruim begrip is, is een punt van discussie of het algemeen belang als rechtsgrond gebruikt kan worden door schuldhulpactoren wanneer ze informatie uitwisselen met het oog op zo laag mogelijke invorderingskosten. Er is immers vandaag geen wettelijke bepaling die deze doelstelling expliciet verankert.

Aandachtspunt. Recht op verzet

Wanneer de informatie-uitwisseling gebaseerd is op een taak van algemeen belang, heeft de betrokkene een recht op verzet.²²⁸ Dat verzetsrecht is (anders dan bij het gedeeld beroepsgeheim²²⁹) niet absoluut. De verwerkingsverantwoordelijke wordt verplicht tot een

²²⁵ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 139.

²²⁶ Voor de toetsing van deze relevantie, zie 73 en 76.

²²⁷ Art. 6.1, e) AVG.

²²⁸ Art. 21.1 AVG.

²²⁹ Het verzetsrecht is bij het gedeeld beroepsgeheim een noodzakelijke voorwaarde: is minstens de mogelijkheid om zich te verzetten van de informatie-uitwisseling niet aanwezig, dan kan de uitzondering van het gedeeld beroepsgeheim niet worden ingeroepen. Zie 23.

belangenafweging tussen enerzijds de belangen die de verwerkingsverantwoordelijke nastreeft, en anderzijds de belangen van de betrokkene.²³⁰

Aanbevelingen.

Het algemeen belang kan een geschikte rechtsgrond zijn op basis waarvan een toekomstig beleid over informatiedeling tussen schuldhulpactoren juridisch wordt verankerd. Het voordeel van deze rechtsgrond is dat gegevensuitwisseling niet verplicht gesteld hoeft te worden en dat er bijgevolg een handelingsruimte blijft voor de betrokken schulphulpactoren. Echter, ook een regeling gebaseerd op het algemeen belang als rechtsgrond vereist aandacht op het vlak van wetgeving. Het is wenselijk om bij de ontwikkeling van een alomvattend beleid de taak van algemeen belang (en de daarbij betrokken actoren) voldoende duidelijk in de regelgeving te omschrijven.

2. **Gerechtvaardigd belang.** Daar waar de rechtsgrond van artikel 6.1, f) AVG (het gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke) werd uitgesloten in deel 2 voor wat betreft de signaalgevers uit het regeerakkoord (*supra*, 71), kan deze rechtsgrond mogelijk wel worden ingeroepen door de minnelijke invorderaars, zoals de incassobureaus en gerechtsdeurwaarders, wanneer ze voor een schuldeiser een schuld invorderen. Zoals hoger aangegeven kent deze rechtsgrond immers een breed toepassingsgebied; hij kan bijvoorbeeld door de schuldeiser gebruikt worden om informatie met een derde te delen met het oog op de invordering van een schuld.

Er zijn drie voorwaarden waar voldaan aan moet worden alvorens deze rechtsgrond kan worden ingeroepen.

1. De verwerkingsverantwoordelijke streeft een gerechtvaardigd belang na. Dat belang moet duidelijk, bestaand en actueel zijn.

In casu streven de incassobureaus en gerechtsdeurwaarders de invordering van de schulden op minnelijke wijze na. De GBA heeft zelf uitdrukkelijk beslist dat de invordering van schulden zonder rechterlijke tussenkomst, een gerechtvaardigd belang kan uitmaken.²³¹ Het is in dat opzicht logisch dat indien de schuldeiser zich kan beroepen op zijn gerechtvaardigd belang om op grond daarvan gegevens uit te wisselen met een minnelijke invorderaar, de minnelijke invorderaar vervolgens verder met deze informatie aan de slag kan, zich beroepend op dezelfde rechtsgrond. Dit lijkt o.i. ook actueel, duidelijk en bestaand, waardoor aan de eerste voorwaarde is voldaan.

Van belang is wel dat een gerechtvaardigd belang niet kan worden ingeroepen door een overheid. Bijgevolg speelt deze rechtsgrond in dit onderzoek enkel voor de minnelijke invorderaar een rol.²³²

Aandachtspunt. Dit geldt enkel voor de gerechtsdeurwaarders die in hun hoedanigheid van minnelijke invorderaars gegevens uitwisselen. Treden zij op als openbare ambtenaren,

²³⁰ L. VAN ACKER, T. OPGENHAFFEN, E. LIEVENS, J. PUT en M. SHABANI, *Juridisch onderzoek gegevensbeheer Zorginspectie*, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2020, 57.

²³¹ GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Gerechtvaardigd belang*, <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/professioneel/avg/rechtsgronden/gerechtvaardigd-belang> (geraadpleegd 20 oktober 2023).

²³² Art. 6.1, tweede lid AVG.

dan worden zij als publieke instellingen beschouwd en kan deze rechtsgrond door hen niet worden ingeroepen.

2. De verwerking van persoonsgegevens is noodzakelijk om dat belang na te streven. Zonder de gegevensdeling met de betrokken schuldhulpverleners en/of -bemiddelaars, kunnen de minnelijke invorderaars geen beeld krijgen van de in te vorderen schulden.
3. De belangen van de betrokkene prevaleren niet. De rechten en vrijheden van de schuldenaar wegen niet zwaarder door dan de belangen van de verwerkersverantwoordelijke. Factoren zoals de aard van de gegevens, het risico van de verwerking en de gevolgen die aan de verwerking gekoppeld worden, spelen daarbij een belangrijke rol.

Aandachtspunt. Deze voorwaarde houdt onder andere in dat, wanneer het gaat om gegevens betreffende de gezondheid van de schuldenaar (bijvoorbeeld een ziekenhuisfactuur), de voorwaarden van artikel 9 AVG worden gerespecteerd. Ook mogen de gegevens niet gebruikt worden om een zwarte lijst op te stellen van niet-betalers.

Wordt deze rechtsgrond ingeroepen, dan heeft de betrokkene een recht van bezwaar ter beschikking, gebaseerd op artikel 21 AVG.

3. **Toestemming.** Is er geen wettelijke regeling die tot de verwerking van persoonsgegevens verplicht en kan de verwerker zich ook niet beroepen op redenen van algemeen belang, dan biedt toestemming in de zin van artikel 6.1, a) AVG een mogelijke rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens.²³³ De vijf voorwaarden waaraan deze toestemming moet voldoen – voorafgaand, specifiek, ondubbelzinnig, vrij en herroepbaar – werden eerder in dit onderzoek al uitvoerig besproken (*supra*, 76).

De vraag bestaat in welke mate toestemming als uitzondering gebruikt kan worden als rechtsgrond voor het delen van persoonsgegevens tussen de verschillende actoren in het schuldhulplandschap. Een alomvattend antwoord op deze vraag is niet te geven, maar de vrijheid van de toestemming moet steeds een aandachtspunt zijn in het geval een machtsverhouding bestaat tussen de betrokkene en de verwerker van zijn persoonsgegevens. De weigering om toe te stemmen met de verwerking mag de betrokkene niet in een nadelige positie brengen.²³⁴ Of dat het geval is, vooronderstelt een beoordeling *in concreto*.

Aandachtspunt. Toestemming en overheidsinstanties

Bij toestemming ten aanzien van een overheid komt deze problematiek naar boven: bevindt men zich in een relatie met een overheid, dan bestaat per definitie een machtsverhouding, waardoor steeds moet worden nagegaan of de betrokkene in staat is om ten aanzien van deze overheid vrij toe te stemmen en aan hem geen nadeel wordt berokkend wanneer hij besluit niet toe te stemmen.²³⁵

Hoewel een concrete beoordeling nog steeds mogelijk is, maakt het vermoeden van onvrijheid dat ten aanzien van overheden bestaat, toestemming in de context van dit onderzoek een minder

²³³ Art. 6.1, a) AVG.

²³⁴ Overw. 43 AVG; Article 29 Working Party, "Guidelines on consent under Regulation 2016/679", 2017, WP259, rev. 01, 6.

²³⁵ Overw. 43 AVG.

geschikte rechtsgrond. Sommige van de bij de gegevensuitwisseling betrokken actoren (bijvoorbeeld de OCMW's en CAW's)²³⁶ kunnen immers als overheid beschouwd worden.

Een andere vraag die op vlak van toestemming kan ontstaan, is hoe deze toestemming veruitwendigd dient te worden. De leidraad inzake toestemming geschreven door de *Article 29 Working Party* stelt dat de definitie van artikel 4.11 AVG, met name “*een verklaring of een ondubbelzinnige actieve handeling*”, zodanig moet worden begrepen dat de toestemming in verband met de gegevensdeling duidelijk onderscheiden moet worden van de toestemming met bijvoorbeeld een contract of de algemene voorwaarden.²³⁷

Voorbeelden.

- Het al aangevinkt vakje dat je akkoord gaat met de verwerking van je persoonsgegevens – die niet noodzakelijk is voor de uitvoering van de overeenkomst -, volstaat niet als toestemming met de gegevensstroom.
- Staat enkel in de *terms and conditions* dat persoonsgegevens verwerkt zullen worden door het accepteren van de overeenkomst, dan is ook niet voldaan aan de toestemming zoals gedefinieerd door artikel 4.11 AVG.

Beroepsgeheim. Ook wanneer de actor beroepsgeheim heeft, is het bekendmaken van informatie niet *a priori* onmogelijk; wel gelden er bijkomende voorwaarden. Deze voorwaarden vooronderstellen dat de uitwisseling van informatie – voor zover het geheimen betreft in de zin van artikel 458 Sw. (*supra*, 22) - gestoeld is op een uitzondering op het beroepsgeheim.

Aandachtspunt.

Deze passage over het beroepsgeheim is niet relevant wanneer een incassobureau informatie wenst door te geven. Incassobureaus hebben geen beroepsgeheim en kunnen daardoor (mits inachtneming van de regelgeving inzake AVG) informatie doorgeven.

De wetgever kan er in de eerste plaats voor kiezen om een specifieke uitzondering op het beroepsgeheim in te voeren. Dat kan bij wet, decreet, ordonnantie of in een materiële wet²³⁸ die op een voldoende precieze manier gegevensdeling door een beroepsgeheimhouder toelaat. Wanneer het duidelijk is dat deze bepaling tot doel heeft om een uitzondering te formuleren op het beroepsgeheim, dan is dit een geldige uitzondering op artikel 458 Sw.

Voorbeeld. De regelgeving die actoren met beroepsgeheim verplicht om gegevens die in principe onder het beroepsgeheim vallen op te laden in een databank, vormt een uitzondering op het beroepsgeheim. Wanneer een actor met beroepsgeheim gegevens oplaadt in een databank die voor anderen toegankelijk is, zou hij in de regel zijn beroepsgeheim schenden. Doordat er echter een wet is die hen daartoe verplicht stelt – zoals dat bijvoorbeeld het geval is voor gerechtsdeurwaarders bij het CBB, het CREA en het collectief register (*supra*, 141, 147 en 159) - is er o.i. sprake van een uitzondering op het beroepsgeheim. De wettelijke bepalingen omschrijven voldoende precies welke informatie er in de databank moet worden opgenomen. Aangezien de

²³⁶ Art. 5, 3° WBP.

²³⁷ Article 29 Working Party, “Guidelines on consent under Regulation 2016/679”, 2017, WP259, rev. 01, 16.

²³⁸ Zolang die materiële wet zijn grondslag vindt in een formele wet. Zie A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 140.

door de regelgever genoemde informatie in principe onder het beroepsgeheim valt, mag ervan worden uitgegaan dat de regelgever een uitzondering op het beroepsgeheim heeft willen formuleren.

Aandachtspunt. Een taak van algemeen belang als specifieke uitzondering op het beroepsgeheim?

Hierboven kwam aan bod dat in het kader van de AVG de verwerkingsverantwoordelijke die een taak van algemeen belang uitoefent, zich op deze taak van algemeen belang kan beroepen om persoonsgegevens te verwerken. Het volstaat daarbij dat het doeleinde van de verwerking en de taak van algemeen belang wettelijk verankerd zijn. Zo'n verankering kan in eerder algemene termen, zonder dat er een verwijzing hoeft te zijn naar een specifieke gegevensstroom.

Zo'n algemene verwijzing naar een taak van algemeen belang in de regelgeving mag dan wel een rechtsgrond bieden in de zin van artikel 6 van de AVG, maar het biedt niet automatisch een uitzondering op het beroepsgeheim. Van een uitzondering op het beroepsgeheim is immers maar sprake indien [1] de bepaling die de gegevensuitwisseling toelaat voldoende precies is afgebakend en [2] de bepaling ook daadwerkelijk het doel heeft een uitzondering op artikel 458 Sw. te vormen. Een expliciete uitzondering die wettelijk wordt verankerd en voldoet aan de twee bovenstaande voorwaarden is dus vereist.

De regelgeving die de taak van algemeen belang van de CAW's en OCWM's beschrijft, stelt bijvoorbeeld niet dat het beroepsgeheim aan de kant geschoven mag worden om deze taak te vervullen. Deze bepaling leidt dus niet tot een wettelijke uitzondering op het beroepsgeheim van beide instanties.

Ook zonder specifieke wettelijke uitzondering kan een beroepsgeheimhouder geheimen delen voor zover een algemene uitzondering op het beroepsgeheim dat toelaat. Aangezien er in deze context zelden een situatie zal ontstaan die aanleiding geeft tot een noodtoestand²³⁹, zijn enkel het gedeeld beroepsgeheim en de instemming hier als uitzondering relevant. Beide uitzonderingen werden eerder al beschreven (*supra*, 23). De keuze voor hetzij gedeeld beroepsgeheim hetzij instemming hangt af van volgende vragen:

1. *Heeft de ontvanger beroepsgeheim?*

- De OCMW's en CAW's zijn als instantie gebonden door het beroepsgeheim (*supra*, 61 en 62).
- Schuldbemiddelaars binnen de CSR hebben beroepsgeheim op basis van de wet.²⁴⁰ Schuldbemiddelaars buiten de CSR hebben geen dergelijke bepaling, waardoor in een eerder hoofdstuk de toetsing werd gemaakt of deze actoren alsnog onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. vallen (*supra*, 30).
- Advocaten hebben op basis van artikel 458 Sw. beroepsgeheim.
- Gerechtsdeurwaarders als openbare ambtenaren vallen voor de taken uiteengezet in artikel 519, § 1 Ger.W. ook onder het toepassingsgebied van artikel 458 Sw. Over het beroepsgeheim van de gerechtsdeurwaarders die optreden buiten hun openbare functie bestaat echter twijfel.

²³⁹ Voor een uiteenzetting van de voorwaarden van noodtoestand, zie T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Meldrechten en meldplichten*, Wegwijzers Beroepsgeheim nr. 4, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2018, 8, www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim.

²⁴⁰ Art. 1675/18 Ger.W.

Op basis van de analyse in hoofdstuk 1, kan voor dit onderzoek de gerechtsdeurwaarder ook als beroepsgeheimhouder worden beschouwd (*supra*, 30).

- Incassobureaus hebben geen beroepsgeheim (*supra*, 34). Echter, bij de analyse van de CKP, werd de vraag gesteld of het de bedoeling was van de wetgever om de gegevens binnen deze databank niet te beschermen aan de hand van artikel 458 Sw. Alle raadgevers, behalve de incassobureaus, zijn buiten de context van de CKP beroepsgeheimhouders, waardoor de incassobureaus als enige de gegevens binnen de databank kunnen bekendmaken zonder strafrechtelijk aansprakelijk te zijn.

Aanbeveling.

Omdat er onzekerheid bestaat over de toepassing van artikel 458 Sw. op de gerechtsdeurwaarders als niet-openbare ambtenaren, kan de wetgever de lacune vullen door te verduidelijken voor welke functies zij als beroepsgeheimhouders worden beschouwd.

Ook bij de incassobureaus in het kader van de CKP kan een wettelijke bepaling leiden tot meer rechtszekerheid: verplicht de wetgever net zoals bij de andere drie databanken iedereen die in aanraking komt met de gegevens binnen die databanken tot geheimhouding in de zin van artikel 458 Sw., dan bestaat er ook over de incassobureaus als beroepsgeheimhouders geen twijfel meer.

2. Handelt de ontvanger vanuit dezelfde finaliteit als de beroepsgeheimhouder?

Daarmee wordt bedoeld dat zowel de ontvanger als de beroepsgeheimhouder optreden binnen hetzelfde traject of netwerk en betrokken zijn als hulpverlener.²⁴¹

Voorbeelden.

- Er is sprake van eenzelfde finaliteit als een OCMW-medewerker en CAW-medewerker beiden optreden als minnelijke schuldhulpverlener en de informatie die ze beogen te delen enkel gebruikt kan worden voor deze schuldhulpverleningsfinaliteit of een nauw verwante andere hulpverleningsfinaliteit. Een gedeelde finaliteit is er niet indien van de actoren deze informatie ook voor andere doeleinden kan gebruiken, bijvoorbeeld voor het opstellen van een sociaal rapport.
- Er is geen sprake van eenzelfde finaliteit indien een gerechtsdeurwaarder als invorderaar contact opneemt met een erkende instelling van schuldbemiddeling. Het (hoofd)doel van de gerechtsdeurwaarder is in dat geval het innen van alle openstaande schulden, terwijl de schuldbemiddelaar tot doel heeft de schulden op zo'n menswaardig mogelijke manier te verminderen. Ook wanneer een gerechtsdeurwaarder-invorderaar gegevens deelt met een gerechtsdeurwaarder-schuldbemiddelaar, is er geen sprake van dezelfde finaliteit; er wordt niet binnen dezelfde hulpverleningscontext opgetreden.
- Als een OCMW-medewerker die optreedt als schuldhulpverlener gegevens uitwisselt met een andere OCMW-medewerker, kan er sprake zijn van een gedeelde finaliteit, bijvoorbeeld wanneer ook de tweede medewerker schuldhulpverlening aanbiedt. Treedt deze laatste echter op als schuldbemiddelaar, dan hebben zij geen gedeelde finaliteit.

²⁴¹ T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Samenwerking in de hulpverlening*, Wegwijzers Beroepsgeheim nr. 3, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2018, 7, www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim.

Aandachtspunt. Hulpverleners met mandaat

Is een beroepsgeheimhouder belast met een mandaat, dan heeft hij ten aanzien van een derde in de relatie beroepsgeheimhouder-cliënt – met name de opdrachtgever - een rapportageverplichting.²⁴² Door het bestaan van het mandaat kan een andere beroepsgeheimhouder die met hem geheimen wil delen, zich niet op het gedeeld beroepsgeheim beroepen. Er is immers geen sprake van een gedeelde finaliteit.²⁴³

Een OCMW-medewerker die taken van schuldhulpverlening uitvoert en tegelijk rapporteert aan de OCMW-raad, kan ten aanzien van de raad een rapportageverplichting hebben aangaande zijn schuldhulpverlening. In die situatie kan het mandaat als geldige uitzondering worden ingeroepen om – ondanks zijn beroepsgeheim – geheimen te delen met derden.²⁴⁴

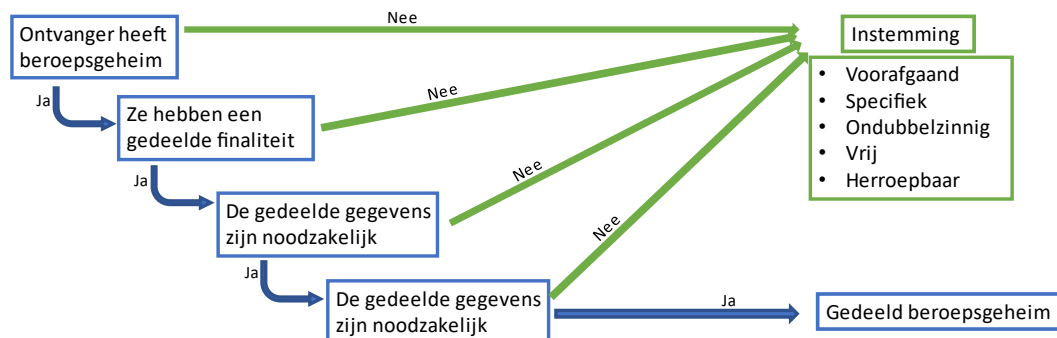
3. *Is de gedeelde informatie noodzakelijke informatie?*

Dat is alle informatie die de ontvangende actor strikt genomen nodig heeft om zijn functie te kunnen vervullen.

Aandachtspunt. Het gezamenlijk beroepsgeheim: relevante informatie

Wanneer de ontvanger en de verzender van de gegevens werken binnen hetzelfde team, kan de uitzondering van het gezamenlijk beroepsgeheim worden ingeroepen. Bij het gezamenlijk beroepsgeheim gelden dezelfde voorwaarden als bij het gedeeld beroepsgeheim, maar mag ook “nuttige” informatie gedeeld worden.

Enkel indien op elk van deze vragen het antwoord positief is, is een beroep op het gedeeld beroepsgeheim mogelijk. Is het antwoord op één van deze vragen negatief, dan is instemming de enige mogelijke uitzondering.

242 A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 273.
 243 A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 275.
 244 T. OPGENHAFFEN en J. PUT, *Samenwerking in de hulpverlening*, Wegwijzers Beroepsgeheim nr. 3, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2018, 13, www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim.

Aandachtspunt. Zowel gedeeld beroepsgeheim als instemming vereisen het akkoord van de geheimgerechtigde

Het gedeeld beroepsgeheim en de instemming als uitzonderingen op het beroepsgeheim delen een voorwaarde: het akkoord van de geheimgerechtigde. Echter de wijze waarop de betrokkene zijn akkoord moet geven, verschilt.

Bij *gedeeld beroepsgeheim* is het van belang dat de betrokkene weet dat er gegevens over hem gedeeld worden en dat hij zich daartegen kan verzetten. Aan deze voorwaarde kan worden voldaan door de betrokkene aan het begin van de hulpverleningsrelatie te informeren over hoe met het gedeeld beroepsgeheim wordt omgegaan en over zijn recht om zich daar te allen tijde tegen te verzetten.

Bij *instemming* is daarentegen een geïnformeerde toestemming vereist voor elke afzonderlijke gegevensuitwisseling. Op voorhand in algemene bewoordingen toestemming vragen in een contract of een ondertekend huisreglement volstaat dus niet.

Zeker wanneer binnen een schuldhulpcontext informatie uitgewisseld wordt tussen minnelijke schuldbemiddelaars en invorderaars, dan zal instemming daarvoor de enige mogelijke uitzondering op het beroepsgeheim zijn. Het gebrek aan beroepsgeheim voor incassobureaus en het verschil in finaliteit tussen gerechtsdeurwaarders in de hoedanigheid van invorderaar en minnelijke schuldbemiddelaars, staat aan een beroep op het gedeeld beroepsgeheim immers in de weg.

Voorbeeld. Als een gerechtsdeurwaarder-invorderaar gegevens deelt met een gerechtsdeurwaarde-schuldbemiddelaar, dan kan dit conform artikel 458 Sw. gebeuren op basis van de instemming van de betrokkene. Hetzelfde is mogelijk wanneer deze eerste gerechtsdeurwaarder informatie wil inwinnen bij het OCMW of het CAW over het dossier van de betrokkene, of wanneer een schuldbemiddelaar gegevens opvraagt bij de betrokken incassobureaus. Al deze gegevensstromen kunnen ook in de omgekeerde richting plaatsvinden wanneer de instemming van de cliënt de informatie-uitwisseling voorafgaat.

Aanbeveling.

Bij de ontwikkeling van een toekomstig beleid inzake gegevensuitwisseling en de eventuele wettelijke verankering ervan is het nodig niet enkel rekening te houden met de impact van de AVG, maar ook met de rol die beroepsgeheim speelt. Zeker wanneer de AVG-rechtsgrond algemeen belang gebruikt wordt om een toekomstige gegevensdeling te verankeren, mag er niet stilzwijgend van worden uitgegaan dat het bestaan van een algemeen belang op zich voldoende is om het delen van geheimen in de zin van het beroepsgeheim te legitimeren. Steeds moet worden aangegeven in welke mate een actor met beroepsgeheim in het kader van zijn taak van algemeen belang informatie uit het beroepsgeheim mag bekendmaken en of er daarbij aanvullende voorwaarden zijn (bv. informatieplicht, instemmingsplicht, ...).

4. Kan ik informatie gebruiken voor een andere reden dan waarvoor ik ze gekregen heb?

AVG. Bij de AVG is doelbinding een belangrijk principe. Artikel 5.1, b) AVG vereist enerzijds dat het doeleinde van de verwerking bepaald en uitdrukkelijk omschreven wordt, en anderzijds dat het doeleinde van eventuele verdere verwerkingen verenigbaar is met het doeleinde waarvoor de gegevens oorspronkelijk werden verwerkt.²⁴⁵ De verdere verwerking kan, wanneer beide verwerkingen hetzelfde doel beogen, dan wel steunen op dezelfde verwerkingsgrond als de oorspronkelijke verwerking.²⁴⁶

Voorbeeld. Wanneer gerechtsdeurwaarders, die als invorderaars gegevens verkregen van hun cliënt, gegevens doorgeven aan OCMW-medewerkers die betrokken zijn vanuit het perspectief van minnelijke schuldbemiddeling, dan wordt het beginsel van doelbinding geschonden. Het doeleinde van deze doorgifte (het gebruik van deze gegevens bij minnelijke schuldbemiddeling) is immers niet verenigbaar is met het doeleinde waarvoor de gerechtsdeurwaarder deze gegevens oorspronkelijk verzamelde.

Op de vereiste van doelbinding bestaan vier uitzonderingen²⁴⁷, waardoor indien aan de voorwaarden van één van deze uitzonderingen voldaan is, gegevens alsnog kunnen worden uitgewisseld.

- 1) De betrokkene stemt toe met de verdere verwerking.** Geeft de persoons wiens gegevens verwerkt worden toestemming voor de verdere verwerking, dan wordt aan artikel 5.1, b) AVG voldaan. Deze toestemming moet vrij, specifiek, geïnformeerd en ondubbelzinnig zijn.²⁴⁸ De kanttekening die in hoofdstuk 2 gemaakt werd inzake het vrije karakter is ook hier relevant: toestemming ten aanzien van een partij die zich in een machtspositie bevindt – zoals de overheid – is in principe niet vrij, tenzij wordt aangetoond dat de betrokkene over de vrijheid om te weigeren beschikt, zonder dat dit hem in een nadelige positie brengt (*supra*, 76). Een *in concreto* toetsing van de voorwaarden gekoppeld aan de geldige toestemming is dus steeds nodig.

Voorbeeld. In het voorbeeld hierboven zou de cliënt moeten toestemmen met de verdere verwerking door de gerechtsdeurwaarder alvorens deze laatste rechtmatig gegevens aan het OCMW kan doorgeven.

- 2) Een lidstatelijke bepaling voorziet in de mogelijkheid om de gegevens verder te verwerken.** De AVG geeft de mogelijkheid aan de lidstaten om zelf verdere verwerkingen wettelijk vast te leggen en toe te staan. Zo'n lidstatelijke bepaling moet daarenboven “*in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel vormen ter waarborging van de in artikel 23, lid 1, bedoelde doelstellingen*”.²⁴⁹ In de verhouding invorderaar – schuldbemiddelaar – schuldhulpverlener is er echter geen sprake van zo een bepaling, waardoor deze situatie in het kader van dit onderzoek niet zal spelen.

²⁴⁵ D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 473.

²⁴⁶ Overw. 50 AVG.

²⁴⁷ Art. 6.3 AVG *juncto* overw. 50 AVG; Art. 6.4 AVG.

²⁴⁸ Art. 4.11 AVG.

²⁴⁹ Art. 6.4 AVG.

- 3) **De verschillende doelen zijn onderling verenigbaar.** Per verwerking wordt de verenigbaarheid van de doeleinden nagegaan op basis van een afweging tussen de doeleinden. Er kan ook per verwerking worden nagegaan of de doeleinden van de oorspronkelijke en verdere verwerking verenigbaar zijn met elkaar. Om dit te doen, geeft artikel 6.4 AVG een aantal elementen die relevant zijn om deze afweging te maken.

Het gaat daarbij om

- ieder verband tussen de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld, en de doeleinden van de voorgenomen verdere verwerking;
- het kader waarin de persoonsgegevens zijn verzameld, met name wat de verhouding tussen de betrokkenen en de verwerkingsverantwoordelijke betreft;
- de aard van de persoonsgegevens, met name of bijzondere categorieën van persoonsgegevens worden verwerkt, overeenkomstig artikel 9 AVG, en of persoonsgegevens over strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten worden verwerkt, overeenkomstig artikel 10 AVG;
- de mogelijke gevolgen van de voorgenomen verdere verwerking voor de betrokkenen
- het bestaan van passende waarborgen, waaronder eventueel versleuteling of pseudonimisering.

Op basis van de door de AVG gegeven elementen, zal de context waarin de gegevens gedeeld worden een indicator zijn of het doel van de verdere verwerking verenigbaar is met die van de oorspronkelijke verwerking.

Voorbeeld. Geven OCMW-medewerkers die aan een dossier m.o.o. schuldhulpverlening gegevens door aan medewerkers van het CAW die voor hetzelfde doel optreden, dan zijn deze doeleinden met elkaar verenigbaar. In dezelfde situatie, maar waar de medewerkers van het CAW optreden als schuldbemiddelaar, is het doeleinde van de verdere verwerking mogelijk verenigbaar met het doel van de oorspronkelijke uitwisseling met het OCMW. Beide doeleinden gebeuren ten voordele van de betrokkene en worden verwerkt door actoren die dezelfde hoofdtaak hebben, met name het bevorderen van het welzijn van alle personen.²⁵⁰

Aandachtspunt Deze conclusie kan niet worden doorgetrokken wanneer het doeleinde van de oorspronkelijke verwerking de inning van schulden is, en de verdere verwerking gebeurt om een menswaardig afbetalingsplan op te stellen. De eerste gegevensstroom vindt namelijk plaats ten voordele van de schuldeiser, het tweede gebeurt ten voordele van de schuldenaar. Dit is het geval wanneer de gerechtsdeurwaarder gegevens zou delen met een OCMW- of CAW-medewerker ten einde deze laatste een traject van schuldhulpverlening op te laten stellen ten voordele van de betrokkene.

- 4) **Afzonderlijk inschrijven in een wettelijke bepaling.** Artikel 6.3 AVG, samengelezen met overweging 50, beschrijft een vierde geval waarbij voldaan zou worden aan de voorwaarde van doelbinding: wanneer het unierecht of lidstatelijk recht zelf beschrijft voor welke taken en doeleinden een verdere verwerking kan plaatsvinden die verenigbaar is met het doeleinde van de

²⁵⁰ Art. 1 OCMW-wet; Art. 1, 1° CAW-decreet.

oorspronkelijke verwerking. De AVG vereist ook dat de verwerking noodzakelijk is voor het algemeen belang en dat de bepaling evenredig moet zijn met het nagestreefde doel.²⁵¹

Aandachtspunt. Verschil in situaties

De tweede (lidstatelijke bepaling) en vierde (wettelijke bepaling) situatie lijken vergelijkbaar, maar hebben een verschillende inhoud. Terwijl de vierde situatie de mogelijkheid geeft aan de wetgevers van de lidstaten om zelf in een bepaling te voorzien die oplegt welke taken en doeleinden met elkaar verenigbaar zijn, veronderstelt de tweede situatie dat er al een bestaande wettekst is. Deze wettekst moet bovendien zodanig zijn opgesteld dat deze [1] een noodzakelijke en proportionele maatregel vormt in een democratische samenleving en [2] de doelstellingen van artikel 23, eerste lid AVG waarborgt. Het gaat om een bestaande maatregel, terwijl deze laatste situatie de mogelijkheid biedt om in de toekomst zelf te bepalen welke taken en doeleinden verenigbaar zijn met elkaar, ongeacht bovenstaande voorwaarden.

Aanbeveling.

Deze laatste situatie is interessant in het licht van eventuele toekomstige hervormingen; het invoeren van een dergelijke wettelijke bepaling zorgt ervoor dat verdere verwerking niet alleen een rechtsgrond heeft, maar ook dat aan de vereiste van doelbinding wordt voldaan wanneer gegevens worden doorgestuurd naar andere actoren ten einde de invorderingskosten te verlagen. Bovendien leidt de wettelijke verankering van de mogelijkheid tot een rechtmatige verdere verwerking tot meer rechtszekerheid.

Beroepsgeheim. Doelbinding is een AVG-kwestie, waardoor dit beginsel bij beroepsgeheimhouders niet speelt. Wel is het doel waarvoor de informatie wordt uitgewisseld van belang bij de uitzonderingen van mandaat en gedeeld beroepsgeheim. De uitzondering van mandaat vereist namelijk dat de mandaathouder aan zijn opdrachtgever geen geheimen bekendmaakt die valt onder zijn beroepsgeheim. Het gedeeld beroepsgeheim veronderstelt dat de verzender en ontvanger optreden met een gedeelde finaliteit en hetzelfde doel nastreven. Indirect speelt het beginsel van doelbinding dus ook een rol binnen het beroepsgeheim.

5. Kan ik gegevens verzameld uit een databank doorsturen naar anderen?

AVG. Informatie doorsturen naar anderen die afkomstig is uit een databank veronderstelt meerdere verwerkingen in de zin van de AVG, waarbij niet enkel steeds een AVG-rechtsgrond vereist is (zie vraag 3), maar waarbij bovendien het principe van doelbinding gerespecteerd moet worden.

Er kan worden aangenomen dat degene die toegang krijgen tot de databank, deze voor dezelfde doeleinden raadplegen, waardoor het feit dat de ontvanger ook toegang heeft tot de databank bijdraagt tot het verenigbare karakter van de doeleinden van de oorspronkelijke en verdere verwerking. Bovendien worden bij de wettelijk geregelde databanken de beveiligingsmechanismes wettelijk verankerd, waardoor de ontvanger ook gebonden is door deze waarborgen. Deze indicaties zijn echter onvoldoende om met zekerheid te beslissen dat aan het beginsel van doelbinding in deze hypothese wordt voldaan.

²⁵¹ Art. 6.3 AVG.

Voorbeeld. Wanneer gegevens uit het CBB worden uitgewisseld tussen de gerechtsdeurwaarders-invorderaars en schuldbemiddelaars binnen de CSR, maakt dit een verdere verwerking uit door degene die het CBB raadpleegde. Beide actoren kunnen het CBB raadplegen op basis van de betreffende regelgeving, maar het doeleinde van de oorspronkelijke verwerking is niet verenigbaar met die van de verdere verwerking: de gerechtsdeurwaarder streeft als invorderaar een ander doel na dan de schuldbemiddelaar. Wisselen deze twee actoren gegevens uit waar ze beiden toegang tot hebben, dan is niet automatisch aan het beginsel van doelbinding voldaan.

Worden gegevens uitgewisseld met een actor die zelf geen toegang heeft tot de databank, dan moet het doeleinde van deze gegevensstroom met nog extra aandacht bekeken worden. Doordat de corresponderende wetgeving geen toegang verschaft aan de derde, zal aan de voorwaarde van doelbinding niet worden voldaan, behoudens het tegendeel wordt bewezen.

Voorbeeld. Geven de medewerkers van het OCMW die optreden als schuldbemiddelaar gegevens vanuit het CBB door aan de medewerkers van het OCMW die bevoegd zijn voor de schuldhulpverlening, dan is het doeleinde van deze verwerking niet verenigbaar met het doeleinde van de databank. Het doeleinde van de eerste gegevensstroom (het raadplegen van het CBB (*supra*, 141) en de tweede gegevensstroom (het opstellen van een dossier van schuldhulpverlening) zijn namelijk verschillend, en geen van de vier bovenstaande situaties zijn hier van toepassing. Het beginsel van doelbinding wordt *in casu* niet gerespecteerd.

Beroepsgeheim. Vaak bepaalt regelgeving over een databank dat wie tot deze databank toegang krijgt beroepsgeheim heeft met betrekking tot de informatie die hij uit deze databank verkrijgt.

Voorbeeld. De regelgeving aangaande het CBB²⁵², het CREA²⁵³ en het centraal register collectieve schuldenregeling²⁵⁴ bevatten elk een bepaling die het beroepsgeheim opleggen aan de actoren die toegang hebben tot de databank. Het is hen verboden om de geraadpleegde informatie aan derden bekend te maken. Geven de schuldbemiddelaars informatie uit het CBB door aan derden, zoals de OCMW-medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de schuldhulpverlening, en kunnen ze zich daarbij niet beroepen op een uitzondering op het beroepsgeheim (veelal gedeeld beroepsgeheim of instemming), dan is het beroepsgeheim geschonden.

Dat betekent dat informatie uit deze databank enkel gedeeld kan worden met derden voor zover een uitzondering op het beroepsgeheim dat toelaat.

Voorbeeld. In voorgaand hoofdstuk werd steeds een uitzondering op het beroepsgeheim binnen de databanken gevonden in de wet: dankzij deze uitzondering kunnen, ondanks de toepassing van artikel 458 Sw. op de gegevensstromen binnen de databanken, alsnog gegevens uitgewisseld worden.

²⁵² Art. 1389bis/4 Ger.W.

²⁵³ Art. 32quater/2, § 4 Ger.W.

²⁵⁴ Art. 1675/22, § 2 Ger.W.

6. Wat als er bijzondere persoonsgegevens of gegevens van strafrechtelijke aard of over strafbare feiten worden uitgewisseld?

AVG. De AVG definieert bijzondere persoonsgegevens als gegevens “*waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, of gegevens over gezondheid, of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid.*”²⁵⁵

Deze gegevens en gegevens betreffende strafbare feiten en strafrechtelijke veroordelingen kunnen binnen het schuldlandschap tussen de schuldbemiddelaars, schuldhulpverleners en invorderaars slechts worden uitgewisseld wanneer zij een geldige rechtsgrond hebben, wanneer de rechtmatigheidsvereisten van artikel 5 AVG worden gerespecteerd en er aan bijkomende voorwaarden wordt voldaan.

Voorbeelden.

- Wordt een ziekenhuisfactuur gedeeld door een OCMW, dan is dit een verwerking van bijzondere persoonsgegevens. Ook andere financiële gegevens die betrekking hebben op de gezondheidstoestand van de betrokkene kunnen als bijzondere persoonsgegevens worden gekwalificeerd.
- Worden gegevens inzake openstaande boetes gedeeld, dan is dit een verwerking van gegevens betreffende strafbare feiten en strafrechtelijke veroordelingen.

In principe wordt de verwerking van bijzondere persoonsgegevens verboden, tenzij de verwerker zich kan beroepen op één van de uitzonderingen van artikel 9.2 AVG; onder andere de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene kan bijvoorbeeld bij de gegevensuitwisseling tussen de schuldbemiddelaars, de schuldhulpverleners en de invorderaars een uitzondering op dat verbod vormen. De AVG vereist bijkomend dat de verwerker gebonden is door het beroepsgeheim²⁵⁶, en wordt door de Belgische Wet Bescherming Persoonsgegevens een duidelijke omkadering vereist van de categorieën van personen die tot de bijzondere persoonsgegevens toegang hebben²⁵⁷.

Gegevens betreffende strafbare feiten en strafrechtelijke veroordelingen kunnen enkel verwerkt worden onder toezicht van de overheid of wanneer deze verwerking door een wettekst wordt toegelaten, zolang deze wettekst in voldoende waarborgen voorziet ten aanzien van de rechten van de betrokkene.²⁵⁸

4 Gegevensdeling in de praktijk. Analyse van de modelovereenkomst schuldbemiddeling

163. In het voorgaande werd het wettelijk kader over gegevensdeling in het schuldhulplandschap uiteengezet en werden aan de hand van zes principevragen de grote klijtlijnen van gegevensdeling tussen invorderaars, schuldhulpverleners en schuldbemiddelaars vooropgezet. Omwille van het regelluwe kader waarbinnen gegevensdeling plaatsvindt en de daarbinnen vele en diverse praktijken, is een concrete toets van alle praktijken binnen dit onderzoek niet mogelijk. De mogelijke

²⁵⁵ Art. 9.1 AVG.

²⁵⁶ Art. 9.3 AVG.

²⁵⁷ Art. 9 WBP.

²⁵⁸ Art. 10 AVG.

gegevensdelingen (betrokkenen, inhoud, mate van toestemming, ...) zijn immers eindeloos. Dit rapport wil eerder handvatten bieden aan wie zijn eigen praktijken onder de loep neemt en aan de regelgever wanneer deze aanpassingen aan de regelgeving overweegt.

Toch wordt in dit onderzoek één ten dele wettelijk geregelde praktijk verder onder de loep genomen; met name de gegevensdeling tussen de OCMW's en CAW's als instellingen die een erkenning voor schuldbemiddeling hebben met andere actoren in het schuldhulplandschap op basis van de 'modelovereenkomst schuldbemiddeling'. Deze modelovereenkomst dient verplicht gebruikt te worden bij schulden die geheel of gedeeltelijk voortvloeien uit één of meer consumentenkredieten en is als bijlage opgenomen bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2022 tot wijziging van artikel 14 en bijlage I van het besluit van de Vlaamse Regering van 25 maart 1997 tot uitvoering van het decreet van 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen voor schuldbemiddeling (hierna: het Vlaams besluit van 9 september 2022). De bij het besluit opgenomen overeenkomst regelt de gegevensdeling echter slechts summier, waardoor er zich diverse praktijken ontwikkeld hebben. Deze praktijken werden naar aanleiding van dit onderzoek in kaart gebracht door SAM, steunpunt Mens en Samenleving. Het door het steunpunt aangeleverde werkdocument is terug te vinden in Bijlage II van dit rapport. Met de hiernavolgende analyse beogen we niet enkel om één concrete praktijk te onderzoeken, maar ook om inspiratie te bieden aan wie de eigen praktijken inzake gegevensdeling in kaart brengt en onderzoekt.

In wat volgt nemen we eerst de modelovereenkomst zelf onder de loep; daarna bekijken we praktijken die op de modelovereenkomst gebaseerd zijn.

4.1 De modelovereenkomst als basis

164. Erkende instellingen voor schuldbemiddeling (m.n. het OCMW of CAW) moeten op grond van artikel 9, § 1, 7° van het decreet van 24 juli 1996 houdende de regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen van schuldbemiddeling gebruik maken van een modelovereenkomst inzake schuldbemiddeling. Deze overeenkomst werd recent aangepast door het Vlaams besluit van 9 september 2022.²⁵⁹

Deze modelovereenkomst is enkel van toepassing op de schuldbemiddelingen die na 9 december 2022 werden opgestart, en wanneer de schulden waarop de bemiddeling betrekking heeft deels of volledig voortvloeien uit één of meer consumentenkredieten. Is aan deze voorwaarden voldaan, dan is voor zowel de betrokkene als de erkende instelling voor schuldbemiddeling het volgen van de modelovereenkomst verplicht.²⁶⁰

Belangrijk is dat de modelovereenkomst een overeenkomst is; dit wil ten eerste zeggen dat – ook al is de modelovereenkomst gestandaardiseerd en is die standaardisering in regelgeving vastgelegd – er een wederzijdse wilsovereenstemming moet bestaan tussen de schuldbemiddelaar en de persoon met de schuldenlast over de verschillende bestanddelen van de overeenkomst alvorens de overeenkomst bindende kracht heeft tussen de partijen.²⁶¹ De omvang van het mandaat van de schuldbemiddelaar

²⁵⁹ B.VI.Reg. 9 september 2022 tot wijziging van artikel 14 en bijlage I van het besluit van de Vlaamse Regering van 25 maart 1997 tot uitvoering van het decreet van 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen voor schuldbemiddeling, BS 29 november 2022.

²⁶⁰ Besluit Vlaamse regering van 9 september 2022.

²⁶¹ Art. 5.69 B.W.

wordt bepaald en begrensd door deze wilsovereenstemming. Dat wil bijvoorbeeld zeggen dat indien de persoon met een schuldenlast wil dat bepaalde informatie niet gedeeld wordt, het delen van die informatie op grond van de overeenkomst niet mogelijk is. Indien het niet delen van deze informatie de schuldbemiddeling onmogelijk maakt, kan dat wel een impact hebben op het totstandkomen of voortduren van de overeenkomst. De modelovereenkomst zelf kan immers niet worden aangepast, waardoor de persoon met een schuldenlast minstens met de essentie ervan akkoord moet gaan.

Ten tweede wil dit zeggen dat de schuldeiser of invorderaar – die geen partij is – niet aan de overeenkomst gebonden is en er dus door de modelovereenkomst in zijn hoofde geen verplichtingen kunnen worden opgelegd.

4.1.1 Gegevensdeling volgens de modelovereenkomst

165. Met de modelovereenkomst verbindt de schuldenaar-cliënt zich ertoe om zelf gegevens over zijn schulden bekend te maken aan de schuldbemiddelaar. Dat wordt in de modelovereenkomst als volgt geformuleerd:

“De personen met een schuldenlast verlenen hun volledige medewerking. Ze bezorgen alle nodige informatie, gegevens en documenten over hun financiële, juridische, sociale en familiale situatie aan de schuldbemiddelaar.”

Daarnaast staat hij ook toe dat de schuldbemiddelaar zelf met derden (o.a. de schuldeisers van de cliënt) contact opneemt over de schuld. Het is deze laatste mogelijkheid die we vanuit de AVG en het beroepsgeheim analyseren.

Wat betreft gegevensdeling met derden bevat de modelovereenkomst volgende bepaling:

“De personen met een schuldenlast geven de schuldbemiddelaar de toestemming de schuldeisers te contacteren om een oplossing te vinden voor de schuldenlast.

- *Ze geven de schuldbemiddelaar een volmacht voor de volgende handelingen:*
- *contact opnemen met de verschillende schuldeisers en bij hen inlichtingen inwinnen die noodzakelijk zijn voor de schuldbemiddeling;*
- *de voorgelegde documenten onderzoeken en de wettelijkheid van de geëiste bedragen nagaan;*
- *een betalingsplan opstellen als dat mogelijk is;*
- *het betalingsplan aan schuldeisers voorleggen en erover onderhandelen;*
- *het betalingsplan uitvoeren of de uitvoering van het plan nagaan: betalingen uitvoeren of nagaan of alle betalingen gedaan zijn zoals afgesproken.”*

Naast de genoemde mogelijkheid de schuldeisers te contacteren om voor de schulden een oplossing te zoeken, is de schuldbemiddelaar ook verplicht om de schuldeisers op de hoogte te brengen van de stopzetting van de schuldbemiddeling. Dat wordt in de modelovereenkomst als volgt geformuleerd:

“In elk van die gevallen brengt de schuldbemiddelaar de schuldeisers op de hoogte van de stopzetting van de schuldbemiddeling.”

4.1.2 De modelovereenkomst en de AVG

166. Wanneer binnen het traject van schuldbemiddeling gegevens gedeeld worden met de schuldeisers ten einde een afbetalingsplan te bekomen, dan maakt dit een verwerking van persoonsgegevens uit in de zin van artikel 2 AVG. De regels van de AVG zijn op deze gegevensstromen van toepassing.

167. Dat betekent in de eerste plaats dat de gegevensverwerking gebaseerd moet zijn op een AVG-**rechtsgrond**. Om de rechtsgrond te bepalen moeten de verschillende gegevensstromen van elkaar worden onderscheiden.

1. **Van de persoon met een schuldenlast naar de schuldbemiddelaar.** Uit de regelgeving blijkt niet duidelijk welke AVG-rechtsgrond deze gegevensstroom onderbouwt.

Een mogelijke rechtsgrond is te vinden in artikel 6.1, b) AVG. Deze voorziet in de mogelijkheid tot gegevensdeling indien dat noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst. Zowel de cliënt als de schuldbemiddelaar zijn partij bij een overeenkomst, en de persoonsgegevens zijn noodzakelijk om deze overeenkomst uit te voeren, namelijk het bemiddelen met de schuldeisers om in een afbetalingsplan te voorzien (*supra*, 72).²⁶² Toch kunnen er bij een beroep op deze rechtsgrond ook vragen gesteld worden. Wanneer 'toestemming' (artikel 6.1, a) AVG) problematisch is t.a.v. een overheid wegens het bestaan van een mogelijk machtsonevenwicht ten aanzien van de betrokkene (*supra*, 76), valt o.i. niet in te zien waarom een overeenkomst gesloten met diezelfde overheid die aanleiding geeft tot deze gegevensuitwisseling, niet even problematisch zou zijn. Bovendien stelt de vraag zich of er sprake is van een overeenkomst in de zin van artikel 6.1, b) AVG wanneer het gebruik van de overeenkomst bij wet wordt verplicht en de mogelijkheden om van de door de wet geregelde modelovereenkomst af te wijken, onbestaande zijn.

Een andere mogelijke rechtsgrond is artikel 6.1, e) AVG, die voorziet in gegevensverwerking in het licht van het algemeen belang. Er kan betoogd worden dat de erkende instellingen van schuldbemiddeling een bij wet erkende taak van algemeen belang (de schuldbemiddeling) uitoefenen, en de gegevensverwerking noodzakelijk is om dat te doen (*supra*, 73).

Subsidiair kan de toestemming van artikel 6.1, a) AVG ook een alternatieve rechtsgrond vormen. Belangrijk is dat wanneer de verwerker (het OCMW of CAW als erkende instellingen van schuldbemiddeling) een overheid is, het vrije karakter van de toestemming in gedrang kan komen. Hier wordt de betrokkene ook benadeeld als hij niet zou toestemmen (geen schuldbemiddeling met de opschorting van de invorderingskosten) met de gegevensverwerking, wat het vrije karakter lijkt tegen te spreken.

2. **Van de schuldbemiddelaar naar de schuldeiser of invorderaar.** Het advies van de Raad van State dat het besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2022 voorafgaat²⁶³, haalt artikelen 7 en 9, § 1, 7° van het decreet van 24 juli 1996 aan als rechtsgrond voor de verwerking door de schuldbemiddelaars. Er wordt echter niet verduidelijkt of de gegevensuitwisseling die de modelovereenkomst in dat besluit van de Vlaamse regering van 9 september 2022 beoogt, ook een verplichting is in de zin van artikel 6.1, c) AVG die de drie gegevensstromen (cliënt-schuldenaar naar schuldbemiddelaar, schuldbemiddelaar naar schuldeiser en schuldeiser naar

²⁶² D. DE BOT, *De toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in de Belgische context. Commentaar op de AVG, de Gegevensbeschermingswet en de Wet Gegevensbeschermingsautoriteit*, Mechelen, Kluwer, 2020, 420.

²⁶³ Adv. RvS 27 juli 2022, nr. 71.813/1/V.

schuldbemiddelaar) omvat. Enkel de melding over de stopzetting van de schuldbemiddeling lijkt effectief wettelijk te worden verplicht, waardoor een alternatieve rechtsgrond voor de overige meldingen vereist is.

Voor de overige gegevensdeling vertrekkende vanuit de schuldbemiddelaar, geldt dezelfde analyse als voor de gegevensuitwisseling tussen een persoon met een schuldenlast en de schuldbemiddelaar: een duidelijke AVG-rechtsgrond is er niet. Een mogelijke piste is een beroep op artikel 6.1, b) AVG. De schuldbemiddelaar richt zich immers noodzakelijkerwijze tot de schuldeiser ter uitvoering van zijn overeenkomst met de persoon met een schuldenlast. De eerder gemaakte bemerkingen over het bestaan van een mogelijk machtsonevenwicht en het door de wet verplichte karakter van de overeenkomst gelden hier des te meer.

Een andere mogelijke piste is een beroep doen op de taak van algemeen belang van de erkende instellingen van schuldbemiddeling (artikel 6.1, e) AVG). De verwerking van persoonsgegevens is noodzakelijk om de taak van algemeen belang die op de OCMW's en CAW's rust, uit te voeren. Subsidiar is de toestemming ook hier een mogelijke rechtsgrond, rekening houdend met het precaire karakter ervan door de vereiste van vrije toestemming.

3. **Van de schuldeiser of invorderaar naar de schuldbemiddelaar.** De schuldeisers en invorderaars als verwerkers zijn geen partij in de overeenkomst tussen de schuldenaar en de schuldbemiddelaar, waardoor de rechtsgrond van artikel 6.1, b) AVG niet kan worden ingeroepen.

Een mogelijkheid is om ook hier een beroep te doen op de rechtsgrond van artikel 6.1, e) AVG; hoewel de schuldeisers geen taak van algemeen belang hebben, werken ze door de verstrekking van persoonsgegevens wel mee aan de taak van algemeen belang die werd opgelegd op de schuldbemiddelaars. Met andere woorden is hun gegevensverwerking noodzakelijk om de taak van de schuldbemiddeling door de OCMW's en CAW's uit te laten oefenen, wat ook betekent dat enkel de informatie waarover de schuldenaar zelf niet beschikt, doorgegeven kan worden door de schuldeisers op basis van die rechtsgrond.²⁶⁴ Of deze rechtsgrond echter op deze manier gebruikt kan worden, is betwifelbaar. Ook wanneer een gerechtsdeurwaarder optreedt als openbare ambtenaar, oefent hij wel een taak van algemeen belang uit, en kan hij – mits aan alle voorwaarden voldaan wordt – gegevens uitwisselen op basis van artikel 6.1, e) AVG.

Daarnaast kan ook het gerechtvaardigd belang dat de schuldeisers of minnelijke invorderaars nastreven (m.n. de invordering van schulden), een geldige rechtsgrond zijn op basis van artikel 6.1, f) AVG (*supra*, 162). Cruciaal is dat de belangen van de betrokkene – afhankelijk van het type gegeven dat uitgewisseld wordt, de gevolgen die de uitwisseling teweeg brengt en hoe de gegevens gewaarborgd worden – dat gerechtvaardigd belang niet overstijgen. Gerechtelijke invorderaars kunnen zich niet op het gerechtvaardigd belang beroepen.

De toestemming zou subsidiar kunnen worden ingeroepen, maar de problematiek van het vrije karakter maakt de geldigheid ervan niet zeker.

Aanbeveling.

Door het onzekere karakter van de rechtsgronden bij alle drie de gegevensstromen, is er nood aan verduidelijking door de wetgever. De huidige modelovereenkomst laat immers ruimte tot interpretatie door gebrek aan duidelijke afbakening van welke gegevens gedeeld mogen

²⁶⁴ De tendens om alle informatie op te vragen die relevant kan zijn, terwijl de schuldenaar al over (een deel van) die informatie beschikt, strookt niet met het noodzakelijk karakter van deze rechtsgrond.

worden. Omdat een overeenkomst de betrokken partijen bindt, en omdat niet voor elk dossier dezelfde gegevens moeten worden opgevraagd, is het wellicht beter om in de eerste plaats in een basislijst te voorzien met enkel de noodzakelijke gegevens die verwerkt kunnen worden, en om in de tweede plaats ruimte te laten voor bijkomende persoonsgegevens die gedeeld kunnen worden wanneer de concrete situatie dat vereist. Deze tweedeling zorgt niet alleen voor meer rechtszekerheid ten aanzien van de cliënt met openstaande schulden, maar leidt ook tot een concretere (en met de AVG-conforme) afbakening van wat binnen de modelovereenkomst valt zonder de contracteervrijheid van de betrokken partijen te beperken. Samengevat is het verwerken van de noodzakelijke 'basisgegevens' verplicht bij het instemmen met de modelovereenkomst en kan het verwerken van de andere gegevens afzonderlijk door de partijen worden toegevoegd.

Het voorzien in een wettelijke verplichting die betrekking heeft op alle mogelijke gegevensstromen in het kader van de schuldbemiddeling, kan bovendien zorgen voor een algemene rechtsgrond waarop de drie gegevensstromen zich met zekerheid kunnen baseren.

Aandachtspunt. Het gebruik van de volmacht in de praktijk

Vanuit de praktijk kwam de vraag in welke mate een volmacht als rechtsgrond kan dienen om informatie op te vragen die niet door de modelovereenkomst wordt gevat. In de praktijk wordt al gebruik gemaakt van dergelijke vragen tot toestemming wanneer gegevens bij de schuldeisers moeten worden opgevraagd, in de vorm van een schriftelijke volmacht. De toestemming die zo'n volmacht omvat, is in principe niet vrij wanneer er sprake is van een machtsverhouding ten aanzien van de betrokkene.

Er kan echter wel worden aangenomen dat de verwerking van gegevens die essentieel zijn voor de schuldbemiddeling (de omvang van de schuld, het al dan niet zeker en opeisbaar karakter ervan en wie de schuldeisers zijn) zich wel kan baseren op de rechtsgrond van toestemming ten aanzien van de schuldeisers, ook al wordt deze toestemming doorgetrokken naar de verwerking door de erkende instellingen van schuldbemiddeling als overheden. De volmacht die nu door de praktijk wordt gebruikt, moet zich dan wel beperken tot de noodzakelijke elementen; ook een algemene vraag naar gegevens is te ruim en moet meer worden geconcretiseerd alvorens de volmacht voldoet aan de vereisten van artikel 4.11 AVG (vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting) en als geldige toestemming in de zin van artikel 6.1, a) AVG kan worden beschouwd.

Aanbeveling.

Omdat de modelovereenkomst de verwerking door de schuldeisers niet regelt, en deze gegevensdeling van belang is bij de schuldbemiddeling, zou dit moeten worden aangevuld in de regelgeving om rechtsonzekerheid te vermijden.

168. In de tweede plaats moet in alle gevallen aan de vereisten van artikel 5 AVG worden voldaan. Dat betekent dat de verwerking rechtmatig, behoorlijk en transparant moet zijn; het doelbindingbeginsel gerespecteerd moet worden; de gegevensverwerking minimaal moet zijn; de gegevens accuraat en actueel moeten zijn; en de opslag niet langer gebeurt dan nodig.

Wat opvalt is dat geen van deze beginselen expliciet aan bod komt in de modelovereenkomst of in de omkaderende regelgeving. Enkel het principe van doelbinding wordt impliciet bevestigd; de modelovereenkomst stelt dat de schuldbemiddelaar de gegevens enkel kan gebruiken als dat nodig is voor de opdracht van schuldbemiddeling.

Bovendien worden de te verwerken gegevens erg algemeen en ruim omschreven. Bij de eerste gegevensstroom (schuldenaar naar schuldbemiddelaar) moet de persoon met een schuldenlast alle nodige gegevens over zijn financiële, juridische, sociale en familiale situatie doorgeven, zonder dat het daarbij zeker is of al deze gegevens strikt noodzakelijk zijn. Bij de tweede gegevensstroom (schuldbemiddelaar naar schuldeiser) verleent de persoon met een schuldenlast op basis van de modelovereenkomst een algemeen mandaat om bij de schuldeisers alle inlichtingen in te winnen die noodzakelijk zijn voor de schuldbemiddeling en om uiteindelijk een afbetalingsplan voor te leggen en te onderhandelen. De schuldeisers zijn niet verplicht op basis van deze overeenkomst om op hun verzoek in te gaan. Voor beide gegevensstromen kan door de vage omschrijving niet worden afgeleid wat de betrokken partijen exact kunnen delen, waardoor het transparantiebeginsel en het beginsel van minimale verwerking van gegevens in het gedrang komen.

Er wordt verder niet verduidelijkt hoe de accuraatheid van de gegevens wordt gewaarborgd, hoe ze geactualiseerd worden, hoelang ze bewaard worden en hoe de opslag ervan beschermd wordt.

Aanbeveling.

Gelet op de beginselen van artikel 5 AVG, is een opsomming van de gegevens die door de cliënt aan de OCMW's moeten worden bekendgemaakt, en van de gegevens die de schuldbemiddelaar kan uitwisselen met de schuldeiser, vereist. Dit kan verankerd worden in de modelovereenkomst zelf, maar kan in de praktijk ook schriftelijk ter kennis worden gebracht aan de betrokkene.

Wanneer de gegevens door een overheid worden gedeeld in de zin van artikel 1.3 Bestuursdecreet – wat het geval is bij de verwerking door de OCMW's en CAW's –, dan is er een bijkomend protocol vereist (*infra*, Bijlage I). Dergelijk protocol ontbreekt hier.

Aanbeveling.

Het toevoegen van een protocol dat voldoet aan de vereisten vooropgesteld door de Belgische wetgeving inzake de verwerking van persoonsgegevens door een overheid, zou tot de conformiteit met de protocolvereisten leiden.

169. **Legaliteitsbeginsel.** Het OCMW en het CAW die als schuldbemiddelaars kunnen optreden zijn overheden; de regelgeving die de gegevensverwerking toelaat moet om die reden duiden welke gegevens verwerkt worden, wie toegang heeft tot de gegevens en wie betrokken is bij de verwerking, wie de verwerkingsverantwoordelijke is en hoelang ze bewaard worden. Deze elementen zijn niet

aanwezig, waardoor het Vlaams besluit van 7 oktober 2011²⁶⁵ en het decreet van 24 juli 1996 niet aan het legaliteitsbeginsel voldoen.

Aanbeveling: Bovenstaande gegevens moeten worden aangevuld door de regelgever in een wettelijke bepaling alvorens aan het legaliteitsbeginsel kan worden voldaan.

4.1.3 De modelovereenkomst en het beroepsgeheim

170. De modelovereenkomst verplicht de schuldbemiddelaar om vertrouwelijk met de verzamelde gegevens om te gaan. De overeenkomst stelt wat dat betreft:

“De schuldbemiddelaar behandelt de gegevens van het dossier (naam, adres, inkomsten, uitgaven, schulden ...) met de nodige discretie. Alle gegevens van het dossier zijn vertrouwelijk. De schuldbemiddelaar gebruikt die gegevens alleen als dat nodig is voor de opdracht van schuldbemiddeling.”

Hoewel de tekst van de overeenkomst slechts over ‘discretie’ spreekt, gaan de taken uitgeoefend door het OCMW of CAW gepaard met beroepsgeheim (*supra*, 61 en 62). Dat brengt in het bijzonder met zich mee dat de schuldbemiddelaar, behoudens een uitzondering op het beroepsgeheim, geen geheimen bekend mag maken aan derden ten opzichte van de relatie met de persoon met een schuldenlast. Schuldeisers en invorderaars zijn wat dat betreft derden, waardoor informatiedeling met deze actoren op een uitzondering moet berusten.

Aandachtspunt.

Er is al snel sprake van een geheim in de zin van artikel 458 Sw. Ook het meedelen dat een persoon schulden heeft en daarvoor hulp zoekt bij een schuldbemiddelaar is op zichzelf meestal al een geheim. Dit betekent dat de schuldbemiddelaar (meestal) al bij het eerste contact met een schuldeiser of een invorderaar een beroep moet doen op de uitzonderingen op het beroepsgeheim.

Wat deze uitzonderingen betreft, gaan we eerst na in welke mate de in de modelovereenkomst opgenomen volmacht een zelfstandige uitzondering op het beroepsgeheim vormt. Daarna bekijken we in welke mate de algemene uitzonderingen op het beroepsgeheim een (mogelijk aanvullende) rol kunnen spelen.

171. De eerste vraag is in welke mate de in de modelovereenkomst opgenomen volmacht een **specifieke uitzondering** op het beroepsgeheim vormt. Eerder in dit rapport kwam aan bod dat er sprake is van een specifieke uitzondering op het beroepsgeheim indien een wettelijke bepaling op voldoende precieze wijze afbakt welke informatie gedeeld mag worden en daarbij ook een afwijking van het principe van beroepsgeheim beoogd heeft. Bovendien moet de informatiedeling noodzakelijk, subsidiair en proportioneel zijn in het licht van het beoogde doel (*supra*, 23).

Het lijkt ons dat de regelgever die de modelovereenkomst opstelde via het Vlaams besluit van 9 september 2022 bij wijze van uitzondering op het beroepsgeheim bepaalde bekendmakingen t.a.v. schuldeisers beoogde. Het gaat met name om de bekendmaking van [1] het bestaan van een

²⁶⁵ B.VI.Reg. van 7 oktober 2011 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 25 maart 1997 tot uitvoering van het decreet van 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning van de instellingen voor schuldbemiddeling in de Vlaamse Gemeenschap, BS 18 november 2011.

schuldbemiddelingstraject, [2] het voorstel tot afbetalingsplan, [3] de informatie die nodig is om over het afbetalingsplan te onderhandelen, [4] de informatie die nodig is om de uitvoering van het afbetalingsplan na te gaan en [5] de stopzetting van de schuldbemiddeling. De modelovereenkomst bepaalt daarnaast ook algemener dat de persoon met een schuldenlast toestemming geeft aan de schuldbemiddelaar om schuldeisers te contacteren om een oplossing te vinden voor de schuldenlast, maar deze zin lijkt o.i. beperkend gelezen te moeten worden; ze wordt beperkt door de daaropvolgende zinnen waarin de persoon met een schuldenlast specifieke volmachten geeft.

Een bijkomende vraag is of het Vlaams besluit van 9 september 2022 via de modelovereenkomst een dergelijke uitzondering kan creëren. Wat dat betreft gaven we eerder aan dat ook een materiële wet – en dus ook een in BVR ontwikkelde modelovereenkomst – een rechtsbasis kan zijn, zij het slechts *op voorwaarde dat* de formele wettelijke bepaling (wet, decreet of ordonnantie) daarvoor de grondslag vormt (*supra*, 23). Dit wil zeggen dat minstens de noodzaak van een uitzondering op het beroepsgeheim uit de formele wet moet volgen. Hoewel het decreet van 24 juli 1996 enkel spreekt over een modelovereenkomst en niet ingaat op de verhouding tussen de schuldbemiddelaar en de schuldeisers, is aan deze voorwaarde o.i. toch voldaan. Het erkennings- en subsidiëringdecreet vooronderstelt immers dat de instellingen een rol als *bemiddelaar* kunnen opnemen in de zin van de Wet op het Consumentenkrediet.²⁶⁶ De parlementaire voorbereiding bij het decreet van 24 juli 1996 vooronderstelt daarbij het bestaan van dergelijke dienstverlening *ipso facto* en dus een overeenkomst met de persoon met een schuldenlast die twee elementen bevat: enerzijds een akkoord met het oog op een onderzoek van de schuldpositie, en anderzijds een akkoord om in zijn naam en voor zijn rekening te onderhandelen met zijn schuldeisers-kredietverstrekkers.²⁶⁷ Minstens voor dat tweede element is het delen van informatie met schuldeisers onontbeerlijk.

Samengevat vormt de (ondertekende) modelovereenkomst o.i. een uitzondering op het beroepsgeheim die aan de schuldbemiddelaar toelaat om volgende informatie met de schuldeisers te delen: [1] het bestaan van een schuldbemiddelingstraject, [2] het voorstel tot afbetalingsplan, [3] informatie die nodig is om over het afbetalingsplan te onderhandelen, [4] informatie die nodig is om de uitvoering van het afbetalingsplan na te gaan en [5] de stopzetting van de schuldbemiddeling.

172. Wanneer de schuldbemiddelaar informatie deelt die niet tot één van deze vijf elementen terug te voeren valt, dan biedt de modelovereenkomst geen uitzondering. Een dergelijke informatiedeling valt immers buiten de omvang van de modelovereenkomst. Dat kan worden opgevangen via de **algemene uitzonderingen** op het beroepsgeheim. Omdat van gedeeld beroepsgeheim geen sprake kan zijn²⁶⁸, lijkt *in casu* enkel de **instemming** van de persoon met een schuldenlast een relevante uitzondering. Zoals hoger aangegeven (*supra*, 23) is de instemming een (niet door alle rechtsleer aanvaarde) uitzondering op het beroepsgeheim indien de door het beroepsgeheim beschermde persoon geïnformeerd, vrij, voorafgaand, specifiek, uitdrukkelijk en volgehouden akkoord gaat met de informatie-uitwisseling. Omdat dergelijke informatiedeling verder gaat dan wat de volmacht uit de modelovereenkomst expliciet toelaat, kan dat akkoord o.i. niet uit de modelovereenkomst zelf worden afgeleid. Dat betekent dat een afzonderlijke instemming, die voldoet aan bovengenoemde voorwaarden, noodzakelijk is. Hoewel

²⁶⁶ Art. 2 decreet van 24 juli 1996

²⁶⁷ <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1010408>, p. 13.

²⁶⁸ Omdat niet zeker is dat alle betrokkenen beroepsgeheim hebben en, zelfs indien aan deze voorwaarde voldaan zou zijn, er geen sprake is van een gedeelde finaliteit tussen verzender en ontvanger.

dergelijk akkoord niet schriftelijk verkregen moet worden, kan een geschrift om bewijsredenen nuttig zijn.

Aandachtspunt. Uit de door SAM, steunpunt Mens en Samenleving verzamelde informatie blijkt dat sommige OCMW's aanvullend aan de modelovereenkomst afzonderlijke volmacht vragen waarin de persoon met een schuldenlast aan de schuldbemiddelaar volgend mandaat geeft: *"namens mij bij externe instanties aan mijn persoon gerelateerde gegevens op te vragen"*. Dergelijke volmacht is o.i. onvoldoende specifiek zodat de ondertekening ervan geen instemming vormt die een uitzondering op het beroepsgeheim toelaat. Binnen het huidige wettelijke kader moet informatiedeling die de modelovereenkomst overstijgt o.i. afzonderlijk met de persoon met een schuldenlast besproken worden en moet een specifiek akkoord voor die informatiedeling bekomen worden.

173. Belangrijk is dat de modelovereenkomst enkel ingaat op de informatiedeling door de schuldbemiddelaar en niet op de informatiedeling door de schuldeiser of invorderaar. Dat roept vragen op over welke informatie deze **schuldeiser of invorderaar** kan delen indien hij aan het beroepsgeheim gebonden is. Dat kan zich bijvoorbeeld voordoen bij het contacteren van een gerechtsdeurwaarder. Om informatie over de schuld te delen met de schuldbemiddelaar, moet een schuldeiser of invorderaar die beroepsgeheim heeft immers over een toepasselijke uitzondering op het beroepsgeheim beschikken.

Wat dat betreft is het o.i. betwifelbaar dat de modelovereenkomst voor de beroepsgeheimhouder een specifieke uitzondering op het beroepsgeheim vormt. In deze modelovereenkomst geeft de persoon met een schuldenlast immers enkel aan de schuldbemiddelaar de toestemming om in het kader van zijn taken bepaalde informatie met de schuldeiser uit te wisselen. Hoewel men zou kunnen beargumenteren dat de toestemming ten aanzien van de schuldbemiddelaar om bepaalde gegevens te verzamelen logischerwijze ook een toestemming ten aanzien van de schuldeiser behelst om deze gegevens bekend te maken, spreekt dat o.i. niet voor zich. Niet enkel is de schuldeiser geen partij bij de modelovereenkomst, ook is het o.i. niet duidelijk of de wetgever het scenario beoogde waarin de schuldeiser beroepsgeheimhouder is en daarbij voorrang geeft aan informatiedeling boven dat beroepsgeheim.

Gelet op deze onzekerheid lijkt het ons dan ook wenselijk dat de schuldeiser die beroepsgeheim heeft, (behoudens uitzonderingen in andere specifieke regelgeving) veiligheidshalve aanvullend een beroep doet op **instemming** als algemene uitzondering op het beroepsgeheim. Dit wil zeggen dat de beroepsgeheimhouder zelf met de persoon met een schuldenlast afstemt of en welke informatie met betrekking tot de schuld hij kan mag delen met de schuldbemiddelaar. Zoals aangegeven, moet deze instemming niet schriftelijk gegeven worden, maar moet ze wel geïnformeerd, vrij, voorafgaand, specifiek, uitdrukkelijk en volgehouden gebeuren.

Aandachtspunt. Uit de door SAM, steunpunt Mens en Samenleving verzamelde informatie blijkt dat sommige OCMW's aanvullend aan de modelovereenkomst een afzonderlijke volmacht vragen waarin de persoon met een schuldenlast volgend mandaat geeft: *"geef hierbij uitdrukkelijk toelating aan de betrokken externe instanties om de door het OCMW XX opgevraagde en aan mijn persoon gerelateerde gegevens rechtstreeks over te maken aan het OCMW XX"*. Met deze volmacht richt de schuldbemiddelaar zich vervolgens tot de schuldeiser. Aangezien het om een eenzijdige rechtshandeling gaat, kan een schuldeiser zich er rechtstreeks op beroepen om informatie bekend te maken. Zo'n volmacht kan, hoewel het o.i. niet strikt noodzakelijk is, een nuttig instrument zijn om de schuldeiser duidelijkheid te bieden over de rol van de schuldbemiddelaar, althans voor zover aan de voorwaarden van de AVG is voldaan (*supra*, 167).

Wanneer deze schuldeiser evenwel beroepsgeheim heeft, is het o.i. betwifelbaar of deze volmacht in deze vorm volstaat als 'instemming' in de zin van de uitzonderingen op het beroepsgeheim. Hoewel het op zich geen voorwaarde is dat de instemming rechtstreeks aan de beroepsgeheimhouder gegeven wordt, moet er wel aan alle voorwaarden zijn voldaan. In dit geval is de volmacht niet specifiek en is de betrokkene mogelijk niet in elk geval voldoende geïnformeerd over de gevolgen van de informatiedeling. Een dergelijke volmacht kan o.i. wel indien ze de omvang van gedeelde informatie specifiek omschrijft en indien de beroepsgeheimhouder in geval van twijfel over de voorwaarden van de instemming voorafgaand aanvullend afstemt met zijn schuldenaar over de informatiedeling.

4.1.4 Conclusie

174. Voor de eerste twee gegevensstromen (schuldenaar – schuldbemiddelaar en schuldbemiddelaar – schuldeiser) kunnen de rechtsgronden van artikel 6.1, b), e) en a) AVG worden ingeroepen, maar de toepassing van de rechtsgronden gebaseerd op de overeenkomst en toestemming is niet zeker. Voor de derde gegevensstroom (schuldeiser – schuldbemiddelaar) is er ook geen zekerheid over de geldigheid van de rechtsgronden van artikel 6.1, e) en a) AVG. De rechtsgrond van artikel 6.1, f) AVG kan, mits aan de voorwaarden voldaan wordt, wel gebruikt worden als basis voor de gegevensstroom. Ondanks de wijziging van de modelovereenkomst in 2022 m.o.o. de verduidelijking van het traject van schuldbemiddeling en de gegevensdeling, blijft er onzekerheid bestaan over welke informatie gedeeld mag worden, wat het beginsel van minimale gegevensverwerking en het beginsel van transparantie in het gedrang brengt. Ook de protocolvereiste en het legaliteitsbeginsel worden niet gerespecteerd.

Het beroepsgeheim is van toepassing tijdens de schuldbemiddeling, waardoor de gegevensdeling steeds een uitzondering vereist. De modelovereenkomst omvat een deel van de mogelijke gegevensstromen, en kan als concrete wettelijke uitzondering gelden op het beroepsgeheim van de schuldbemiddelaar en wanneer van toepassing, de schuldeiser. Wordt informatie uitgewisseld die buiten de modelovereenkomst valt, dan is de instemming van de betrokkene nodig. Los van het betwistbaar karakter van deze uitzondering, kan ook de vereiste van vrije instemming *in casu* de geldigheid van de instemming teniet doen.

4.2 Gegevensdeling in de praktijk

175. Hoger kwam aan bod hoe de modelovereenkomst – binnen de grenzen van de AVG en het beroepsgeheim – het mandaat van de schuldbemiddelaar afbakt. In dit onderdeel komt aan bod hoe de schuldbemiddelaar dit mandaat omzet in de praktijk. Omdat het veelal gaat om toepassingen van de op basis van de modelovereenkomst gemaakte analyse, blijven we hierbij beknopt. We bekijken vier gegevensstromen: het eerste contact van de schuldbemiddelaar met de schuldeiser, de reactie van de schuldeiser, het voorleggen van en onderhandelen over een afbetaalvoorstel en het melden van de stopzetting door de schuldbemiddelaar aan de schuldeiser.

4.2.1 Eerste contact met de schuldeiser of invorderaar met opvraag informatie en documentatie over de (vermeende) schuld

176. **AVG.** Vanuit het perspectief van de AVG bestaat de vraag welke informatie bij een eerste contact met de schuldeisers kan worden opgevraagd. De in de modelovereenkomst opgenomen bepaling die stelt dat de schuldbemiddelaar alle informatie kan opvragen die nodig is voor de schuldbemiddeling, beoordeelden we eerder al als onvoldoende specifiek (*supra*, 168). In de praktijk trachten sommige

schuldbemiddelaars deze informatie verder te concretiseren in een standaardbrief. Op die manier kan alsnog aan de rechtmatigheidsvereisten van minimale gegevensverwerking, accuraatheid en actualisering, opslagbeperking (zowel in de tijd als ten aanzien van de personen die toegang hebben tot de persoonsgegevens) en integriteit en vertrouwelijkheid worden voldaan.

Aanbeveling.

Dit betekent niet dat elk mogelijk gegeven afgebakend moet worden in een wettekst. Zolang voor de betrokkene duidelijk is welke gegevens verwerkt kunnen worden (in plaats van deze algemeen te benoemen) en wanneer deze gegevens noodzakelijk zijn ter uitvoering van de schuldbemiddeling, wordt voldaan aan de AVG-beginselen. Welke gegevens concreet nodig zijn is afhankelijk van het concrete dossier, wat tot gevolg heeft dat een *in abstracto* wettelijke omkadering van elk gegeven hier moeilijk wordt.

Wat wél kan worden vastgelegd, is een concrete lijst van gegevens die in elk dossier noodzakelijk zijn, met daarbij de mogelijkheid om later – indien vereist voor dat concrete dossier – bijkomend gegevens op te vragen, van zowel de cliënt als van de schuldeiser. Dergelijk ‘getrapt systeem’ zou alvast tot de conformiteit met de beginselen van transparantie en minimale gegevensverwerking leiden.

De omvang van de opgevraagde informatie blijkt in de praktijk onderling te verschillen; binnen de voorbeelden van het eerste contact met de schuldeisers (Bijlage I 4) kunnen we verschillende formules afleiden. In voorbeelden 1 en 2 wordt uitdrukkelijk gecommuniceerd dat de schuldenaar zich in een traject van schuldbemiddeling bevindt, terwijl in voorbeelden 3 en 4 slechts wordt aangehaald dat de schuldenaar zich in financiële moeilijkheden bevindt. Voorbeelden 1 en 4 vragen een uitgebreide lijst aan informatie, voorbeeld 2 beperkt zich tot een kortere lijst en in voorbeeld 3 wordt een overzicht van een (en eventueel andere) dossier opgevraagd.

Het bekendmaken van het feit dat de schuldenaar zich in een traject van schuldbemiddeling bevindt omvat ook de melding dat de cliënt financiële moeilijkheden heeft, dus dit wordt samen geanalyseerd. Deze bekendmaking wordt in de modelovereenkomst voorzien: dit is essentiële informatie die noodzakelijkerwijze volgt uit de contactopname met de schuldeiser.

Wat aan de schuldeisers gevraagd wordt om bekend te maken, varieert in de praktijk. Het beginsel van minimale gegevensverwerking stelt dat slechts die gegevens die noodzakelijk zijn om de doeleinden waarvoor ze verwerkt worden, gedeeld kunnen worden. Welke gegevens gedeeld mogen worden volgens dat beginsel is dus afhankelijk van het concrete dossier. In voorbeeld 2 lijken de gevraagde gegevens noodzakelijk te zijn voor het opstellen van een afbetalingsplan. De vraag naar een volledig dossier in voorbeeld 3 lijkt in het licht van het beginsel van minimale gegevensverwerking te algemeen te zijn verwoord: een vraag naar de specifieke gegevens binnen het dossier zou meer in lijn zijn met dit beginsel. De oplijsting in voorbeelden 1 en 4 is niet in overeenstemming met het beginsel: tenzij kan worden aangetoond dat elk gevraagd element noodzakelijk is voor dat dossier, is het opvragen van dergelijke lijst niet voldoende beperkt.

In de praktijk moeten de schuldbemiddelaars de vraag tot gegevensdeling beperken tot de gegevens die noodzakelijk zijn om de beoogde doeleinden (het opstellen van een afbetalingsplan om zo schuldbemiddeling aan te bieden) te verwezenlijken.

177. **Beroepsgeheim.** De modelovereenkomst laat logischerwijze toe dat de schuldbemiddelaar de schuldenlast in kaart brengt en daarbij ook de gegrondheid van de schulden onderzoekt. Daartoe kan de schuldbemiddelaar op grond van de modelovereenkomst contact opnemen met de schuldeiser of invorderaar. Van dergelijk contact en de daaruit voortvloeiende onvermijdelijke bekendmaking van het feit dat de persoon met een schuldenlast beroep doet op een schuldbemiddelaar stelden we eerder al dat ze bij wijze van uitzondering op het beroepsgeheim met de schuldeiser gedeeld kan worden (*supra*, 171). Meer informatie over de persoon met een schuldenlast kan o.i. niet gedeeld worden op grond van de modelovereenkomst, maar eventueel wel op grond van de precaire uitzondering van instemming.

Aandachtspunt. Het delen van het Rijksregisternummer

Uit de door SAM, steunpunt Mens en Samenleving verzamelde gegevens blijkt dat schuldbemiddelaars in de communicatie ten aanzien van de schuldeisers en invorderaars vaak het rijksregisternummer van de persoon met een schuldenlast opnemen om hem te identificeren.

Vanuit het oogpunt van de AVG is het rijksregisternummer geen bijzonder persoonsgegeven dat bijkomend beschermd wordt. De Belgische wetgever daarentegen heeft in bijzondere waarborgen voorzien wanneer dit gegeven wordt uitgewisseld. De wet van 8 augustus 1983 stelt dat het rijksregisternummer wel met overheidsinstellingen gedeeld kan worden die een taak van algemeen belang uitoefenen, maar niet met derden. Toegang krijgen tot het rijksregisternummer van de betrokkene wordt (onder andere) voorbehouden tot het OCMW en CAW als erkende instellingen van schuldbemiddeling.²⁶⁹ Derden, zoals de schuldeisers, hebben deze toegang niet²⁷⁰, waardoor kan worden afgeleid dat de schuldbemiddelaar het rijksregisternummer niet mag doorgeven aan de schuldeisers tijdens het traject van schuldbemiddeling.

4.2.2 De reactie van de schuldeiser of invorderaar

178. Wanneer de schuldeiser of invorderaar bij wijze van reactie vervolgens de gevraagde gegevens deelt, dan moet deze daarbij – zoals beschreven – de regels van de AVG en desgevallend het beroepsgeheim respecteren (*supra*, 166 en 170). Daarbij moet voornamelijk rekening worden gehouden met de vereisten van artikel 5 AVG en wanneer het beroepsgeheim van toepassing is, met de voorwaarden gekoppeld aan de wettelijke uitzondering.

179. Een belangrijke vraag is of de schuldeiser of invorderaar verplicht is om de opgevraagde gegevens door te geven, dan wel het recht heeft om deze doorgifte te weigeren. Wat dat betreft moet *in de eerste plaats* worden opgemerkt dat de schuldeisers niet gebonden zijn door een overeenkomst tussen de schuldbemiddelaar en de schuldenaar. Uit de modelovereenkomst kan er geen medewerkingsplicht worden afgeleid ten aanzien van de schuldeisers.

2. De vraag of de doorgifte kan worden geweigerd moet *in de tweede plaats* zowel vanuit het beroepsgeheim als vanuit de AVG bekeken worden.

1. **AVG.** Behoudens de grondslag van artikel 6.1, c) AVG die een wettelijke verplichting veronderstelt waarbij de verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk is, wordt er in de AVG geen verplichting tot doorgifte opgelegd. Het gebrek aan dergelijke plicht leidt tot de conclusie

²⁶⁹ Art. 5, § 1, 2° wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, BS 21 april 1984 (hierna: wet 8 augustus 1983).

²⁷⁰ Met uitzondering van de gerechtsdeurwaarder die voor één van deze schuldeisers zou optreden en op basis van een wet, decreet of ordonnantie gemachtigd is om het rijksregisternummer te kunnen raadplegen. Zie artikel 5, § 1, 4° wet 8 augustus 1983.

dat o.i. de weigering van de verwerking van persoonsgegevens niet onmogelijk wordt gemaakt door de AVG, en dat de doorgifte op vraag van een ander geweigerd kan worden.

Aandachtspunt. De impact van artikel 15 AVG.

Ongeacht bovenstaande weigeringen door de schuldeiser of invorderaar op grond van het beroepsgeheim en de AVG, heeft de persoon met een schuldenlast zelf op grond van artikel 15 AVG steeds het recht om zijn gegevens op te vragen van degene die ze verwerkt heeft. Dit betekent dat indien de schuldeiser zelf weigert om de gevraagde informatie rechtstreeks mee te delen aan de schuldbemiddelaar, de persoon met een schuldenlast ze nog steeds kan opvragen en zelf aan de schuldbemiddelaar kan bezorgen.

Dit roept de vraag op of deze omweg kan worden vermeden door de persoon met een schuldenlast om een volmacht te vragen waarin hij de schuldeiser verplicht om op grond van artikel 15 AVG gegevens uit zijn dossier bekend te maken aan de schuldbemiddelaar. Het antwoord op deze vraag moet volgens de rechtsleer positief beantwoord worden.

Volgens het gemeen recht kan een volmacht zowel een algemeen als bijzonder karakter hebben, afhankelijk van de bedoeling van de mandaatgever ten aanzien van de bevoegdheden van de gemandateerde. Gezien de bewoording van artikel 15 AVG, samengelezen met overweging 64 die de controle van de identiteit van de aanvrager vereist, zou de mogelijkheid tot inzage in de persoonsgegevens van de mandaatgever uitdrukkelijk in het mandaat moeten worden vermeld; een algemene volmacht volstaat niet. Op die manier wordt de inzage concreet afgebakend en bestaat er geen onzekerheid over de bevoegdheden van de schuldbemiddelaar.

De vraag stelt zich dan of een dergelijke volmacht een voldoende uitzondering uitmaakt op het **beroepsgeheim**; er wordt namelijk uitdrukkelijk toestemming gegeven om geheimen aan derden bekend te maken. Deze volmacht moet (volgens het deel van de rechtsleer dat deze uitzondering aanvaardt) voorafgaand, specifiek, vrij, uitdrukkelijk, geïnformeerd en volgehouden zijn alvorens dit een geldige uitzondering op artikel 458 Sw. kan zijn. Het specifiek karakter vereist een concrete opsomming van de gegevens die gedeeld kunnen worden: een algemene volmacht voldoet hier ook niet.

2. **Beroepsgeheim.** Heeft de schuldeiser of invorderaar beroepsgeheim, dan *moet* hij de doorgifte van informatie weigeren indien hij zich niet op een uitzondering op het beroepsgeheim kan baseren. Wat dat betreft kwam hoger aan bod dat de modelovereenkomst tussen de schuldbemiddelaar en de persoon met een schuldenlast op zichzelf geen uitzondering op het beroepsgeheim biedt aan de schuldeiser of invorderaar en dat hij zich voor het delen van geheimen in de meeste gevallen slechts op de instemming van de betrokkene kan baseren. Belangrijk is dat zelfs al zou hij zich op instemming van de betrokkene als uitzondering op het beroepsgeheim kunnen baseren, hij nog steeds niet de plicht heeft om informatie bekend te maken. De instemming van de betrokkene geeft volgens de meeste rechtsleer slechts een spreekrecht.²⁷¹ Samengevat hebben de schuldeisers op basis van artikel 458 Sw. een weigeringsplicht indien de schuldenaar niet met de gegevensuitwisseling instemt. Stemt de schuldenaar wel in, dan hebben ze een weigeringsrecht.

²⁷¹ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, i.s.m. T. OPGENHAFFEN en I. VAN DER STRAETE, *Beroepsgeheim en hulpverlening*, Brugge, die Keure, 2018, 242.

4.2.3 Het voorleggen van en onderhandelen over een afbetaalvoorstel

180. Op grond van de modelovereenkomst beschikken de schuldbemiddelaars over de volmacht om een afbetaalvoorstel voor te leggen aan de schuldeisers en om er zo nodig over te onderhandelen. Uit de door SAM, steunpunt Mens en Samenleving verzamelde gegevens blijkt dat dit in de praktijk meestal op graduele wijze verloopt, waarbij in eerste instantie enkel een voorstel tot afbetaling gedeeld wordt met de schuldeiser, zonder dat daarbij concrete informatie gedeeld wordt over de algemene financiële situatie van een persoon met een schuldenlast en over concrete andere schulden. Slechts wanneer de schuldeiser weigert of wanneer het afbetaalvoorstel eerder gering is, en/of wanneer er zich bijzondere omstandigheden voordoen die bepalend zijn voor het concrete afbetaalvoorstel (bv. lopend loonbeslag), wordt 'meer informatie' meegedeeld. In dat geval lijkt een cascade te worden gehanteerd, die als volgt wordt omschreven:

- *“Enkel het concrete afbetaalvoorstel wordt meegedeeld*
- *Enkel het concrete afbetaalvoorstel wordt meegedeeld plus het aantal andere schuldeisers (zonder bedragen) die ook een afbetaalvoorstel kregen*
- *Bijkomend worden gegevens meegedeeld over (de aard van) het inkomen (en totaalbedrag) en de vaste kosten (enkel het totaalbedrag) waardoor de schuldeiser zicht krijgt op de ruimte voor schuldaflossing (van alle schulden)*
- *Bijkomend worden in detail meer financiële gegevens meegedeeld over de inkomsten (totaalbedrag), vaste uitgaven (uitgesplitst per kostenpost) en ook over de andere schulden (totaalbedrag) die afbetaald moeten worden*
- *Bijkomend wordt naast bijkomende -financiële- informatie ook meer 'persoonlijke' informatie meegeven”*

Wanneer meer dan het concrete afbetaalvoorstel meegedeeld wordt, is het opvallend dat in de praktijk vaak eerst toestemming gevraagd wordt aan de persoon met een schuldenlast.

181. AVG. Het is onduidelijk in welke mate een bijkomende toestemming nodig is om meer informatie te delen met de schuldeiser dan het concrete afbetaalvoorstel. Daartoe is de modelovereenkomst in te algemene bewoordingen opgesteld. Deze modelovereenkomst omvat een volmacht om over het afbetalingsvoorstel met de schuldeiser te onderhandelen, maar gaat niet in op welke informatie bij deze onderhandeling mag worden meegedeeld. Aangezien de modelovereenkomst onderhevig is aan het contractenrecht, moet er evenwel van worden uitgegaan dat er wilsovereenstemming bestaat tussen de persoon met een schuldenlast en de schuldbemiddelaar over de omvang van de gegeven volmacht.

Hoewel de modelovereenkomst niet ingaat op hoe het afbetalingsplan moet worden voorgelegd aan de schuldeisers en welke informatie dat afbetalingsplan moet of mag bevatten²⁷², lijkt de getrapte praktijk waarbij zo weinig mogelijk informatie meegedeeld wordt ons te passen binnen de door de AVG vooropgezette belangrijke principes zoals minimale gegevensdeling en bij het beginsel dat uitzonderingen op het beroepsgeheim beperkend geïnterpreteerd moeten worden.

182. Beroepsgeheim. Niet enkel het contractenrecht noopt tot deze bijkomende stap; ook vanuit het perspectief van het beroepsgeheim is dit nodig. De modelovereenkomst geldt immers slechts als uitzondering op het beroepsgeheim in de mate dat de betrokkene toestemming verleent voor het delen van informatie. Bij gebrek aan een concreet overzicht van de informatie die door de modelovereenkomst wordt gevisieerd, kan geen eenduidige conclusie worden gemaakt over wanneer de modelovereenkomst geldt als uitzondering op het beroepsgeheim. Uit randnummer 171 blijkt dat de modelovereenkomst voor bepaalde informatie-uitwisselingen een uitzondering op artikel 458 Sw. kan

²⁷² Over waarom dat problematisch is, zie Hoofdstuk 34.1.2.

uitmaken, maar voor de gegevens die daarbuiten vallen, is de instemming door de betrokkene – hoewel niet overal aanvaard – de enige resterende uitzonderingsgrond. Deze instemming kan gegeven worden bij wijze van het goedkeuren van de volmacht, op voorwaarde dat deze volmacht (en de daarin vervatte instemming) geïnformeerd, vrij, voorafgaand, specifiek, uitdrukkelijk en volgehouden is.

Aandachtspunt. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens en strafrechtelijke gegevens

Onder de AVG wordt een onderscheid gemaakt tussen een algemene categorie en bijzondere categorie van persoonsgegevens.²⁷³

Worden er bijzondere persoonsgegevens gedeeld, bijvoorbeeld gegevens inzake de gezondheidstoestand van de betrokkene door middel van een openstaande ziekenhuisfactuur, dan is deze verwerking in principe verboden, tenzij één van de verwerkingsgronden uit artikel 9.1 AVG kan worden ingeroepen. *In casu* kan dit type persoonsgegeven alsnog verwerkt worden door de schuldbemiddelaar als de betrokkene zijn uitdrukkelijke toestemming geeft. De schriftelijke toestemming is in dat geval wel nodig. Bovendien moet de verwerking gebeuren door een verwerker gebonden door het beroepsgeheim²⁷⁴, en is op basis van de Wet Bescherming Persoonsgegevens een duidelijke omkadering vereist van de categorieën van personen die tot de bijzondere persoonsgegevens toegang hebben²⁷⁵.

Worden er gegevens gedeeld van strafrechtelijke aard, dan is ofwel toezicht van een overheid vereist, ofwel is de verwerking toegelaten door een wettekst die in voldoende waarborgen voorziet ten aanzien van de rechten van de betrokkene.²⁷⁶

183. Dezelfde analyse geldt wanneer de schuldbemiddelaar na onderzoek van de schulden vaststelt dat de betrokkene tijdelijk of definitief niet in staat is om de schuld af te lossen en aan de schuldeiser of invorderaar de vraag stelt om de invordering te staken.

4.2.4 Het stopzetten van de schuldbemiddeling

184. Tot slot heeft de schuldbemiddelaar de plicht om de gecontacteerde schuldeisers en invorderaars op de hoogte te brengen wanneer hetzij de schuldbemiddelaar, hetzij de persoon met een schuldenlast, hetzij beide samen de schuldbemiddeling beëindigen. Deze informatieplicht bestaat zowel bij een beëindiging om positieve redenen als om negatieve redenen. Van deze plicht gaven we aan dat het een melding is die bij wet verplicht wordt (en dus een gegevensstroom gebaseerd op artikel 6.1, c) AVG is) en een zelfstandige uitzondering op het beroepsgeheim vormt.

De omvang van deze verplichting in de modelovereenkomst is o.i. beperkt. De modelovereenkomst verplicht er enkel toe te melden dat de schuldbemiddeling werd stopgezet (met voor verdere info een verwijzing naar de persoon met een schuldenlast zelf), en laat bijgevolg niet toe om te communiceren over bijkomende elementen, zoals de reden voor de stopzetting.

185. **AVG.** Hoewel een rechtsgrond kan worden gevonden zowel voor de stopzetting zelf als voor de reden ervan, is op basis van het beginsel van minimale gegevensverwerking en transparantie een concretere omschrijving van wat exact gedeeld kan worden, nodig. In de praktijk kan een getrappt systeem zoals werd beschreven in 4.2.3 daarbij helpen, waarbij in eerste instantie enkel de stopzetting wordt gecommuniceerd, en bijkomend (in onderlinge overeenstemming met de betrokkene met

²⁷³ Art. 9.1 AVG.

²⁷⁴ Art. 9.3 AVG.

²⁷⁵ Art. 9 WBP.

²⁷⁶ Art. 10 AVG.

openstaande schulden) de reden waarom of andere voor dat traject relevante informatie ook wordt meegedeeld.

186. **Beroepsgeheim.** De modelovereenkomst zelf voorziet niet in de gegevensdeling van meer informatie dan het loutere feit van de stopzetting (bijvoorbeeld de reden voor de stopzetting, de begeleiding door andere diensten), waardoor hier het delen van deze informatie slechts mogelijk is als de persoon met een schuldenlast daarmee instemt.

5 Conclusie

187. De vlotte gegevensdeling tussen de invorderaars, schuldhulpverleners en schuldbemiddelaars is essentieel om de invorderingskosten van de schuldenaar zo laag mogelijk te houden. In het eerste deel van dit hoofdstuk wordt duidelijk dat deze informatie-uitwisseling echter beperkt wettelijk geregeld wordt, waarbij het gebruik van databanken centraal staat. In de praktijk worden buiten dit wettelijk kader ook gegevens verwerkt, wat tot heel wat vragen leidt inzake de conformiteit met de AVG en de plaats van het beroepsgeheim.

188. De in het tweede deel geformuleerde principevragen bieden een houvast en geven aan de hand van aandachtspunten en aanbevelingen een duidelijk kader waarbinnen de wetgever later de gegevensstromen wettelijk kan verankeren. Deze vragenlijst is uiteraard niet allesomvattend, maar door de ruime formulering ervan in combinatie met de huidige wetgeving geeft dit een overzicht van de mogelijkheden om de gegevensstromen tussen de schuldbemiddelaars, de schuldhulpverleners en de invorderaars zodanig te regelen dat de invorderingskosten voor de betrokkene zo laag mogelijk worden gehouden.

189. In het derde deel wordt één van de wettelijk voorziene gegevensstromen geanalyseerd, met name hoe gegevens worden uitgewisseld tussen de invorderaars en de schuldbemiddelaars binnen het traject van schuldbemiddeling. Ondanks het bestaan van een modelovereenkomst die bij decreet verplicht moet worden gebruikt, en ondanks het feit dat deze modelovereenkomst recent werd gewijzigd, is o.i. de modelovereenkomst niet volledig in overeenstemming met de toetsingskaders van de AVG en het beroepsgeheim. Verduidelijkingen aangaande de rechtsgrond, welke gegevensstromen binnen de modelovereenkomst vallen, en in welke mate de instemming een uitzondering kan vormen op het beroepsgeheim van schuldeisers met beroepsgeheim, zijn nodig.

Bijlagen

Bijlage I. Checklist

1. Checklist AVG (en samenhangende regelgeving)

1. Valt de handeling onder het toepassingsgebied van de AVG?
 - 1.1 Is er een verwerking?
 - 1.2 Worden persoonsgegevens verwerkt?
 - Algemene categorie van persoonsgegevens
 - Bijzondere categorie van persoonsgegevens
 1. Ras of afkomst
 2. Politieke opvattingen
 3. Religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen
 4. Lidmaatschap van een vakbond
 5. Genetische gegevens
 6. Biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon
 7. Gegevens over gezondheid
 8. Gegevens over iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid
 - Gegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten
2. Is de verwerking rechtmatig?
 - 2.1 Op basis van welke rechtsgrond gebeurt de verwerking?
 - 1) Op basis van de toestemming van de betrokkene
 - 2) Op basis van de uitvoering van een overeenkomst
 - 3) Op basis van een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust
 - 4) Voor de bescherming van de vitale belangen van een persoon
 - 5) Voor de vervulling van een taak van algemeen belang of de uitoefening van het openbaar gezag
 - 6) Voor de behartiging van een gerechtvaardigd belang
 - 2.2 Voldoet de verwerking aan de volgende beginselen?
 - 1) Verwerking is rechtmatig, behoorlijk en transparant
 - 2) Doelbinding
 - 3) Minimale gegevensverwerking
 - 4) Accurate en geactualiseerde gegevens
 - 5) Beperkte opslag, niet langer dan nodig
 - 6) Beschermd tegen onbevoegde personen
 - 7) Aanwezigheid van een verwerkingsverantwoordelijke
 - 2.3 Indien er bijzondere gegevens verwerkt worden, voldoet de verwerking aan de volgende principes?
 - 1) De betrokkene heeft uitdrukkelijk toestemming gegeven voor de verwerking
 - 2) De verwerking is noodzakelijk voor het uitvoeren van verplichtingen en de uitoefening van specifieke rechten van de verwerkingsverantwoordelijke of de betrokkene op het gebied van het arbeidsrecht en het socialezekerheids- en socialebeschermingsrecht

- 3) De verwerking is noodzakelijk ter bescherming van de vitale belangen van de betrokkene
 - 4) De verwerking wordt verricht door een stichting, een vereniging of een andere instantie zonder winstoogmerk die op politiek, levensbeschouwelijk, godsdienstig of vakbondsgebied werkzaam is, in het kader van haar gerechtvaardigde activiteiten en met passende waarborgen, mits de verwerking uitsluitend betrekking heeft op de leden of de voormalige leden van de instantie of op personen die in verband met haar doeleinden regelmatig contact met haar onderhouden, en de persoonsgegevens niet zonder de toestemming van de betrokkenen buiten die instantie worden verstrekt
 - 5) De verwerking heeft betrekking op persoonsgegevens die kennelijk door de betrokkene openbaar zijn gemaakt
 - 6) De verwerking is noodzakelijk voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering of wanneer gerechten handelen in het kader van hun rechtsbevoegdheid
 - 7) De verwerking is noodzakelijk om redenen van zwaarwegend algemeen belang, op grond van Unierecht of lidstatelijk recht, waarbij het proportionaliteitsbeginsel moet worden gerespecteerd
 - 8) De verwerking is noodzakelijk voor doeleinden van preventieve of arbeidsgeneeskunde, voor de beoordeling van de arbeidsgeschiktheid van de werknemer, medische diagnoses, het verstrekken van gezondheidszorg of sociale diensten of behandelingen dan wel het beheren van gezondheidszorgstelsels en -diensten of sociale stelsels en diensten, op grond van Unierecht of lidstatelijk recht, of uit hoofde van een overeenkomst met een gezondheidswerker
 - 9) De verwerking is noodzakelijk om redenen van algemeen belang op het gebied van de volksgezondheid of het waarborgen van hoge normen inzake kwaliteit en veiligheid van de gezondheidszorg en van geneesmiddelen of medische hulpmiddelen, op grond van Unierecht of lidstatelijk recht waarin passende en specifieke maatregelen zijn opgenomen ter bescherming van de rechten en vrijheden van de betrokkene, met name van het beroepsgeheim
 - 10) De verwerking is noodzakelijk met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89, lid 1, op grond van Unierecht of lidstatelijk recht, waarbij de evenredigheid met het nagestreefde doel wordt gewaarborgd, de wezenlijke inhoud van het recht op bescherming van persoonsgegevens wordt geëerbiedigd en passende en specifieke maatregelen worden getroffen ter bescherming van de grondrechten en de belangen van de betrokkene
- 2.4 Indien er gegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten verwerkt worden, voldoet de verwerking aan de volgende principes?
- 1) De gegevens worden verwerkt onder toezicht van de overheid; of
 - 2) De verwerking van de gegevens is toegestaan bij Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepalingen
- 2.5 Indien de deelstaten bevoegd zijn
- 1) Gaan de gegevens uit van een overheid in de zin van art 1.3 Bestuursdecreet?
 - 2) Is voldaan aan de protocolvereiste van artikel 8 e-gov decreet?
 - Werd een protocol opgesteld tussen de initiële verwerkingsverantwoordelijke en de verwerkingsverantwoordelijke ontvanger?
 - Bevat het protocol
 - 1° de identificatie van de verwerkingsverantwoordelijken;

- 2° de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden medegedeeld;
- 3° de categorieën en omvang van de medegedeelde persoonsgegevens conform het proportionaliteitsbeginsel;
- 4° de categorieën van ontvangers en derden die mogelijk de gegevens eveneens verkrijgen;
- 5° de wettelijke basis van zowel de mededeling als de inzameling van de gegevens;
- 6° de beveiligingsmaatregelen van de mededeling
- 7° de periodiciteit van de mededeling;
- 8° de duur van de mededeling;
- 9° de sancties in geval van niet-naleving van het protocol;
- 10° de beschrijving van de precieze doeleinden waarvoor de gegevens oorspronkelijk werden ingezameld door de instantie die beheerder is van de gevraagde gegevens;
- 11° ingeval van latere verwerking van de ingezamelde gegevens, vermelding van de verenigbaarheidsanalyse van de doeleinden van deze verwerking met het doeleinde waarvoor de gegevens aanvankelijk zijn verzameld overeenkomstig artikel 6, lid 4 AVG
- 12° afspraken omtrent de garantie van de kwaliteit van de gegevens en de eerbiediging van het wettelijk kader dat de toegang tot de authentieke gegevensbron regelt;
- 13° specifieke maatregelen die de gegevensmededeling omkaderen.

2.6 Indien de federale overheid bevoegd is

- 1) Gaan de gegevens uit van de federale overheid?
- 2) Is voldaan aan de protocolvereiste van artikel 20 WBP?
 - Werd een protocol opgesteld tussen de initiële verwerkingsverantwoordelijke en de verwerkingsverantwoordelijke ontvanger?
 - Werd voorafgaand advies gevraagd aan de Gegevensbeschermingsautoriteit over de inhoud van dit protocol, en werd het advies openbaar gemaakt op de website van de betrokken verwerkingsverantwoordelijke?

2.7. Indien een overheid gegevens verwerkt; voldoet de wet/de praktijk ook aan de principes en voorwaarden van het legaliteitsbeginsel (artikel 22 Grondwet, samengelezen met artikel 8 EVRM)?

- 1) Leidt de wet/de praktijk tot een inmenging in het privéleven door de gegevensuitwisseling?
- 2) Staan volgende gegevens in een wet of decreet?
 - doeleinde van de verwerking
 - categorie van verwerkte gegevens
 - categorie van de betrokken personen
 - categorie van ontvangers, waarom ze de gegevens ontvangen en het gebruik dat ze ervan zullen maken
 - bewaartermijn
 - verwerkingsverantwoordelijke
- 3) Zijn deze gegevens voldoende duidelijk en voldoende precies geformuleerd?

2. Checklist beroepsgeheim

1. Heeft degene die de gegevens deelt, beroepsgeheim?
2. Wordt het beroepsgeheim geschonden door de informatiedeling?
 - 2.1 Gaat het om een geheim?
 - 2.2 Wordt het geheim aan derden bekendgemaakt?
 - 2.3 Gebeurt de bekendmaking opzettelijk?
3. Valt het onder één van de uitzonderingen op het beroepsgeheim?
 - 3.1 Voorziet de toepasselijke wet zelf in een uitzondering op het beroepsgeheim?
 - 3.2 Heeft de beroepsgeheimhouder een mandaat?
 - 3.3 Is het gedeeld beroepsgeheim als algemene uitzondering op het beroepsgeheim van toepassing?
 1. alle betrokkenen zijn gebonden door het beroepsgeheim
 2. alle betrokkenen zijn betrokken in dezelfde hulpverleningscontext/alle betrokkenen hebben dezelfde finaliteit
 3. noodzakelijke gegevens
 4. uitwisseling van informatie in het belang van de cliënt
 5. instemming of verzetsmogelijkheid cliënt
 - 3.4 Is de toestemming als algemene uitzondering op het beroepsgeheim van toepassing?
 1. De instemming is voorafgaand
 2. De instemming is vrij
 3. De instemming is specifiek
 4. De instemming is uitdrukkelijk
 5. De instemming is volgehouden
 6. De instemming is geïnformeerd
 - 3.5 Is er nog een andere algemene uitzondering op het beroepsgeheim van toepassing?

Bijlage II. Bevraging door SAM, steunpunt Mens en Samenleving

1. Inleiding.

Het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin gaf de opdracht voor het *“SWVG-onderzoek MJP_10 Onderzoek naar de mogelijkheden en randvoorwaarden voor gegevensdeling tussen gerechtsdeurwaarders, nutsvoorzieningen, kredietinstellingen, telecomoperatoren en erkende instellingen voor schuldbemiddeling in functie van het maximaal beperken van invorderingskosten”*.

In de afrondingsfase van dit onderzoek werd door de stuurgroep van dit onderzoek op 27 juni beslist om ‘aanvullend’ met de bevindingen van dit onderzoek te kijken naar de huidige praktijken, met hierbij de vraag of deze conform die bevindingen gebeuren, en zo nee, waarom en hoe deze praktijken aangepast kunnen worden om (maximaal) conform die bevindingen te handelen en dit binnen de huidige stand van de wetgeving. Dit laatste weliswaar wetende dat de meeste gegevensdeling vanuit een instelling erkend voor schuldbemiddeling zich baseert op hun wettelijke opdrachten en op ‘toestemming’ vanwege de hulpvrager (wat evenwel een preciaire rechtsgrond is in het licht van GDPR), het grondwettelijk recht op privacy en/of het beroepsgeheim. Desalniettemin werd deze toetsing gebaseerd op de huidige praktijk ‘wenselijk’ geacht om nadien de instellingen erkend voor schuldbemiddeling ‘zo concreet mogelijk’ wegwijs te maken binnen de bevindingen van het onderzoek én om de hulpvrager hun rechten hierbij zo duidelijk mogelijk in beeld te brengen.

SAM, steunpunt Mens en Samenleving nam op zich deze praktijken te verzamelen en aan de onderzoekers te bezorgen. Dit document is daarvan het (samenvattend) resultaat.

2. Overzicht stappen in een dossier schuldbemiddeling

We vroegen aan het werkveld ons informatie en documentatie te bezorgen over een ‘normaal’ verloop van een dossier schuldbemiddeling, met focus op wat dan gecommuniceerd en/of overeengekomen wordt tussen a) de instelling erkend voor schuldbemiddeling en de hulpvrager en/of met b) de instelling erkend voor schuldbemiddeling en de schuldeiser of diens minnelijke invorderaar (incassobureau, gerechtsdeurwaarder of advocaat) of gerechtelijke invorderaar (gerechtsdeurwaarder).

In het verloop van een dossier schuldbemiddeling kan men normaliter de hierna volgende fases onderscheiden:

1. Aanmelding cliënt, een (eerste) onderzoek van de financiële situatie en beslissing omtrent de meest gepaste dienstverlening;
2. Beslissing opstart schuldbemiddeling (al dan niet in combinatie met budgetbeheer of -begeleiding en ...)
3. Ondertekening modelovereenkomst schuldbemiddeling (en eventuele andere documenten m.b.t. gegevensdeling met derden)
4. Eerste contactopname met de schuldeiser of invorderaar met opvraag informatie en documentatie over de (vermeende) schuld (en de vraag de invordering tijdelijk op te schorten om de financiële situatie en alle schulden in beeld te krijgen, om de gegrondheid van de schulden na te gaan, om een budget- en een (totaal) schuldaflossingsplan op te maken, enz.)
5. De eventuele negatieve reactie van de schuldeiser of invorderaar (in de zin van: *“Wij kunnen die info of documentatie niet geven ... tenzij ...”*)

6. Het voorleggen van een afbetaalvoorstel aan de schuldeiser of invorderaar (en het verder onderhandelen hierover)
7. Het melden dat na onderzoek er (tijdelijk) geen ruimte voor schuldaflossing is met de vraag de invordering te staken (en het verder onderhandelen hierover)
8. Het melden dat de begeleiding door de instelling erkend voor schuldbemiddeling werd stopgezet
9. De archivering van een afgelopen dossier schuldbemiddeling

In dit document focussen we op hetgeen volgt vanaf stap 3 tot en met stap 8.

Er kan hierbij opgemerkt worden dat bij stap 1 vaak ook al allerhande documenten worden voorgelegd en/of ondertekend door de hulpvrager m.b.t. het delen of opvragen van allerhande relevante informatie die in het kader van het 'sociaal onderzoek' nodig is om te beslissen wat de meest passende hulpverlening zou zijn. Zo zal een OCMW bv. vaak ook toestemming vragen om de KSZ te mogen raadplegen, en, indien hieruit blijkt dat de hulpvrager bv. bij instelling X een ziekenuitkering ontvangt, een bijkomend instemmingsformulier om het exacte bedrag van die uitkering bij die instelling op te vragen enz.

Ook gaan we in dit document niet in op stap 9 en meer concreet op (regelgeving over) wat allemaal gebeurt met een 'dossier schuldbemiddeling' nadat deze vorm van hulpverlening werd stopgezet. Dit gaat over regels over de (verplichte) archivering van dossiers, over 'vernietigingslijsten' m.b.t. bepaalde documenten en verder ook over de 'noodzaak' van het bijhouden van bepaalde documentatie wanneer na (enige tijd na) stopzetting van het dossier er nog een vraag zou rijzen naar de professionele aansprakelijkheid van de instelling erkend voor schuldbemiddeling m.b.t. de door hen behandelde dossiers schuldbemiddeling.

3. Ondertekening modelovereenkomst schuldbemiddeling (en eventuele andere documenten m.b.t. gegevensdeling met derden)

Artikel 9, § 1, 7° van het Decreet van 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen voor schuldbemiddeling bevat volgende bepaling over het – verplicht - gebruik van een 'modelovereenkomst schuldbemiddeling' door instellingen die een erkenning voor schuldbemiddeling hebben:

§ 1. De erkende instellingen voor schuldbemiddeling moeten, gebeurlijk om erkend te blijven of opnieuw erkend te worden, de volgende verplichtingen naleven:

1° in hun briefwisseling en op hun officiële stukken melding maken van hun erkenning als schuldbemiddelaar, met aanduiding van het erkenningsnummer;

2° de Vlaamse regering onverwijld in kennis te stellen van elke wijziging aangebracht aan de statuten en van benoemingen van bestuurders;

3° de Vlaamse regering onverwijld inlichten over de stopzetting van de schuldbemiddelings-activiteiten; bij definitieve stopzetting van de activiteit wordt de erkenning ambtshalve geschrapt;

4° de Vlaamse regering onverwijld op de hoogte brengen in alle gevallen waarin ze niet meer voldoen aan de bij dit decreet vastgestelde erkenningsvoorwaarden;

5° in de loop van het eerste trimester dat volgt op het einde van elk boekjaar, een jaarverslag overmaken aan de Vlaamse regering;

6° zich onderwerpen aan het toezicht van de door de Vlaamse regering aangewezen ambtenaren en beambten;

7° de modelovereenkomst inzake schuldbemiddeling opgemaakt door de Vlaamse regering gebruiken.

(...)

De inhoud van deze modelovereenkomst is vastgelegd in een bijlage bij het BVR van 25 maart 1997 "tot uitvoering van het decreet van 24 juli 1996 houdende regeling tot erkenning en subsidiëring van de instellingen voor schuldbemiddeling". Artikel 15 van dit BVR bepaalt: "*De modelovereenkomst inzake schuldbemiddeling, bedoeld in artikel 9, 7°, van het decreet, wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.*" De instellingen erkend voor schuldbemiddeling dienen deze 'ongewijzigd' te gebruiken waardoor men kan stellen dat desgevallend deze 'vertrekbasis' geldt voor alle dossiers schuldbemiddeling (met hierin een consumentenkrediet).

Modelovereenkomst schuldbemiddeling

Tussen OCMW / CAW (naam), Straat + nummer, Postcode + plaats, erkend als instelling voor schuldbemiddeling met erkenningsnummer ... vertegenwoordigd door (...)

en

de heer en mevrouw (naam), straat + nummer, postcode + plaats

is het volgende overeengekomen:

1. Doelstellingen van deze overeenkomst

Schuldbemiddeling is er voor personen met een schuldenlast. Het doel van schuldbemiddeling is om te helpen het financiële evenwicht te herstellen en de schulden af te betalen op een menswaardige wijze.

De schuldbemiddelaar is verplicht deze modelovereenkomst schuldbemiddeling te gebruiken als de schulden helemaal of voor een deel voortvloeien uit een of meer consumentenkredieten.

2. Volmacht

De personen met een schuldenlast geven de schuldbemiddelaar **de toestemming de schuldeisers te contacteren om een oplossing te vinden voor de schuldenlast.**

Ze geven de schuldbemiddelaar een volmacht voor de volgende handelingen:

- **contact opnemen met de verschillende schuldeisers en bij hen inlichtingen inwinnen die noodzakelijk zijn voor de schuldbemiddeling;**
- de voorgelegde documenten onderzoeken en de wettelijkheid van de geëiste bedragen nagaan;
- een betalingsplan opstellen als dat mogelijk is;
- **het betalingsplan aan schuldeisers voorleggen en erover onderhandelen;**
- het betalingsplan uitvoeren of de uitvoering van het plan nagaan: betalingen uitvoeren of nagaan of alle betalingen gedaan zijn zoals afgesproken.

3. Afspraken tussen de schuldbemiddelaar en de personen met een schuldenlast

3.1. De schuldbemiddelaar leeft de volgende afspraken na:

1. De schuldbemiddelaar onderzoekt de wettelijkheid van de geëiste bedragen en informeert de personen met een schuldenlast zo volledig mogelijk over de kredieten en de schulden. De schuldbemiddelaar en de personen met een schuldenlast kunnen samen informatie opzoeken, zoals wetgeving of stappen die ondernomen kunnen worden. De schuldbemiddelaar kan de personen met een schuldenlast ook doorverwijzen naar diensten en organisaties die de juiste hulp en informatie kunnen geven.

2. De schuldbemiddelaar behandelt de gegevens van het dossier (naam, adres, inkomsten, uitgaven, schulden ...) met de nodige discretie. Alle gegevens van het dossier zijn vertrouwelijk. De schuldbemiddelaar gebruikt die gegevens alleen als dat nodig is voor de opdracht van schuldbemiddeling.

3. Als er een betwisting is die voor de rechtbank gebracht moet worden, geeft de schuldbemiddelaar advies over de manier waarop de belangen van de personen met een schuldenlast het best verdedigd kunnen worden.

3.2 . De personen met een schuldenlast leven de volgende afspraken na:

1. De personen met een schuldenlast verlenen hun volledige medewerking. **Ze bezorgen alle nodige informatie, gegevens en documenten over hun financiële, juridische, sociale en familiale situatie aan de schuldbemiddelaar.**

2. Tijdens de onderhandelingen en de uitvoering van het betalingsplan houden de personen met een schuldenlast zich aan alle afspraken die met de schuldbemiddelaar gemaakt zijn:

- Ze houden zich aan het overeengekomen aflossingsplan: ze betalen het afgesproken bedrag op het afgesproken tijdstip.
- **Ze brengen de schuldbemiddelaar onmiddellijk op de hoogte bij elke verandering in hun situatie die gevolgen kan hebben voor de uitvoering van het overeengekomen betalingsplan.**
- Ze gaan tijdens de hele duur van deze schuldbemiddelingsovereenkomst geen nieuwe kredietovereenkomsten aan. Als de schuldbemiddelaar akkoord gaat, is dat uitzonderlijk toch mogelijk.
- Ze verwijzen de schuldeisers niet naar de schuldbemiddelaar zonder dat vooraf te melden en te bespreken.

4. Gratis schuldbemiddeling – mogelijke kosten budgetbeheer

De schuldbemiddeling is gratis.

Er kunnen wel bankkosten worden doorgerekend als een budgetrekening wordt gebruikt.

5. Duur van de overeenkomst

De overeenkomst gaat in bij de ondertekening.

De overeenkomst kan op elk ogenblik beëindigd worden:

- bij wederzijds akkoord;

- eenzijdig:

- de personen met een schuldenlast kunnen de overeenkomst stopzetten door een brief, e-mail of ander schriftelijk bericht te sturen naar de schuldbemiddelaar;
- de schuldbemiddelaar kan de overeenkomst beëindigen door een brief, e-mail of ander schriftelijk bericht te sturen naar de personen met een schuldenlast als ze een of meer afspraken niet nakomen of als de begeleiding stopt.

In elk van die gevallen brengt de schuldbemiddelaar de schuldeisers op de hoogte van de stopzetting van de schuldbemiddeling.

Deze overeenkomst is opgemaakt op verzoek van de personen met een schuldenlast en is met hen besproken. Ze begrijpen wat erin staat en welke gevolgen eraan verbonden zijn.

Voor meer informatie over deze overeenkomst kunnen personen met een schuldenlast

terecht bij de schuldbemiddelaar of bij een andere hulpverlener van (naam organisatie).

Deze overeenkomst is opgemaakt in (plaats) op (datum) in ... exemplaren. De overeenkomst bevat (aantal) pagina's.

Iedere betrokken partij erkent één exemplaar ontvangen te hebben.

(handtekeningen voorafgegaan door de woorden "gelezen en goedgekeurd")

Voor het OCMW/CAW :

De aanvrager(s):

Van belang voor dit onderzoek is de instemming die hierin wordt gegeven m.b.t. het contacteren van de schuldeisers en het opvragen van 'voor schuldbemiddeling noodzakelijke' informatie, maar ook dat hierin opgenomen is dat alle informatie uit het dossier door de schuldbemiddelaar met 'discretie' wordt behandeld en als dusdanig 'vertrouwelijk' is, alsook dat de hulpvrager 'verplicht' is alle nuttige informatie over diens financiële, juridische, sociale en familiale situatie aan de schuldbemiddelaar te bezorgen.

Hierbij kan verder nog bemerkt worden dat sommige instellingen erkend voor schuldbemiddeling sowieso ook een 'algemene volmacht' door de hulpvrager laten ondertekenen m.b.t. het opvragen van persoonsgegevens bij derden, al dan niet voor het geval die derde een bewijs vraagt dat de instelling erkend voor schuldbemiddeling mag optreden 'namens' de hulpvrager m.b.t. het opvragen van diens persoonsgegevens (zie ook hierna). Ander dan een 'overeenkomst' houdende rechten en plichten van beide partijen, gaat dit over een 'eenzijdige verbintenis' vanwege de hulpvrager:

VOLMACHT

Ik, ondergetekende

Naam:

Voornaam:

RR:

Adres:

geef hierbij uitdrukkelijk toelating aan het OCMW XX om

namens mij bij externe instanties aan mijn persoon gerelateerde gegevens op te vragen;

geef hierbij uitdrukkelijk toelating aan de betrokken externe instanties om de door het OCMW XX opgevraagde en aan mijn persoon gerelateerde gegevens rechtstreeks over te maken aan het OCMW XX.

Opgemaakt te (...) op dd/mm/jjjj.

Naam

handtekening

4. Eerste contact met de schuldeiser of invorderaar met opvraag informatie en documentatie over de (vermeende) schuld

Om een 'totaalzicht' op iemands schuldenlast te krijgen, en bv. ook om de gegrondheid van de aparte schulden na te gaan, is het 'noodzakelijk' bij de schuldeiser of diens invorderaar het huidige saldo op te vragen, welke betalingen al gedaan zijn enz. en ook de nodige 'bewijsstukken' op te vragen over die schuld. Veel instellingen erkend voor schuldbemiddeling gebruiken hiervoor een 'standaardbrief' of 'sjabloon' (voor hun briefwisseling per post of e-mail). Dit is evenwel niet altijd het geval.

Dit is geen 'loutere vraag' naar informatie. Vanuit de instelling erkend voor schuldbemiddeling wordt hierbij sowieso ook bepaalde (gevoelige) informatie gedeeld, om te beginnen natuurlijk dat het om een welbepaalde hulpvrager gaat én dat het de opstart van een dossier schuldbemiddeling betreft waarvoor de hulpvrager beroep deed op de instelling erkend voor schuldbemiddeling (omwille van zijn financiële situatie).

VOORBEELD 1

<u>uw kenmerk</u>	ons kenmerk	plaats/instelling (...)
-------------------	-------------	-------------------------

Uw contactpersoon: (...)

Betreft: Vraag om info

Naam + adres cliënt

Geachte,

Hogervermelde perso(o)n(en) heeft/hebben een beroep gedaan op onze dienst voor schuldbemiddeling om een aanzuiveringsregeling op te stellen.

Zou u ons, om een goed beeld te krijgen over de financiële situatie, een geactualiseerd overzicht willen bezorgen over:

- 0 het nog verschuldigde saldo, opgesplitst in hoofdsom, intresten en kosten
- 0 het aantal nog te vereffenen termijnen
- 0 de huidige achterstallen
- 0 de eventuele innings- en dossierkosten
- 0 een overzicht van de verrichte betalingen
- 0 uw berekeningswijze en berekeningsbasis van interesten en schadebeding
- 0 een integrale kopie van het contract en/of de factuur
- 0 een kopie van de kwijting
- 0 bewijs van raadpleging nationale bank
- 0 de verzekeringspolis

Zou u bovendien zo vriendelijk willen zijn ons te laten weten welke stappen u reeds ondernomen heeft?

Gezien de ernst van de situatie en het feit dat het opklaren ervan een zekere tijd in beslag kan nemen, verzoeken wij u te willen overwegen om gedurende drie maanden van verdere vervolging af te zien en geen nieuwe kosten aan te rekenen of nieuwe stappen te ondernemen.

Na het verstrijken van deze termijn zullen wij opnieuw contact met u opnemen om u op de hoogte te brengen van de reële aflossingsmogelijkheden.

Ik hoop spoedig een antwoord te mogen ontvangen.

Met vriendelijke groeten,

Naam: (...)

Instelling: (...)

VOORBEELD 2

Geachte mevrouw, mijnheer

Meneer/mevrouw heeft een beroep gedaan op onze dienst voor schuldbemiddeling om een aanzuiveringsregeling op te stellen.

Betreft

Zou u ons, om een algemeen en geactualiseerd overzicht van zijn/haar verplichtingen te bekomen, bijkomende gegevens willen bezorgen over:

- de hoofdsom
- het nog verschuldigde saldo;
- de eventuele innings- en dossierkosten;
- de berekeningswijze;
- bevestiging indien het dossier reeds afgesloten is.

Graag ontvingen wij eveneens een exemplaar van de originele factuur / overeenkomst / vonnis.

Zou u ons ook willen laten weten welke stappen u reeds ondernomen hebt?

Om ons toe te laten om een betalingsplan op te stellen dat rekening houdt met alle schulden, verzoeken wij u om gedurende de volgende drie maanden geen verdere stappen tot invordering te ondernemen.

Voor het verstrijken van deze termijn zullen wij u een betalingsvoorstel doen.

Alvast bedankt.

"In bijlage kan je onze standaardtekst vinden voor het opvragen van de openstaande schuld. Dit is bij ons standaard de eerste mail die we aan schuldeisers versturen om zicht te krijgen op de actuele schulden. Op dit punt zeggen we eigenlijk heel weinig over de cliënt zelf, enkel dat hij beroep doet op de dienst schuldbemiddeling."

VOORBEELD 3

"(...) Cliënt wordt op de hoogte gesteld dat wij schuldeisers zullen contacteren, er wordt geen onderscheid gemaakte in soort schuld. Alle gekende schuldeisers worden aangeschreven met een vraag naar overzicht van het complete openstaande saldo.

Indien op de laatste briefwisseling een referentnummer staat, wordt dit gebruikt. Anderzijds geef ik ook het rijksregisternummer van de cliënt mee. Concreet voorbeeld van een mail:

Beste,

Graag breng ik u op de hoogte dat de heer XX (RRN XX) onze diensten heeft aangesproken nav zijn financiële situatie.

Wij zijn momenteel bezig met een zo volledig mogelijk schuldenoverzicht te bekomen.

Zo vonden wij een aanmaning met datum dd/mm/jjjj tussen zijn briefwisseling met referentie XX. Kan u van dit dossier en eventuele bijkomende dossiers een volledig overzicht overmaken zodat wij dit kunnen toevoegen aan het schuldoverzicht?

Verder willen wij vragen om geen verdere stappen te ondernemen tot wij het volledige schuldensaldo uitgeklaard hebben. Ik voorzie een periode van 3 maanden om duidelijkheid te scheppen van de openstaande saldi en uitgavenpatroon, d.w.z. rond dd/mm/jjjj.

Indien er zaken aan meneer zijn schuldenlast worden toegevoegd, mag u mij dit steeds melden.

Dit alles onder voorbehoud en zonder enige erkenenis.

Alvast bedankt en hopen op uw begrip,

VOORBEELD 3 (specifiek lening op afbetaling)

Beste

Dhr./Mevr(naam cliënt) heeft beroep gedaan op onze dienst omwille van financiële problemen.

Zou u ons, om een goed beeld te krijgen over zijn/ haar situatie, volgende documenten (of kopie ervan) willen bezorgen:

- de kredietovereenkomst, afgesloten bij (welke instantie, bank?) op (datum, als je die hebt), alsook van de toepasselijke Algemene en Bijzondere voorwaarden.
- de aflossingstabel.
- de akte van loonoverdracht
- een bewijs van raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren.
- een bewijs dat de kredietverstrekker op de hoogte was van de inkomsten van dhr./ mevr.....(naam cliënt) op het ogenblik van het afsluiten van de overeenkomst.
- de ingebrekestelling overeenkomstig art. VII 105 WER en bewijs van aangetekende zending.
- het bewijs van overdracht of indeplaatsstelling (bewijs van aangetekend schrijven aan de consument).
- de berekeningswijze van hoofdsom, schadevergoedingen en verwijlinteresten.

Het feit dat het opklaren van deze situatie een zekere tijd in beslag kan nemen, verzoeken wij u te willen overwegen om gedurende drie maanden van verdere vervolging af te zien en geen nieuwe kosten aan te rekenen of nieuwe stappen te ondernemen.

Na het verstrijken van deze termijn zullen wij opnieuw contact met u opnemen om u op de hoogte te brengen van de reële aflossingsmogelijkheden.

Met vriendelijke groeten

Naam

Functie

In het kader van dit onderzoek lijken hierbij volgende (juridische) onderzoeksvragen mogelijks relevant, wanneer men naar deze stap binnen een ‘normaal’ verloop van een dossier kijkt:

Meestal geven schuldeisers of hun invorderaars wel de gevraagde informatie en documentatie over de schuld. Soms vraagt men een ‘expliciete volmacht’ dat de instelling erkend voor schuldbemiddeling die gegevens mag opvragen: dit wordt dan aangetoond door het overmaken van de door de hulpvrager ondertekende overeenkomst schuldbemiddeling of door een andere (algemene of door de schuldeiser opgemaakte) volmacht ter zake. Wat ook voorvalt: dat de schuldeiser of invorderaar wel reageert op de vraag naar info en documentatie maar deze rechtstreeks verstuurd naar het thuisadres van de hulpvrager.

Meer voorkomend is dat de schuldeiser of invorderaar niet alle gevraagde informatie en met name niet alle documentatie bezorgt die o.m. ‘noodzakelijk’ is om de (juridische) gegrondheid van de schulden na te gaan, en meer in het bijzonder alle ‘voorafgaande’ documentatie m.b.t. de schuld zoals het oorspronkelijk contract. Vaak beperkt de schuldeiser zich dan tot het overmaken van de laatste communicatie, bv. de laatst verstuurd aanmaningsbrief.

VOORBEELD 1

“ (...) Qua negatieve reacties merk ik dat sommige schuldeisers mij nooit antwoorden, maar de gevraagde documenten wel per mail of post aan de cliënt zelf bezorgen, ondanks dat ik mijn ondertekende overeenkomst heb toegevoegd aan mijn mail aan hun.

Maar in het algemeen vind ik het opvragen van informatie wel vlot lopen..”

“ (...) In onze “vraag tot inlichtingen” vragen we duidelijk om de hoofdsom, berekening, overeenkomst,... Maar heel vaak krijg je een mail terug met “zie bijlage” waar dan enkel de laatste aanmaning in zit. Ook de periode van 3 maanden die we vragen, wordt niet altijd op ingegaan of gereageerd. Af en toe wordt wel expliciet geantwoord om hier niet op in te kunnen gaan.”

VOORBEELD 2

“Vaak wordt het openstaande saldo met vermelding van evt. bijkomende kosten doorgegeven. Echter, er wordt vaak moeilijk gedaan om reeds ondernomen stappen aan te tonen. Dit is vooral bij incasso’s het geval. Dat maakt het uiteraard moeilijk indien wij de verjaring van een factuur o.i.d. willen nakijken. Er kan wel iets opgesteld worden met de cliënt waarin zij hun uitdrukkelijke toestemming geven, maar zo ver is het uiteindelijk nog niet gekomen.”

VOORBEELD 3

“Soms gebeurt het dat de schuldeiser geen info wil geven tenzij de cliënt een volmacht tekent, een blanco volmacht wordt dan soms wel door de schuldeiser bij zijn antwoord gevoegd. Wij hebben ook een volmacht ivm wet op privacy (zie bijlage) maar sturen dit niet standaard mee.”

VOLMACHT

Ik, ondergetekende

Naam:

Voornaam:

RR:

Adres:

geef hierbij uitdrukkelijk toelating aan het OCMW XX om
namens mij bij externe instanties aan mijn persoon gerelateerde gegevens op te vragen;
geef hierbij uitdrukkelijk toelating aan de betrokken externe instanties om de door het OCMW XX opgevraagde
en aan mijn persoon gerelateerde gegevens rechtstreeks over te maken aan het OCMW XX.

Opgemaakt te (...) op dd/mm/jjjj

Naam

Handtekening

VOORBEELD 4

Opmerking van een gerechtsdeurwaarder: *“Ik ben niet geneigd om de inhoud van vonnissen mee te delen waarop mijn gerechtelijke invordering gestoeld is, bv. na een moeilijk verlopen echtscheiding en/of wanneer het over strafrechtelijke feiten gaat.”*

5. Het voorleggen van een afbetaalvoorstel aan de schuldeiser of invorderaar (en het verder onderhandelen hierover)

Het primaire doel van schuldbemiddeling is, naast het garanderen van een menswaardig bestaan van de hulpvrager, een oplossing vinden voor diens schuldenlast in de vorm van een haalbare en realistische afbetaling van de schulden (nadat deze juridisch correct en gegrond bleken en bv. niet verjaard zijn).

In de praktijk nemen de instellingen erkend voor schuldbemiddeling veelal, en zeker in eerste instantie, een ‘strikte’ houding aan in de zin dat ze qua gegevensdeling in deze fase enkel een concreet afbetaalvoorstel overmaken aan de schuldeiser of invorderaar, en dat dit concrete voorstel er kwam na onderzoek van de financiële situatie, rekening houdend met de inkomsten en vaste kosten en andere schulden enz. maar zonder hierover in detail te treden.

Soms wordt dan, wanneer de schuldeiser of invorderaar op dit concrete afbetaalvoorstel niet wil ingaan, of wanneer dit afbetaalvoorstel eerder gering is, en/of wanneer er zich bijzondere omstandigheden voordoen (bv. lopend loonbeslag) die bepalend zijn voor het concrete afbetaalvoorstel, ‘meer informatie’ meegedeeld. Dit dan in de regel mits bijkomende instemming van de hulpvrager. Men kan hierbij desgevallend een ‘cascade’ vaststellen:

1. Enkel het concrete afbetaalvoorstel wordt meegedeeld
2. Enkel het concrete afbetaalvoorstel wordt meegedeeld plus het aantal andere schuldeisers (zonder bedragen) die ook een afbetaalvoorstel kregen
3. Bijkomend worden gegevens meegedeeld over (de aard van) het inkomen (en totaalbedrag) en de vaste kosten (enkel het totaalbedrag) waardoor de schuldeiser zicht krijgt op de ruimte voor schuldaflossing (van alle schulden)
4. Bijkomend worden in detail meer financiële gegevens meegedeeld over de inkomsten (totaalbedrag), vaste uitgaven (uitgesplitst per kostenpost) en ook over de andere schulden (totaalbedrag) die afbetaald moeten worden

5. Bijkomend wordt naast bijkomende -financiële- informatie ook meer 'persoonlijke' informatie meegeven

VOORBEELD 1

uw kenmerk ons kenmerk

datum

Uw contactpersoon (...)

Betreft: Afbetaling schuld

Naam + adres cliënt

Geachte,

Omwille van ernstige financiële moeilijkheden, is/zijn betrokkene(n) in budgetbeheer bij het OCMW XX.

Mogen wij U daarom verzoeken een afbetaling toe te staan op bovenvermelde schuld ten bedrage van €/maand en dit vanaf en geen bijkomende kosten of interesten meer aan te rekenen voor zover de betalingen regelmatig worden gedaan.

Ik hoop spoedig een positief antwoord te mogen ontvangen.

Met vriendelijke groeten,

"Bij de eerste vraag om een afbetaling geven wij geen extra informatie, er wordt enkel gemeld dat betrokkene in budgetbeheer is en voorstel bedrag per maand (zie standaardbrief in bijlage)

Indien de afbetaling geweigerd wordt, zal er meer gegevens betreffende de financiën doorgegeven worden om aan te tonen dat een hogere afbetaling niet mogelijk is.

Aanvankelijk bv enkel beknopt: betrokkene heeft beperkt inkomen (klein pensioen of ziekteuitkering met eventueel bedrag) en na aftrek van de vaste kosten (totaalbedrag) en afbetaling schulden (totaalbedrag) blijft er amper voldoende over om van te leven. Dit is vaak voldoende.

Als het niet anders kan een volledig overzicht van de financiën (in overleg met de cliënt)."

VOORBEELD 2

"Bij het afspreken van een afbetaalplan, geef ik (met toestemming van de cliënt) soms meer informatie. Bijvoorbeeld: als er al een beslag lopende is, om aan te geven dat de inkomsten beperkt zijn. Of meer algemeen "Rekening houdend met de inkomsten en vaste kosten, is een hoger maandelijks bedrag niet mogelijk voor meneer."

VOORBEELD 3

"Als ik een afbetaalplan voorstel, maak ik telkens een tabel met volgende gegevens: saldo, bedrag per maand, maand betaling. Zo geef ik een duidelijk overzicht mee hoelang de afbetaling zal duren. (ook voor de cliënt is dit overzichtelijk).

Na de tabel vraag ik hun akkoord voor ons voorstel. Veel meer informatie dan louter de afbetalingen, geef ik normaal gezien niet."

“Wanneer een schuldaflossing tijdelijk niet mogelijk is, doe ik soms het voorstel om bijvoorbeeld 50 euro per maand te betalen, vanaf (maand) (jaar). Hier wordt meestal wel mee akkoord gegaan. Ik zet hier vaak wel een algemene melding bij dat het eerder niet mogelijk is.”

VOORBEELD 4

Ik geef nooit de volledige schuldenlast mee. Hoogstens vermeld ik dat er nog andere schuldeisers zijn, indien het bedrag tot aflossing aan de lage kant is. Maar bedragen of details hierover deel ik niet mee. Vaak wordt er akkoord gegaan met het voorstel. Indien niet, is het een kwestie van onderhandelen. Indien de cliënt het toelaat, durf ik wel het inkomen te vermelden en de vaste kosten om aan te tonen dat een hogere aflossing niet mogelijk is.

Concreet voorbeeld:

Beste,

Samen met de heer XX werd zijn schuldenlast besproken en de mogelijkheden tot aflossing besproken. Graag doen wij een voorstel van XX EUR/maand voor het openstaande saldo met referentie XX.

Kan u zich hier in vinden?

VOORBEELD 5

T.a.v. Naam, titel, Straat, postcode, gemeente

uw kenmerk

ons kenmerk

datum

contactpersoon

Betreft: Voorstel schuldaflossing voor dossier (naam)

Geachte mevrouw,

Geachte heer,

Zoals medegedeeld in ons schrijven d.d. (datum), hebben wij de financiële toestand van betrokkene(n) grondig onderzocht. Samen met betrokkene(n) zijn wij tot de vaststelling gekomen dat (voorstel) de beste oplossing is.

Vanaf (datum) komen de inkomsten van betrokkene aan op een speciale budgetrekening en in samenspraak met betrokkene(n) kunnen wij de tegoeden op deze rekening aanwenden voor de afbetaling van diverse schulden.

Dienaangaande brengen wij u het volgende ter kennis:

1. Er zijn momenteel (aantal) schuldvorderingen. De schuldeisers vragen allen een maandelijkse aflossing.
2. In het kader van het budgetplan is er een bepaald bedrag voorzien voor deze maandelijkse aflossingen;
3. Met betrekking tot de schuldvorderingen die betrokkene(n) heeft/hebben bij u, stellen wij het volgende voor: (...)

Om betrokkene(n) te helpen, verzoeken wij u dit voorstel tot terugbetaling te aanvaarden en geen bijkomende onkosten of interesten meer aan te rekenen voor zover de betalingen regelmatig gedaan worden. Deze betalingen zullen uiterlijk op (datum) van elke maand gebeuren en dit vanaf (datum).

Zodra er zich een wijziging in de toestand van betrokkene(n) voordoet die een invloed heeft op het hierboven vooropgestelde afbetalingsschema, zullen wij u onverwijld op de hoogte brengen.

Met vriendelijke groeten,

Dienst Schuldbemiddeling

VOORBEELD 6

"Een overzicht van budget en schulden wordt enkel gegeven wanneer de schuldeiser blijft weigeren, met toestemming van de cliënt natuurlijk."

VOORBEELD 7

"(na weigering eerste afbetaalvoorstel) Soms zijn negatieve reacties begrijpelijk. Ik zeg dit ook. "Ik begrijp uw standpunt ... " of "het is inderdaad aan de cliënt om zijn verantwoordelijkheid te nemen ..." -> "standpunt van onze schuldbemiddeling is dat er een meerwaarde kan zijn voor zowel schuldenaar als schuldeiser" ... "Samen met andere begeleiding binnen (onze organisatie) werkt cliënt aan zijn situatie" ... -> "wij hopen alsnog op uw begrip te kunnen rekenen ..."

6. Het melden dat na onderzoek er (tijdelijk) geen ruimte voor schuldaflossing is met de vraag de invordering te staken (en het verder onderhandelen hierover)

Het primaire doel van schuldbemiddeling is, naast het garanderen van een menswaardig bestaan van de hulpvrager, een oplossing vinden voor diens schuldenlast in de vorm van een haalbare en realistische afbetaling van de schulden (nadat deze juridisch correct en gegrond bleken en bv. niet verjaard zijn). Soms maakt die eerste doelstelling het onmogelijk een afbetaalvoorstel te formuleren; er is gewoonweg (tijdelijk) geen ruimte om de schulden af te lossen, zonder dat de betaling van noodzakelijke vaste kosten in het gedrang komen. Dan rest enkel de mogelijkheid aan de schuldeiser of invorderaar de invordering te staken (en geen verdere invorderingskosten te maken).

Hierbij kan men eenzelfde werkwijze, principiële houding en/of 'cascade' vaststellen m.b.t. het delen van informatie als bij het overmaken van afbetaalvoorstellen wanneer deze in eerste instantie geweigerd worden door de schuldeiser of invorderaar of wanneer dit voorstel eerder minimaal is.

VOORBEELD 1

uw kenmerk ons kenmerk plaats

datum

Uw contactpersoon (...)

Vraag tot stopzetten invorderen schuld op naam van *** wonende te ***

Geachte heer, mevrouw,

Langs deze weg informeren wij u dat bovenvermelde persoon momenteel door onze dienst voor schuldbemiddeling begeleid wordt om tot een oplossing voor de financiële problemen te komen.

Na onderzoek van de budgettaire toestand bleek deze zeer precair te zijn.

De inkomsten van betrokkene laten immers nauwelijks toe om in de levensbehoeften te voorzien.

Gezien deze omstandigheden willen wij u beleefd doch dringend verzoeken geen verdere uitvoeringsmaatregelen te nemen die de kosten onnodig zouden doen oplopen.

Van zodra de situatie wijzigt, zullen wij niet nalaten U daarvan op de hoogte te brengen.

In afwachting van een gunstig antwoord, verblijven wij inmiddels,

Met vriendelijke groeten,

(...)

VOORBEELD 2

“Als een schuldaflossing helemaal niet mogelijk is, moeten andere opties overwogen worden zoals een CSR eventueel, maar ik heb nu een aantal dossiers waarbij een sanctie CSR loopt en er enkel leefloon als inkomen is, dus dan speel ik wel open kaart door mee te delen dat we de optie tot een afbetaalplan bekeken hebben, maar door het beperkt inkomen van de cliënt er geen mogelijkheid tot afbetalen is of bijvoorbeeld maar 10 euro per maand. Hierop krijg ik geregeld de reactie dat ze dit in het dossier noteren.”

“Ik begin telkens wel met de standaardbrief en opvragingen, maar soms geef ik wel extra informatie. Zo had ik een cliënt met een volledig loonbeslag via (), wat meerdere maanden zou lopen. Mits toestemming van de cliënt heb ik dit zo ook naar schuldeisers gecommuniceerd, zodat zij op de hoogte zijn/waren dat er geen enkele inkomsten waren om afbetalingen te doen.”

VOORBEELD 3

“Indien er geen schuldaflossing mogelijk is, gebruik ik ook deze tijd om na te gaan wat andere pistes zijn. Indien de cliënt een bepaalde piste kiest, zal ik allereerst dit in gang zetten. Naarmate dit meer concreet wordt, contacteer ik de schuldeiser met deze mededeling. Concreet voorbeeld:

Beste,

Zoals afgesproken koppel ik graag een stand van zaken aan u terug. De heer XX zijn situatie is in die mate, dat er besloten werd om een collectieve schuldenregeling aan te gaan.

De openstaande saldi met referentie XX werden aan het schuldoverzicht toegevoegd en gaven wij door aan de schuldbemiddelaar.

Vermoedelijk zal u in de nabije toekomst gecontacteerd worden.”

VOORBEELD 4

“Als er een grote huurachterstal is, deze gebruiken als reden voor uitstel. Eerst de huurachterstal wegwerken om een uithuiszetting te vermijden (geen enkele partij heeft baat bij een uithuiszetting (...))”

VOORBEELD 5

“vraag naar uitstel met een bepaalde termijn, situatie per situatie bekijken, schuldeiser op de hoogte houden van het verder verloop, perspectief bieden (bijvoorbeeld (...)) momenteel niet, opleiding voor werk bezig”

7. Het melden dat de begeleiding door de instelling erkend voor schuldbemiddeling werd stopgezet

De modelovereenkomst schuldbemiddeling voorziet dat bij beëindiging van de tussenkomst van de instelling erkend voor schuldbemiddeling de gecontacteerde schuldeisers en invorderaars hiervan op de hoogte worden gesteld. Dit kan om 'positieve' redenen zijn (= de cliënt zal verder zelf zijn financiën beheren en ook de schulden verder zoals afgesproken afbetalen) maar ook om eerder 'negatieve' redenen bv. wanneer er geen medewerking meer is, er nieuwe schulden gemaakt worden enz.

Men kan als regel stellen dat desgevallend de instellingen erkend voor schuldbemiddeling eerder 'sec' die stopzetting melden, en eventuele 'negatieve' redenen niet worden meegedeeld; soms wel dat het 'positief' werd beëindigd. Dit gaat verder meestal gepaard met de melding dat de schuldeiser of invorderaar over zijn schuld verder rechtstreeks contact moet opnemen met de (ex) hulpvrager; soms ook dat men met een andere (interne) dienst ter zake contact kan opnemen die verder de begeleiding opneemt.

VOORBEELD 1

uw kenmerk ons kenmerk

datum

Uw contactpersoon (...)

Betreft: Stopzetting budgetbeheer

Naam en adres cliënt

Geachte,

Hierbij delen wij U mee dat betrokkene(n) niet meer in budgetbeheer is/zijn bij het OCMW XX.

Bijgevolg zullen vanuit onze dienst geen betalingen meer gebeuren. Betrokkene(n) zal/zullen de (af)betalingen zelf verder zetten.

Gelieve in de toekomst alle briefwisseling en/of facturatie aan betrokkene(n) over te maken.

Ik hoop U met deze informatie van dienst te zijn en dank U voor de goede samenwerking.

Met vriendelijke groeten,

(...)

"Ook bij stopzetting budgetbeheer sturen we een standaardbrief (zie bijlage) Wij vermelden de reden van stopzetting niet! Indien het om een verhuis gaat en het dossier wordt overgenomen door een ander OCMW, kan dit in samenspraak met dat OCMW, al wel vermeld worden in de brief."

VOORBEELD 2

"Als het dossier stopgezet is bij ons, of de cliënt reageert niet meer, antwoord ik hen met de vraag om rechtstreeks met de persoon in kwestie contact op te nemen."

VOORBEELD 3

“Indien de cliënt zelf afhaakt, laat ik dit weten, maar vermeld ik geen specifieke reden (eerder, cliënt x heeft besloten de begeleiding stop te zetten). Wanneer een cliënt zelfstandig de aflossingen zal verder zetten, zal ik hiervoor niet de schuldeisers contacteren.”

VOORBEELD 4

Betreft: Beëindiging van de begeleiding inzake schuldaflossing voor (naam)

Sedert (datum) was/waren betrokkene(n) in begeleiding bij het team Schuldhulpverlening van XXX en om een oplossing uit te werken voor hun betalingsmoeilijkheden.

Wij laten u hierbij weten dat dit dossier op onze dienst wordt afgesloten. De schuldbemiddeling kan op een positieve wijze afgerond worden, onze cliënt is in staat om het opgestelde plan zelf verder op te volgen (eventueel: met de hulp van, dienst

Gelieve U in de toekomst voor de verdere afhandeling van uw schuldvordering tot betrokkene(n) zelf (eventueel: en de dienst) te wenden en de briefwisseling rechtstreeks aan hem/haar/hen over te maken. U kunt hem/haar/hen bereiken op (adres).

Bij nieuwe problemen kan steeds opnieuw met onze dienst contact worden opgenomen.

Wij danken U voor de medewerking in dit dossier.

Hoogachtend,

je naam

je functie

